

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
502

Subotica, 9. studenoga 2012. Cijena 50 dinara

HKC »BUNJEVAČKO KOLO«
PROBLEMI NEUVIJENO PREDOČENI

TRI DESETLJEĆA
ŠANDORSKE CRKVE

MANIPULACIJE
POLJOPRIVREDNIM ZEMLJIŠTEM

MONOGRAFIJA
HKUD-A »VLADIMIR NAZOR«

INTERVJU
MARIJAN JERGOVSKI

JEZIČNI KRAJOBRAZ
SUBOTICE

SUBOTICAGAS

Јавно комунално предузеће “Суботицагас” - Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka

Javno komunalno poduzeće “Suboticaplin” - Subotica

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba: 024/641-211

RBV

RAZVOJNA BANKA VOJVODINE

Ponuda za desetku!

OROČENI DEVIZNI DEPOZIT S ISPLATOM

5+5=5,50%

Vrsta depozita	OROČENI DEVIZNI DEPOZIT SA ISPLATOM DEPOZITA I PRIPADAJUĆE KAMATE PO ISTEKU ROKA OROČENJA			
Valuta	EUR			
Iznos depozita	5.000,00			
Visina stope Poreza na prihod od kapitala	15,00%			
Rok 10 mjeseci	Visina godišnje NKS	EKS	iznos poreza	Ukupan iznos depozita za isplatu
	5,50%	4,67%	34,18	5.193,66
Promjenljivost kamatne stope	fiksna			

infotelefon
021 488 4433
www.rbv.rs

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

TIPPNET
INTERNET

SUBOTICA
KARADJORDJEV PUT 2
024.555.765

WWW.TIPPNET.RS

JÖVÖ
VODA POWER
ENERGIA
WATER
BUDUĆNOST
VÍZ FUTURE
ENERGIA

JKP Vodovod i Kanalizacija
Subotica

Doprinos dijalogu

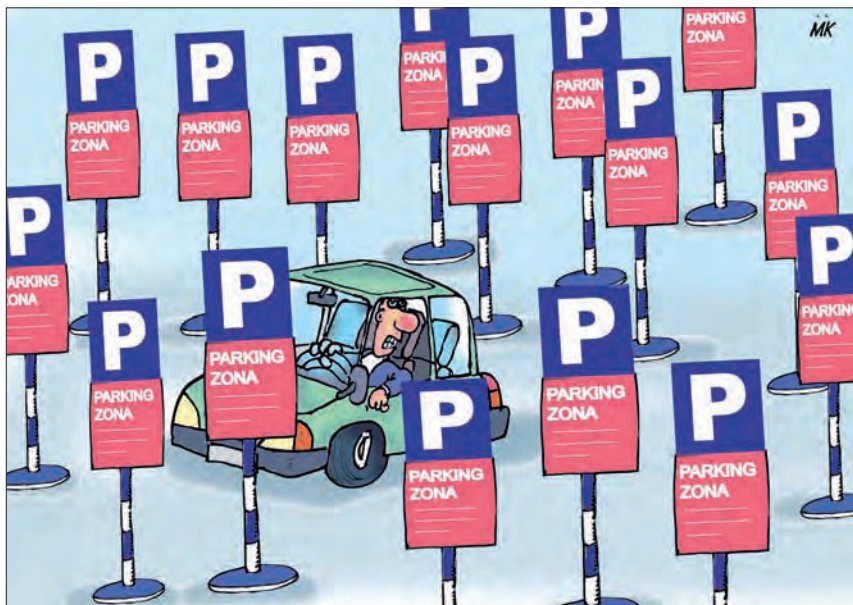
Kako je i najavio na sjednici Skupštine Grada Subotice, Gradski odbor Demokratske stranke Srbije u Subotici preispitao je Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, te na konferenciji za medije obznanio pokretanje inicijative za ocjenu ustavnosti pojedinih odredaba ovoga Zakona. Ništa sporno, svatko ima pravo pokretati inicijative za ocjenu ustavnosti i zakonitosti nekog akta kod Ustavnog suda.

GO DSS-a je pozvao i sve zainteresirane da se uključe u javni dijalog o tome, kako je rečeno, »jesu li svi građani podjednako jednaki u našoj Subotici«.

Pa, evo našeg doprinosa dijalogu. Naravno da nisu svi građani »podjednako jednaki«. Razlikuju se po spolu, dobi, nacionalnoj pripadnosti, vjerskom, ideološkom i političkom opredjeljenju, da navedemo samo neke od razlika, a koje su i pravno i politički relevantne u zemljama koje drže do demokracije. I upravo zbog tih razlika, i kako bi se spriječila diskriminacija, uvode se različiti mehanizmi poznati pod nazivima politika »jednakih mogućnosti«, »pozitivna diskriminacija«, ili »afirmativna akcija«. O tome govori i Ustav u kojem se kaže kako »Republika Srbija štiti prava nacionalnih manjina« i da »država jamči posebnu zaštitu nacionalnim manjinama radi ostvarivanja potpune ravnopravnosti i očuvanja njihovog identiteta«.

Razlikuju se građani i po tome pripadaju li većinskom ili manjinskom narodu u Srbiji. Istina je, Ustav zabranjuje diskriminaciju, kako je to navedeno na konferenciji za medije, ali nije navedeno na konferenciji da u Ustavu piše i sljedeće: »Ne smatraju se diskriminacijom posebne mjere koje Republika Srbija može uvesti radi postizanja pune ravnopravnosti osoba ili grupe osoba koje su suštinski u nejednakom položaju s ostalim građanima«. Također, u Ustavu piše i da se »pri zapošljavanju u državnim tijelima, javnim službama, tijelima autonomne pokrajine i jedinicama lokalne samouprave vodi računa o nacionalnom sastavu stanovništva i odgovarajućoj zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina«. Možda je postojeći Zakon u nekim svojim odredbama manjkav, možda je i Ustav, i možda se i trebaju mijenjati, dopunjavati, precizirati, ali čini mi se da je namjera zakonopisca i zakonodavca vjerojatno bila da pojedinim odredbama Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina osigura »odgovarajuću zastupljenost« manjina, a ne da diskriminira većinu.

J. D.

9. studenoga 2012.

SADRŽAJ

AKTUALNO

SLAVIŠA GRUJIĆ U BAČU.....6-7

TEMA

Neformalni sastanak otkriva pozadinu i perspektivu HKC-a

PROBLEMATIČNA TERAPIJA METASTAZE U »BUNJEVAČKOM KOLU«.....10-11

INTERVJU

Marijan Jergovski, predsjednik Zavičajne udruge Petrovaradinaca »Ban Josip Jelačić«

SVAKI NAROD MORA BITI SVJEŠTAN SEBE I SVOJIH VRIJEDNOSTI12-13

SUBOTICA

Predavanje Petra Vukovića u ZKVH-u
JEZIČNI KRAJOBRAZ SUBOTICE.....18-19

DOPISNICI

Monografija HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora

POVIJEST DUGA 75 GODINA...28-29

KULTURA

Trodnevni program u Art kinu »Lifka«
CIKLUS HRVATSKOG FILMA U SUBOTICI.....30

SPORT

NK Gibarac 95
NA PRVOM MJESTU.....49

Skupština Srbije završila je raspravu o prijedlogu zakona o amnestiji i očekuje se kako će vladajuća koalicija bez problema usvojiti taj zakon. Predlagač se poziva na primjere iz međunarodnog prava, te na amnestiju iz 2001. godine kada je urađen sličan potez. No, posebno je zanimljiva argumentacija ministra pravosuđa koji je naveo uštede koje se mogu očekivati ako se osuđenici puste na slobodu, dakle oni neće biti na teretu države, država će uštedjeti ako ne provodi svoje zakone.

Iz skupštinske rasprave nismo saznali baš puno. Sznali smo kako će iz amnestije biti izuzete osobe osuđene na između 30 i 40 godina zatvora za djela protiv čovječnosti, protiv spolne slobode, teža obiteljska nasilja, proizvodnju i trgovinu drogom, organizirani kriminal, narušavanje sigurnosti zemlje, primanje i davanje mita.

Pa pitanje je onda tko će biti oslobođen? Umanjenje kazne će biti za 25 posto, dok će oni kojima je prvi put određen zatvor kazna biti oprostena. Oni koji su kažnjeni na 3 do 6 mjeseci bit će pomilovani za polovicu kazne. Bivša ministrica pravde izjavila je kako će se time amnestija odnositi i na Andriju Draškovića, Sretena Jocića, Uroša Mišića, Luku Karadžića, Stefana Karića, ubojice Brica Tatona i Željka Ražnjatovića... Zastupnici LSV-a toj su listi dodali i ime Miladina Kovačevića. Drugi pak navode Jocu Amsterdama.

Komentatorica Peščanika, pravnica i profesica Vesna Rakitić-Vodinelić zapisala je ovom prigodom poučnu priču o knezu Milošu koji je posjetio Požarevac. Stanovnici su ga ugodno dočekali pa im se želio odužiti zidanjem škole ili crkve. No, oni su zatražili zatvor. Znali su da ako je zatvor pretrpan, treba graditi nov, a ne puštati osuđenike na slobodu. Tako je nastao jedan od najvećih zatvora u Srbiji.

Ukoliko su vlasti željele osloboditi služenja kazne one koji sjede u zatvoru zato jer nisu imali novca platiti mandatne kazne, pet dana zatvora za vožnju bez pojasa, tri dana za prekoračenje brzine, dva tjedna za neplaćanja TV pretplate i slično – to bi bilo u redu.

Ali, u zemlji u kojoj se za krađu do 15.000 dinara (skoro pola statističke plaće) ne odgovara kazneno, gdje se krađe jako slabo procesuiraju, smanjivanje kazne za 3.600 osoba od ukupno 8.000 zatočenika, a od toga ih se 1.100 odmah pušta na slobodu – doista nije smisleno.

Pred zimu, na ulice će biti pušteni gladni zatočenici kako ne bi bili na teret državi. Misli li tko na posljedice?

Ministar je izjavio kako u Srbiji ima kapaciteta za 7.500 zatvorenika, ali da se u njima nalazi preko 1.000 zatvorenika, te je dodao kako je sadašnja amnestija mnogo bolje razrađena od one iz 2001. godine, jer razlikuje specifičnost učinjenih (ne)djela.

Na koncu, samo jedno podsjećanje: prije 20 godina procjenjivalo se kako u Srbiji ima oko 12.000 ratnih dezertera te da će se morati donijeti amnestija jer je nemoguće pravno goniti toliko ljudi. To vlast nije htjela usvojiti. Neke od tih stranaka koje su tada tražile gonjenje ljudi koji su savjest stavili iznad sudjelovanja u ratu, sada nam predlažu amnestiju za ljude koji su sudjelovanje u zločinu stavili iznad savjesti. Dakako, uz iznimke neplatiša javnih usluga i kazni. Misle li da baš svi patimo od amnezije?

Nikola Perušić

POTPREDSJEDNIK VLADE APV I POKRAJINSKI
TAJNIK ZA KULTURU I JAVNO INFORMIRANJE
U BAČU

Slaviša Grujić obišao utvrdu Bač, franjevački samostan i samostan Bođani

Potpredsjednik Vlade AP Vojvodine i pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje *Slaviša Grujić* posjetio je 5. studenoga općinu Bač. Prigodom posjeta obišao je utvrdu Bač, franjevački samostan i zajedno s direktorom pokrajinskog Zavoda za zaštitu spomenika kulture *Zoranom Vapom* razgovarao s predsjednikom

općine *Mirkom Pušarom* o daljnjem radu u svezi s ovim izuzetno značajnim kulturno-povijesnim naslijeđem. U rekonstrukciju i zaštitu utvrde u Baču i dijelom franjevačkog samostana, kao i u samostan Bođani, Vlada Vojvodine je samo ove godine uložila 100 tisuća eura, dok je u prethodnih deset godina za ove namjene iz Fonda za kapitalna ulaganja AP Vojvodine izdvojeno milijun eura s ciljem da se on uvrsti na svjetsku listu kulturne baštine.

Po riječima direktora Vape, jako puno sredstava je uloženo u očuvanje, rekonstrukciju i zaštitu ovog kulturnih naslijeđa i uložiti će se još više, jer će sredstva stići i preko IPA fondova za osvjetljenje utvrde, zatim će talijanska fundacija »Centrale« uložiti puno sredstava za konzervaciju franjevačkog samostana, ali se u svemu tome stiglo i do prijelomne točke, a to je definiranje cilja i namjene svih ovih objekata. To znači Vlada Vojvodine, Zavod za zaštitu spomenika kulture, kao i lokalna samouprava moraju zaposliti ljude koji će ih čuvati, skrbiti o njima, kao i organizirati njihove turističke promocije. Mirko Pušara je rekao kako je općina Bač svjesna bogatstva i blaga koje ima i da će se zahvaljujući suradnji sa svim neophodnim institucijama uključiti u očuvanje i skrb o svojoj baštini. Zato će na predstojećoj sistematizaciji radnih mjesta zaposliti bar jednog čuvara i kustosa-povjesničara, što je samo početak suradnje.

»Govoreći o vrijednostima utvrde Bač, franjevačkog samostana i samostana Bođani, govorimo o vrijednostima samog Bača«, istaknuo je tajnik Slaviša Grujić i dodao kako se još jednom uvjerio da kulturno naslijeđe sa sobom vuče ne samo općinu Bač, već i čitav niz drugih općina, koje opet imaju neke druge svoje vrijednosti i sve one zajedno čine jedan interesantan krug onima koji to sve žele vidjeti i da se na sasvim drugačiji način upoznaju s tragovima daleke povijesti i kulture na našim prostorima. Kao zaključak mogu samo reći da će pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje nastaviti pomagati u nastavku započetih radova, da će se i dalje uključivati u zajedničke projekte prema inozemnim partnerima i da ćemo u skladu s našim mogućnostima pružiti potporu kako bi se ovdje mladi ljudi zaposlili na promidžbi ovih jedinstvenih povijesnih spomenika.«

Promocija »Hrvatske riječi« u Maloj Bosni

Promocija NIU »Hrvatska riječ« održana je u dvorani Doma kulture u Maloj Bosni, 5. studenoga. Promociju su organizirali Mjesna organizacija DSHV-a i Hrvatska udruga kulture »Lajčo Budanović«. O radu i izdanjima ove ustanove, tjedniku

»Hrvatska riječ«, podlistcima za djecu i mladež »Hrcko« i »Kužiš«, kao i o knjigama, govorili su ravnatelj ustanove *Ivan Karan*, odgovorna urednica dr. sc. *Jasminka Dulić* i v. d. urednika nakladničke djelatnosti *Zvonko Sarić*.

Također, promocija »Hrvatske riječi« održat će se u Centru svetog Arhangela Mihovila u Odžacima 11. studenoga, s početkom u 16 sati, a zatim, sljedećeg tjedna, u Domu kulture u Đurđinu, 15. studenoga. Početak je u 19 sati.

»MREŽA« TRAŽI IZMJENE ZAKONA

Restitucija otkrila kriminal skandaloznih razmjera

Udruga »Mreža za restituciju« uputila je dopis prvom potpredsjedniku Vlade Srbije *Aleksandru Vučiću*, u kome je zatražila izmjene Zakona o restituciji i uvođenje supstitucije za zemljište, radi efikasnosti procesa restitucije, kroz masovnije

vraćanje imovine i sprečavanja zlouporaba s javnom svojinom, objavio je Tanjug.

Mreža za restituciju podržala je Vučićeve aktivnosti s ciljem uređenja države, osobito u obračunu sa sustavnom korupcijom i organiziranim kriminalom, navodeći kako su dosadašnjom primjenom Zakona o restituciji, kroz vraćanje imovine, skoro bez izuzetaka, kroz pojedinačne slučajeve identificirane »najblaže rečeno, nepravilnosti ili kriminal skandaloznih razmjera«.

»Vraćanje imovine počelo je efektivno oduzimati enormne prihode šaćici povlašćenih, monopolista i pripadnika organiziranog kriminala i uređivati svojinske odnose u Srbiji, što je konstatirano i u najnovijem izvješću Europske komisije. Najveća snaga privilegiranih monopolista i organiziranog kriminala upravo leži u činjenici nesmetane kontrole i uzurpacije nad nepokretnostima koje danas predstavljaju državnu, odnosno javnu svojinu«, ukazala je Mreža za restituciju.

Mreža, u priopćenju koje je potpisao predsjednik *Bogdan Veljković*, ukazuje i na to da se najveći obujam zlouporaba u postupcima takozvane privatizacije društvenog kapitala u protekle 22 godine, a posebice u proteklih 10 godina, događao s državnim imovinom, čiji su korisnici bila društvena poduzeća.

SAVEZ BAČKIH BUNJEVACA REAGIRAO NA PRIOPĆENJE DSS-A

Strah od pripadnika druge nacije ili neznanje?

Savez bačkih Bunjevaca reagirao je na inicijativu subotičkog odbora Demokratske stranke Srbije, koja je najavila da će podnijeti zahtjev za ocjenu ustavnosti pojedinih odredbi Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, osobito onih koje daju određene nadležnosti nacionalnim vijećima u području obrazovanja i upravljanja javnim ustanovama.

»U iznesenim stavovima potpuno su netočne, proizvoljne i laičke tvrdnje da zahvaljujući Zakonu o nacionalnim vijećima manjine biraju ravnatelje škola, da ravnatelj škole u nacionalno mješovitim sredinama ne može biti pripadnik srpskog naroda, da se delegiranjem člana UO u ustanovama od posebnog značaja narušava pravo osnivača, da to enormno povećava troškove i slično. Naime, nacionalna vijeća daju samo mišljenje o kandidatu u postupku izbora ravnatelja, koje i nije obvezujuće, a samo u onim školama gdje se nastava izvodi u više od 50 posto na jeziku manjine nacionalno vijeće daje prethodnu suglasnost na izbor ravnatelja«, kaže se u priopćenju koje potpisuje predsjednik SBB-a *Mirko Bajić*.

Savez bačkih Bunjevaca poziva Općinski odbor DSS-a u Subotici, koji je inače kao dio skupštinske većine glasovao na Skupštini za usvajanje spornih odluka, da prije iznošenja u javnost ovakvih inicijativa koje mogu izazvati podozrenje i strah kod pripadnika manjina u odnosu na ostvarivanje svojih prava, prouče zakone i konzultiraju stručnjake iz navedenih područja, te »da se predhodno u razgovoru informiraju i konzultiraju s predstavnicima manjina u gradu u kojem zajedno živimo«.

PRAZNA OBEĆANJA ILI DISKRIMINACIJA GRAĐANA?

Političke manipulacije poljopri-

Ministar Dinkić svojom posljednjom izjavom opet dovodi u nedoumicu javnost, jer se stvara dojam kako će, eto, poljoprivrednici dobiti mogućnost obrađivati zemlju kad su je toliko htjeli i da im je ministar izišao u susret i prihvatio njihove primjedbe. Međutim, ministar je poslao jasnu poruku kada je izjavio kako ne odustaje od dogovora koji je utvrđen u Abu Dhabiju

U protekla dva tjedna moglo se čuti, a i pročitati u dnevnom tisku, kako je ministar *Mladen Dinkić* prilikom posjeta šeiku u Abu Dhabiju »obećao« da će osigurati dugoročan zakup 25.000 hektara obradivog poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini kako bi investitor iz Ujedinjenih Arapskih Emirata uložio u mehanizaciju i sustave za navodnjavanje i obrađivao obećano mu poljoprivredno zemljište.

Potom, i uz brojna negodovanja kako stručne javnosti tako i samih građana Republike Srbije, ministar ne odustaje od dogovora koji je postigao u Ujedinjenim Arapskim Emiratom s tim da je novina u tome što će investitor iz Abu Dhabija biti strateški partner u srpskim poljoprivrednim kombinatima, a da će zemljište koje se namjeravalo izdati u zakup partnerima iz UAE-a dati poljoprivrednicima iz Srbije. Međutim, investitori su jako zainteresirani i za obradu poljoprivrednog zemljišta jer ta zemlja ima interes za hranom.

PRIJATELJSKA OBEĆANJA

Asocijacija »Vojvodina agrar« i Udruženje poljoprivrednika »Klub 100P plus« smatraju kako je pri-

likom posjeta Ujedinjenim Arapskim Emiratom, Dinkić »ponizio« domaće poljoprivrednike »dajući« 25.000 hektara zemljišta bez tendera. »Na taj način je poslao jasnu poruku poljoprivrednicima kako su nesposobni obrađivati svoju djedovinu, a vlasnicima oduzete imovine da nema namjeru provesti Zakon o restituciji i ikada vratiti zemljište onima od kojih je oduzeto«, navodi se u prosvjednom pismu koje su uputili predsjedniku Srbije *Tomislavu Nikoliću*, premijeru *Ivici Dačiću* i ministru poljoprivrede *Goranu Kneževiću*.

Ministar financija je na prozivke, Asocijacije »Vojvodina agrar« i Udruženja poljoprivrednika »Klub 100P plus«, poručio kako, ukoliko članovi udruge poljoprivrednika žele baš ta gazdinstva, neka daju jamstva da imaju novac i on će raspisati tender. Ovakvim odgovorom ministar ne samo da je degradirao sve zainteresirane za zakup državnog poljoprivrednog zemljišta, nego je ovo i svojevrsna demonstracija njegove »sile« jer za njega zakon ne važi iako je, paradoksalno, on sam sudjelovao u njegovom donošenju.

Iako ministar iz dana u dan daje na prvi pogled različite izjave i djeluje kao da je

uistinu »shvatio problem«, to nije tako. Postavlja se pitanje je li to što će inozemni investitori biti strateški partneri u poljoprivrednim kombinatima, a domaći će zemljoradnici imati mogućnost obrađivati spomenuto poljoprivredno zemljište, to praktički značiti da će poljoprivrednici raditi za strateškog partnera? Hoće li strateški partner, s obzirom da će preuzeti na upravljanje poljoprivredne kombine, moći sve što se proizvede na zemljištu poljoprivrednih kombinata i izvesti u svoju matičnu državu? Dobiva li na taj način zemlja sa skoro nepostojećim obradivim poljoprivrednim zemljištem 25.000 hektara kvalitetne zemlje koja joj je prijeko potrebna, jer kako i sam ministar kaže: »...Ima interes za hranom«?

Ovakvim postupcima ministar je ponizio poljoprivrednike, jer im je u realnosti poslao poruku – Evo, ako već toliko hoćete tu zemlju, evo vam je pa radite na njoj, ali za nekog drugog, a ne za sebe, a posredno i za državu. Ministar kao da zaboravlja da je ta zemlja državna svojina, a kako izgleda, on je državnu svojinu izjednačio sa svojom privatnom imovinom, jer svatko može samostalno raspolagati samo svojom imovinom i njome upravljati

po svom nahodjenju. Kako drugačije i tumačiti ovo prijateljsko »u državnom interesu« obećanje nego kao dogovor između vlasnika i zainteresirane osobe?

PITANJE ZAKUPA

Svojim prvobitnim izjavama ministar Dinkić je grubo prekršio odredbe Zakona o poljoprivrednom zemljištu za čije se donošenje sam zalagao još 2005. godine. Naime, prema odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu, poljoprivredno zemljište u državnoj svojini može se dati u zakup, ako je godišnjim programom zaštite, uređenja i korištenja poljoprivrednog zemljišta predviđeno za davanje u zakup fizičkoj, odnosno pravnoj osobi za razdoblje koje ne može biti kraće od jedne godine, niti duže od 20 godina. S tim što je zanimljivo činjenicu da je zemljište koje je ministar prvobitno planirao dati šeiku predmet restitucije, kao i da ga domaći poljoprivrednici već godinama pokušavaju zakupiti od države kako bi ga obrađivali.

Važno je napomenuti kako se, prema gore navedenom zakonu, poljoprivredno zemljište u državnoj svojini, koje je suglasno Zakonu o prijavljivanju i evidentiranju

Privrednim zemljištem

oduzete imovine evidentirano u Republičkoj direkciji za imovinu Republike Srbije, može dati u zakup na razdoblje do tri godine, a ne u dugoročni zakup kako je sam ministar prvobitno najavljivao. Također, ovo pitanje zakupa na isti način regulira i Zakon o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju (restitucija) u kome stoji da zakupac nepokretnosti koja je predmet vraćanja ima pravo koristiti nepokretnost za obavljanje svoje djelatnosti, ali ne duže od tri godine od izvršnosti rješenja o vraćanju imovine, s tim što se bivši vlasnik i obveznik mogu i drukčije sporazumjeti. Ugovor o zakupu zaključen s namjerom da se osujeti ostvarenje prava bivšeg vlasnika ne proizvodi pravno dejstvo. Također, bivši bi vlasnici mogli stupiti na mjesto zakupodavca (države Srbije) i imaju pravo

na zakupninu, ali ne mogu jednostrano mijenjati visinu zakupnine i druge odredbe zatečenog ugovora o zakupu.

ZAKON (NE)VAŽI ZA SVE

Pokraj navedenih zakonskih rješenja, ministar je prekršio zakon i u dijelu u kojem se navodi da se javnim oglašavanjem daje u zakup poljoprivredno zemljište u državnoj svojini, također da se davanje u zakup odvija javnim nadmetanjem u dva kruga. Odluku o raspisivanju javnog oglasa i odluku o davanju u zakup zemljišta donosi nadležno tijelo jedinice lokalne samouprave na čijem se teritoriju nalazi poljoprivredno zemljište u državnoj svojini, uz suglasnost Ministarstva, a ne obrnuto, da tu odluku donosi ministar uz suglasnost nadležnog tijela jedinice lokalne samouprave na čijem

se teritoriju nalazi poljoprivredno zemljište.

U ovom slučaju, da zakon važi za sve i nitko tko se ogriješio o njega neće biti pošteđen, što se u posljednje vrijeme može čuti od pojedinih državnih dužnosnika kao osnovna politička okosnica nove vlasti, ne važi. Čini se kako se nastavilo s praksom selektivne primjene zakonskih odredbi i da je vladajuća politička garnitura i dalje imuna na sve što učini, ne učini, ili propusti učiniti. I pokraj svih ovih zakonskih ograničenja ministar svojom posljednjom izjavom opet dovodi u nedoumicu javnost, jer se stvara dojam kako će, eto, poljoprivrednici dobiti mogućnost obrađivati zemlju kad su je toliko htjeli i da im je ministar izišao u susret i prihvatio njihove primjedbe. Međutim, ministar je poslao jasnu poruku kada je izjavio

kako ne odustaje od dogovora koji je utvrđen u Abu Dhabiju. Veoma je jasno koji su mu prioriteti, jer ovakvim izjavama samo pokušava na trenutak smiriti javnost i fokus prebaciti na neke druge društvene događaje, pa da se njegov plan u miru i daleko od očiju javnosti odvija po prvobitnom planu. Drugi problem je taj što je i sam postupak restitucije jako spor, pa se ne može stvoriti jasna vlasnička slika nad poljoprivrednim zemljištem u državi, što na žalost daje prostor ovakvim političkim manipulacijama.

Ostaje nam samo pratiti što će se dalje događati po ovom pitanju i nadati se da je još malo zdravog razuma ostalo te će se pokušati na vrijeme sagledati sve štetne posljedice koje bi mogle nastati po državu i njene građane.

Noemi Szabó

NEFORMALNI SASTANAK OTKRIVA PERSPEKTIVU HKC-A

Problemi neuvijeno predloženi

Uskoro slijedi stečaj * Dug iznosi preko 6 milijuna dinara, blokirano svih 6 računa *
Nošnje sačuvane od pljenidbe * Folklorna skupina pred »biti ili ne biti«

U restoranu »Dukat« Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« održan je u ponedjeljak navečer značajan i poseban skup koji je okupio preko 50 veoma zainteresiranih sudionika. Kako inicijatori navode, roditelji djece koja pohađaju folklornu sekciju uznemireni su i željni odgovora na brojna praktična pitanja. Prije samog sastanka znalo se da uvjeti rada ne pogoduju djeci. Dolazak hladnog vremena aktualizirao je pitanje grijanja, kojega nema. Djeca su počela izostajati, a roditeljima je postalo nezgodno tražiti od svojih najmlađih da zbog ljubavi prema plesu i svojim korijenima trpe neljudske uvjete rada. Jedan od inicijatora *Ivan Piuković* kao razloge brojnih problema pred kojima se više ne mogu zatvarati oči navodi i polupano staklo na prozoru koje se ne zamjenjuje, zapušteno higijensko stanje klozeta...

»Ovo je neformalni skup članova na inicijativu roditelja, a pozvali smo predstavnike uprave, vodstva i stranke na razgovor«, saznali smo od Ivana Piukovića.

Kako saznajemo, problemi su tekuća pojava, a roditelji ih pokušavaju riješiti sami koliko mogu. Prošlog je mjeseca nađen sponzor za boju, a jedan od roditelja koji je ličilac oličio je dvoranu za probe. Roditelji su se organizirali i platili čišćenje prostorija. Naime, svlačionice i mala dvorana bili su izuzet-

no zapušteni, jer su prostorije bile unajmljivane bokserima, što je izazvalo i neka oštećenja u dvorani. S obzirom da je taj najam istekao, roditelji su odlučili uložiti što mogu mimo članarine kako bi im djeca radila pod iole normalnim uvjetima i kako HKC ne bi izgubio pravo na korištenje svoje druge odrednice.

OSTAVKA

Značaj problematike i želju za rješavanjem vjerno je ilustrirao dolazak oko 50 roditelja koji su bili spremni otvoriti svoje srce predsjed-

no raditi. Ja iz sveg srca želim rezultat, što izvornije korake, *Pipušev* sam učenik, nisam došao kako bih uzeo novac. Niti osuđujem, niti napadam, već ukazujem da nismo dobili gostovanje niti putovanje za djecu već pola godine. Ne prozivam upravu, ali vam želim otvoreno reći da ja više neću raditi. A neću niti pobjeći bez riječi kad ste me već pozvali da ukažem na probleme«, rekao je na otvaranju skupa koreograf reprezentativne skupine *Andrija Bašić Palković*.

Jedno od ključnih pitanja, koje je naveo kao važno za kvalitetan rad s djecom, je

smo Dukat, pokrenuli smo sekcije, žurke, prijevoz za prigradsku djecu, oličili dvoranu. Ali, sada doista više nemamo uvjete jer nema grijanja. Time guramo ljude od sebe, dolazimo do paradoksa.«

Andrija Bašić Palković je dodao kako ne bi želio ulaziti u pitanje dubioze od 7 milijuna dinara, ali ako je to razlog trenutnog stanja, onda možda nisu niti trebali početi raditi dok se to ne riješi, jer se očito ne može riješiti u hodu. On je svoje emocijama nabijeno izlaganje završio rekavši kako nije da ne želi raditi, već kako nema osnovne uvjete za rad. Zbog toga se, po njegovim riječima, dešava da između petero i dvadesetero djece izostane s folklor, nestaje motivacije, izgorjeli su jer ne vide perspektivu. Na koncu, on se roditeljima ispričao za svoje eventualne pogreške.

ODGOVOR

Odgovarajući okupljenima na ova pitanja predsjednik HKC-a Bunjevačko kolo *Josip Stipić* prvo je rekao kako su problemi širi i dublji nego što se čini, te je pozvao okupljene na dogovor o tome što se može učiniti konkretno idućih dana.

»Mi smo tu šest mjeseci. Zatekli smo katastrofalno stanje koje se graniči s pokretanjem kaznenog postupka. Analizirali smo stanje zbog duga od 60.000 eura i blokade svih 6 računa, a tako se ne može legalno raditi.

Ozbiljno ozračje na sastanku

niku i dopredsjedniku HKC-a *Josipu Stipiću* i *Blašku Stantiću*, i članici Upravnog odbora *Sandri Lipozenčić*. No, koreografi *Andrija Bašić Palković* i *Miljana Boić*, kao spona između djece, roditelja i uprave, bili su najsenzitivniji za probleme koji su neuvijeno predloženi.

»Nazvali su me roditelji jer sam raspustio djecu do daljnog, jer ne vrijedi dalje raditi. Nije ovo samo pitanje komunalija, grijanja, već nam djeca odlaze jer se ne može kvalitet-

plan putovanja i gostovanja. Prema njegovim riječima za tih 7-8 mjeseci napravljeno je 7-8 koreografija i sastavljen je dobar ansambl.

»Moguće je da je to bio moj problem jer to nisam osigurao, pa doći će netko drugi tko to može osigurati. No, djeca su nam na prvom mjestu, uprava je tu radi nas, sekcija, a mi nemamo uvjete za rad, evidentno je propadanje. Ima i spletkarenja, negativnosti, nikako ne uspijevamo stvoriti zdravu sredinu. Pokrenuli

Konstituiran je stručni odbor od ljudi koji nisu došli po plaću već radi volonterskog rada iz ljubavi i moralne obveze prema našem Hrvatskom kulturnom centru. Ali, problemi se ne mogu riješiti preko noći, niti putovanja, jer smo u blokadi. Postoje planovi, pogotovo za folklornu sekciju, ali moramo biti strpljivi. Cijenim to što Andrija radi, ne sprječavam ga ni u čemu, dano mu je da slobodno radi«, istaknuo je Stipić.

On je dodao kako idućih dana slijedi treći sastanak povodom grijanja sa Suboticaplinom, kako bi se osiguralo grijanje usprkos dugu od 450.000 dinara. Dodao je kako će možda biti potrebna stanka u radu od 7-10 dana dok se to ne riješi. Istaknuo je da se pred vodstvom nakon preuzimanja našla mogućnost kaznenog gonjenja ranijeg vodstva:

»No, mi smo se odlučili za drugi put, za analizu i reviziju poslovanja. Istodobno nam je došlo desetak izvršnih sudskih predmeta naplate i pljenidbe. Angažiranjem menadžmenta odgodili smo izvršenja, tražimo izvore financiranja i sa sudom smo uspjeli odgoditi zahtjeve vjerovnika. U međuvremenu smo u interesu hrvatske zajednice otvorili poseban račun za Dužijancu, jer se inače ne bi održala, u tome su nam institucije i banke izašle u susret.«

STEČAJ

Stipić je rekao kako su u toj situaciji bez sredstava za rad intervenirali kod države Hrvatske u pravnim i menadžerskim okvirima. No, revizija je pokazala materijalnu propast pod sumnjivim okolnostima, pa postoji mogućnost pokretanja kaznenih prijava. Po njegovu

mišljenju, jasno je razgraničena naslijeđena situacija i novo stanje, ali je problem doći do novih sredstava jer će se ona automatski prelijevati za isplatu dugovanja, a to ne želi nijedan donator.

»Nitko neće financirati dugove ranijeg vodstva. Po sili zakona uskoro ćemo ići u

Lazar Cvijin: Organizirati probe fizlete

stečaj. Ali, to nije kraj života. Aludiram na strpljenje, pokušavamo izvršiti reorganizaciju, dolazak stečajnog upravitelja, deblokadu računa i stvaranje nove situacije. To nas očekuje i to morate znati. Odstađamo prodaju imovine društva, ako uđemo u stečaj to ćemo i izbjeći. Stoga vas molim za strpljenje u vezi grijanja, obavijestit ćemo vas kada ga bude. Nadam se da ćemo

Zabrinuti članovi uprave

organizirati Veliko prelo, ali sredstava za putovanja folkloraca trenutačno nema. U interesu našeg opstanka i kao kulturne zajednice i kao hrvatske zajednice potruditi ćemo se ponuditi kakve-takve uvjete. Tu nije i ne smije biti kraj. Još bih vas informirao da je fundus nošnji prebačen u Hrvatsko nacionalno vijeće. Na taj način one su zaštićene, i premda su u vlasništvu HNV-a uvijek su nam dostu-

pne. Bili su tu i odvjetnici s ambicijama glede nekretnina, ali mi nismo vlasnici već je to država, mi smo samo korisnici, tako da im to neće uspjeti«, izjavio je ravnatelj Stipić.

Prije diskusije još je dodao kako je napravljen i popis imovine. Ponudio je svoj zaključak, a to je zajedništvo

radi djece i folklora, a ako Andrija ne prihvati daljnju suradnju, trebaju i dalje ostati u prijateljskom odnosu.

RODITELJI

Jednu od najzapaženijih diskusija od strane roditelja imao je *Lazar Cvijin*, koji je rekao kako su sada jasni ti realni problemi ali da se ipak treba vratiti na djecu i organiziranje

izleta. Djeci je to potrebno kao motivacijski impuls, te da to još nije kasno, ako ih se želi zadržati.

Marinko Piuković je, pak, kao roditelj upitao zašto druge institucije ne bi pomogle, hrvatski konzulat te Demokratski savez Hrvata u Vojvodini? Na pitanje je li pomoć tražena od institucija hrvatske zajednice dobio je potvrdu, a na pitanje je li pomoć stigla – negativan

odgovor. On je ukazao na to da ako folklorna sekcija ode, Centar je kao takav gotov.

Sudionici rasprave bili su i *Davor Šimić* te *Željka Vukov*, koji su zastupali interese djece.

RAZOČARANJE

Konačni dojam razočaranja bilo je teško prikriti radom i navođenjem svih zalaganja uprave. Stvar je na momente bila neugodna. Emocije su pomalo oslobođene, pa se u nekim obraćanjima problem sagledavao i kroz širu društvenu prizmu. Vodstvo nije željelo davati nerealna obećanja, zapravo nikakva, a roditeljima i djeci je i toga nedostajalo. Lazar Cvijin se obratio i roditeljima rekavši kako ne bi trebali biti toliko apokaliptički raspoloženi, već brzo isplanirati neko gostovanje, jer nije istina da nitko ne želi primiti folklorce Bunjevačkog kola. U žaru rasprave koreograf Andrija je rekao kako ima informacije da su trebali ići na Vinkovačke jeseni, ali da je to političkom voljom promijenjeno, te da je spreman povući se ukoliko je to rezultat nekih njegovih osobnih političkih nesuglasica s čelnicima DSHV-a.

Na koncu je koreografkinja malenih *Miljana Boić* ispričala koliko joj je teško zbog tog lanca pritisaka koji se s djece i roditelja prenosi na koreografe i upravu, ali da je spremna volonterski raditi te da će, ako se osposobi grijanje, pozvati djecu nazad na probe.

Skup je zaključen time da uprava u petak navečer, dakle na dan izlaska ovog izdanja, treba rezimirati korake o kojima ovisi opstanak folklorne kao najbrojnije skupine Bunjevačkog kola.

Nikola Perušić

MARIJAN JERGOVSKI, PREDSEDNIK ZAVIČAJNE UDRUGE PETROVARADINACA »BAN JOSIP JELAČIĆ«

Svaki narod mora biti svjestan sebe i svojih vrijednosti

Onaj tko narodu niječe i izobličava njegove vrijednosti, zapravo ga vodi u nestajanje

Razgovor vodio: Zlatko Žužić

Kao i svake godine poslije blagdana Uzvišenja svetog križa i ove je godine pito-mo slavonsko selo Oprisavci pokraj Slavonskog Broda bilo mjesto tradicionalnog okupljanja iseljenih Petrovaradinaca, u zajedništvu sa svojim sugrađanima koji su ostali živjeti u svom rodnom mjestu. Organizator ovih susreta je Zavičajna

udruga Petrovaradinaca »Ban Josip Jelačić«, a s njenim predsjednikom *Marijanom Jergovskim* razgovarali smo o udruzi, Zajednici protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata čiji je ona sastavni dio, kao i o ostalim problemima koje iseljenici Petrovaradinaci imaju u novim sredinama.

HR: Jeste li zadovoljni organizacijom ovogodišnjeg

susreta Petrovaradinaca? Kakvi su vaši dojmovi?

Kao i uvijek, doista je lijepo doći u Oprisavce, a još ljepše doživjeti lavinu emocija prilikom susreta sa svojim Petrovaradincima. Pogotovo što nas je, kao i ostale Srijemce, vrtlog života u devedesetim godinama prošlog stoljeća ponovno stavio pred nova životna iskušenja, kada smo u masovnom egzodusu srijemskih Hrvata i mi morali napustiti svoj rodni grad. Ali, bez obzira na gorčinu i nepravdu koju smo tada doživjeli, znali smo da nas mržnja i osveta u novoj životnoj prekretnici neće odvesti u novi početak, nego da nam pokretačka snaga za bolju budućnost mora biti jedino ljubav i zajedništvo. A upravo ta ljubav i zajedništvo koje tradicionalno krase Petrovaradince ponovno su zablistali kada smo se ponovno okupili i još jednom u mislima prošetali stazama svog djetinjstva i svoje mladosti te odškrinuli dio neizbrisive hrvatske povijesti Srijema i Petrovaradina.

HR: Kada je osnovana Zavičajna udruga Petrovaradinaca »Ban Josip Jelačić«?

Zavičajna udruga Petrovaradinaca »Ban Josip Jelačić« osnovana je u Zagrebu 12. studenoga 2004. godine, u novozagrebačkoj crkvi sv. Križa, a osim iseljenih Petrovaradinaca okuplja i ise-

ljene Hrvate iz petrovaradinskog dekanata: iz Srijemskih Karlovaca, Srijemske Kamenice, Beočina, Čerevića i Neština. Petrovaradinaci su na toj osnivačkoj skupštini donijeli i odluku da se za počasne predsjednike izaberu bivši petrovaradinski župnici preč. *Marko Kljajić* i vlč. *Stjepan Sokolović*, te tadašnji predsjednik i jedan od osnivača HKPD-a »Jelačić« u Petrovaradinu *Petar Barbek*. Našu smo udruhu osnovali svjesni činjenice da svaki narod ima svoju povijest, svoj jezik, umjetnost, svoje starine i narodne običaje te da mora biti svjestan sebe i svojih vrijednosti i kroz njih biti povezan, jer onaj tko narodu niječe i izobličava njegove vrijednosti, zapravo ga vodi u nestajanje, kao što svaki čovjek nema budućnosti kada sam sebe prestane cijeniti. Naime, naš nacionalni ponos temelji se na našoj dugoj i slavnoj povijesti, na našim velikanima koji su ostavili dubok trag u hrvatskoj kulturi. Primjerice, poznato je kako je u Petrovaradinu, koji je nekada bio na granici između Austro-Ugarske i Srbije, početkom XIX. stoljeća živjelo 98 posto hrvatskog stanovništva. Kao što je također poznato, u Petrovaradinu je rođen hrvatski povijesni velikan ban *Josip Jelačić*, tamo je kapelanovao *Josip Juraj Strossmayer*, otvorena je prva katolička osnovna

škola u Srijemu i tako dalje. Dakle, Zavičajna udruga Petrovaradinaca »Ban Josip Jelačić« želi tkati ljepotu svoje tradicijske baštine i svojim postojanjem čuvati svoj kulturni identitet, svoju tradiciju kao sastavni dio u bogatom mozaiku hrvatske kulture te se trudi biti izvoran i autentičan sudionik i baštinik petrovaradinske povijesti i sadašnjosti. Isto tako okupljamo i naše mlade kako bismo im raznim sadržajima i aktivnostima u današnjem globaliziranom svijetu pomogli sačuvati osjećaj za vlastite korijene i živi osjećaj za tradiciju. Na taj način moderne izazove globalizma pretvaramo u našeg saveznika jer mogu pridonijeti zbližavanju Hrvata iz Domovine, dijelove hrvatskih nacionalnih manjina i iseljeničtva.

HR: Spomenuli ste vlč. Stjepana Sokolovića, on je i domaćin vaših susreta svih ovih godina?

U pravu ste. Naš počasni predsjednik vlč. Stjepan Sokolović domaćin je svih naših dosadašnjih godišnjih okupljanja. Mi Petrovaradinci počašćeni smo dobrotom svog bivšeg dugogodišnjeg župnika koji je u Petrovaradinu, u župu sv. Roka, stigao 15. ožujka daleke 1969. godine kao mladi župnik i u njoj ostao punih 17 godina. U tih 17 godina, do preseljenja u Brodsku Varoš, između nas Petrovaradinaca i tada 24-godišnjeg župnika rodilo se istinsko prijateljstvo koje traje sve do današnjih dana, a upravo iz tog prijateljstva iznikli su i ovi tradicionalni susreti.

HR: Kada smo već kod Katoličke crkve, koja je njena uloga kod srijemskih Hrvata?

Kada govorimo o Hrvatima u Srijemu moram ustvrditi kako je uloga Katoličke crkve

izuzetno velika, jer je uspjela, usprkos svemu, očuvati hrvatski građanski, kulturni i nacionalni identitet. Vjera i Crkva kod Hrvata u Srijemu je stoljećima bila čuvar hrvatske kulture i najzaslužnija za očuvanje ne samo hrvatskog nacionalnog identiteta, nego i ostalih oblika identiteta, počevši od kulturnog pa do jezičnog. Osim toga, Crkva i naša katolička vjera je ta koja nas međusobno veže, hrabri i ulijeva nam snagu da kroz to vjersko zajedništvo pobijedimo sve probleme, a poznato je kako su Petrovaradinci stoljećima stajali na vjetrometini zbivanja, te da nam povijesna sudbina nikako nije bila naklonjena.

Marijan Jergovski rođen 15. lipnja 1959. u Petrovaradinu od oca *Franje* (rođen u Petrovaradinu) i majke *Matije*, rođene *Turić*. Osnovnu školu »Vladimir Nazor« pohađao je u Petrovaradinu, a elektrotehničku školu u Novom Sadu. Zaposlio se 1978. godine u PTT-u Novi Sad kao TT monter. Oženio se u 1981. u crkvi sv. Roka u Petrovaradinu, župa Novi Majur, *Dinkom Mamić* rođenom 1963. u Mijakovom Polju (Bosna i Hercegovina). Imaju četvero djece: U Petrovaradinu su se rodili *Marko* 1982., *Marija* 1984. i *Antonija* 1986. godine, a najmlađa *Josipa* je rođena 1993. godine u Zagrebu.

Obitelj Jergovski se 1989. godine preselila u Zagreb gdje i danas žive. Marijan Jergovski je aktivan u Zajednici protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata od njenog osnutka, dugogodišnji je član njen Glavnog odbora, a 2010. je izabran za predsjednika Zavičajne udruge Petrovaradinaca »Ban Josip Jelačić«.

HR: Povijesna sudbina je prema vama posebno bila okrutna početkom devedesetih godina prošlog stoljeća?

Na žalost, bila su to teška vremena kada se počelo sumnjati i negirati općepoznate povijesne činjenice, kada su svemoćni političari pred kojima su se ravnali zakoni i pravda sudjelovali u bujanju međunarodne mržnje, a poznato je kako je svaka mržnja smrtni grijeh, a posebno međuna-

cionalna mržnja koja je na ovim našim prostorima pravo prokletstvo. Naravno, za mir je potrebno najmanje dvoje, a za rat je dovoljan i jedan. U toj eksploziji mržnje zazveckalo je i oružje, a mi smo upali u otvoreni ponor ratnog pakla i morali napustiti naša stoljetna ognjišta.

Usprkos svemu, raduje me činjenica da mi Petrovaradinci i prilikom slučajnog susreta bilo gdje i bilo kada možemo mirno svakom pogledati u oči, te da smo danas dio moderne Hrvatske koja se temelji na načelima pravednosti, poštovanju ljudskih i manjinskih prava, socijalno – tržišnom gospodarstvu, te na toleranciji odbacujući svaki ekstremi-

zavičajnih udruga koje djeluju u sastavu Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, a vi ste i član njenog Glavnog odbora?

Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata djeluje kroz devet ograna (Osijek, Požega, Virovitica, Koprivnica, Bjelovar, Rijeka, Poreč, Zadar i Zagreb) i devet zavičajnih klubova koji su organizirani prema mjestu stanovanja iz kojih su se srijemski Hrvati doseljavali (Beška, Gibarac, Golubinci, Hrtkovci, Kukujevi, Nikinci, Slankamen, Petrovaradin i Srijemska Mitrovica). Osnovana je 28. prosinca 1991. godine, a svečanom skupštinom održanom 19. svibnja prošle godine u Starogradsnoj vijećnici u Zagrebu, pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske prof. dr. sc. *Ive Josipovića*, završila je obilježavanje 20 godina svoga postojanja.

U sklopu obilježavanja svog jubileja Zajednica je u svojoj biblioteci »Srijemski Hrvat« izdala i knjigu memoara pučkog pjesnika *Ivana Bonusa* »Moj voljeni i kićeni Srijeme«, u kojoj je autor na 347 stranica stvorio djelo koje nadilazi njegov život i postaje zapis o stradanjima nedužnih Hrvata u Srijemu, njihovom progonu, prognaničkim traumama i nalaženju novih domova, ali i trajno svjedočanstvo o njihovom samooorganiziranju kroz Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, u Republici Srbiji, i Zajednicu protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, u Republici Hrvatskoj. Obilježavanje 20. obljetnice Zajednice završeno je, simbolično, 11. listopada svečanom dodjelom odličja u povodu Dana neovisnosti Republike Hrvatske.

zam. Mi smo građani države koji znaju ne samo svoju slobodu tražiti i braniti, nego i tuđe poštovati, a kao buduća članica Europske Unije pokazali smo kako uvažavamo sve različitosti, svjesni da se nositelji različitih baština moraju i u javnom životu jedni na druge navikavati i uzajamno se obogaćivati vrijednostima koje jesu različite, ali ne moraju biti suprotne.

HR: Zavičajna udruga Petrovaradinaca »Ban Josip Jelačić« jedna je od devet

Bio fest, bit će posla

*Izuzimajući Hrvatsku, stanje organske proizvodnje u šest zemalja jugoistočne Europe daleko je ispod objektivnih mogućnosti * Uz pomoć države u organskoj poljoprivredi mogu se nadoknaditi manjkavosti kao što je skuplja proizvodnja i steći značajne prednosti poput očuvanja okoliša, podizanja razine zdravlja stanovništva i upošljavanja većeg broja ljudi*

Iako za to imaju prirodne datosti, pa i komparativne prednosti (čistota tla, recimo), zemlje jugoistočne Europe nisu dovoljno razvijene kada je riječ o organskoj proizvodnji, jedan je od zaključaka s VIII. međunarodnog festivala organskih proizvoda pod nazivom »Biofest«, koji je od 31. listopada do 2. studenoga održan u Subotici. Kako kaže *Jelena Ivović*, koordinatorica projekata Udruge »Terra's«, koja je i organizirala »Biofest«, sudionici skupa složili su se oko postojanja nekoliko problema koji zajednički opterećuju ovu granu poljoprivrede u – Albaniji, Makedoniji, Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, u Srbiji i na Kosovu. Prvi se tiče legislative, odnosno neusklađenosti domaćih zakona sa standardima Europske Unije kojoj – barem deklarativno – sve navedene zemlje teže. Osim toga, velika šarolikost u svakoj od njih, pa čak i unutar jedne zemlje (u BiH,

primjerice, Republika Srpska ima zakonski uređenu oblast organske proizvodnje, ali ne i Federacija) opterećuju ionako skromnu međusobnu suradnju i trgovinu. Ivovićeva kaže da to jest problem, napose ako se u obzir uzme da je trgovina organskim proizvodima u načelu jednostavnija, brža i jeftinija u odnosu na one iz oblasti konvencionalne poljoprivrede. Kao drugi problem, ona navodi izuzetno male površine na kojima se odvija organska proizvodnja, pa samim tim, naravno, i mali broj proizvođača. Primjerice, u Srbiji ta brojka ove godine iznosi (tek) 11.000 hektara, što ne predstavlja niti 0,5 posto ukupno obradivih površina u zemlji. Da apsurd bude veći, samo prošle godine ta je brojka iznosila sićušnih 6.000 hektara tako da se u tom svjetlu za kratko vrijeme može govoriti o povećanom zanimanju za organskom proizvodnjom u Srbiji čak i preko 80 posto!

HRVATSKA PRAKSA I DOMAĆA TEORIJA

Usporedimo li ove podatke s onima koje nam je iznio voditelj Odjela za ekološki integriranu proizvodnju u Ministarstvu poljoprivrede Hrvatske *Tomislav Petrović*, tek ćemo onda imati jasnu sliku gdje smo, čak i u odnosu na pojedine najbliže nam susjede. On, primjerice, kaže da se pod ekološkom proizvodnjom u Hrvatskoj trenutno nalazi oko 35.000 hektara, što iznosi preko 3 posto ukupno obradivih površina. Tih 35.000 hektara, kaže Petrović, obrađuje blizu 2.000 proizvođača koji po hektaru – u ovisnosti raspolažu li livadama i pašnjacima ili voćnjacima – dobivaju od 250 do 800 eura. Uz ovaj dio spomenimo podatak da se u Srbiji organskom proizvodnjom prošle godine bavilo 317 proizvođača, kao i da su ove godine izostali iz sustava poticaja.

Ipak, bolje dane za organske proizvođače u Srbiji najavila je samostalna savjetnica za unapređenje organske proizvodnje u Ministarstvu poljoprivrede *Jelena Mijić*. Navodeći podatak da je za organsku proizvodnju 2011.

iz proračuna Ministarstva izdvojeno 48.000.000 dinara, ona je rekla kako se za sljedeću godinu za istu granu poljoprivrede planira skoro deset puta više sredstava. Kao i njezina imenjakinja iz »Terra'sa«, Mijićeva je rekla da Srbija ima velike potencijale za razvoj organske proizvodnje, te da je novi saziv Ministarstva to (konačno) prepoznao. Kako je istaknula, zbog razmjernе nerazvijenosti domaće poljoprivrede, prelazak s konvencionalne na organsku proizvodnju u Srbiji je lakši u odnosu na (zbog kontinuirane i velike uporabe umjetnih gnojiva, herbicida, pesticida itd.) kemijski onečišćenije zemlje. Ističući da je za posljednjih 10 godina tržište organskih proizvoda povećano tri puta, Mijićeva je rekla da je promet organske hrane i pića u svijetu 2010. iznosio blizu 45 milijardi eura, od čega se samo na SAD odnosi 20 milijardi, dok je sa šest milijardi najveći promet u Europskoj Uniji zabilježen u Njemačkoj. Te činjenice ona navodi kao veoma izazovne kada je riječ o prelasku s konvencionalne na organsku proizvodnju. Međutim, kako su i proizvodnja, a samim tim i cijene proizvoda

DA DONIJELI JEDNODUŠAN ZAKLJUČAK

u ovoj drugoj grani skuplje, Mijićeva kaže da se organska poljoprivreda, napose u razdoblju konverzije (prelaska s konvencionalne na organsku) ne može valjano odvijati bez pomoći države.

U tom svjetlu direktor »Organic Control Systema« iz Subotice *Nenad Novaković* pozdravlja činjenicu da je za organsku poljoprivredu iz agrarnog proračuna za 2013. predviđeno oko 400 milijuna dinara. Bez obzira što to predstavlja tek oko 1 posto ukupnog agrarnog prora-

i Jelena Ivočić, on navodi uporabu i nabavu sjemenske robe i zaštitnih sredstava. Konkretno, riječ je o tome da sjemensku robu ili zaštitna sredstva iz, recimo, Hrvatske u Srbiji nije dopušteno koristiti ukoliko ona nisu odobrena od strane Ministarstva poljoprivrede. Vratimo li se na šaroliku i neuređenu legislativu u zemljama jugoistočne Europe i pomnožimo li to s brojem onih kod kojih je stanje uređenije, dobit ćemo približno točan broj problema na koje domaći organski pro-

izvodnji najviše štete ima država. Po njegovim riječima, prednost organske proizvodnje ogleda se i u tome da ona, s obzirom na svoje specifičnosti, garantira upošljavanje većeg broja ljudi u odnosu na konvencionalnu. Navodeći podatak da je u Srbiji trenutno oko 700.000 nezaposlenih i (bar) još oko 300.000 onih koji rade a ne dobivaju (redovno ili uopće) plaću, Ševarlić kaže da je upravo organska proizvodnja šansa za sve one koji imaju istinsku želju za poslom. Osim toga, on kaže kako je doprinos organske proizvodnje

nik kaže da 80 posto agrarnog proračuna u svijetu služi kao »protočni bojler«, odnosno da se toliko sredstava vrati industriji koja prati poljoprivrednu proizvodnju, dok samoj poljoprivredi u prosjeku ostaje tek dvadesetak posto.

Ono što ističu svi sugovornici, uključujući i *Tomislava Petrovića* iz nama najrazvijenije Hrvatske, jest boljka da i ono malo organskih proizvoda koji se izvezu na Zapad tamo završe u sirovom obliku. Drugim riječima, i pokraj dobro razvijene prerađivačke industrije koja – pokazuje to primjer hrvatskog »Dukata« – razmjerno lako može proizvoditi i »više stupnjeve finalizacije«, taj se potencijal ne koristi. Otuda primjeri poput »Suncokreta« s Hajdukova ili ovogodišnjeg dobitnika »Terra'sove« nagrade za bio proizvod godine »Zdravo organic« iz Selenče više služe kao istinski izuzetak nego li pravilo. Sugovornici se slažu i u ocjeni da se uz pojam organske proizvodnje u zemljama u regiji obično vezuje proizvodnja voća ili povrća, a mnogo rjeđe mlijeka ili mesa, odnosno njihovih prerađevina.

Konačno, možda je bit cijele priče o upravo završenom »Biofestu« sadržan u činjenici da je, uz rješavanje već navedenih problema, najviše potrebno raditi na edukaciji i proizvođača i potrošača. U tom smislu Jelena Ivočić kaže da će »Terra's« ubuduće dodatno pojačati aktivnosti ove vrste kroz predavanja, seminare, tribine ili radionice kako bi se obrazovali ne samo oni koji se organskom proizvodnjom bave, nego i oni koji to namjeravaju činiti. Sve to, naravno, s osnovnim ciljem već spomenutog očuvanja okoliša i podizanja razine zdravlja stanovništva.

Z. R.

čuna, Novaković kaže da je to povećanje i za 80 puta u odnosu na 2009., kada se za ovu granu poljoprivrede na državnoj razini izdvajalo više nego skromnih pet milijuna dinara. Svota od 400 milijuna, ističe sugovornik, pokrit će ne samo uvijek prijeko potrebne poticaje, nego bi mogla pomoći i nekim drugim problemima s kojima se organski proizvođači susreću, kako u Srbiji tako i u njoj sličnim zemljama u regiji. Kao najveće probleme, a to potvrđuje

izvođači svakodnevno nailaze u praksi.

INDUSTRIJSKI PRITISAK U PROTOČNOM BOJLERU

Veliki zagovornik eko poljoprivrede i ovogodišnji dobitnik »Terra'sovog« specijalnog priznanja za medijску popularizaciju organske proizvodnje, profesor na Poljoprivrednom fakultetu u Beogradu dr. *Miladin Ševarlić* kaže kako od »trke za većim profitom« u konvencionalnoj

očuvanju prirode nemjerljiv u odnosu na svoju konvencionalnu konkurenciju, kao što je neupitno da se konzumiranjem organske hrane itekako utječe na zdravlje ljudi. Upitan zbog čega, onda, ovaj način proizvodnje nije razvijeniji ne samo u Srbiji nego i općenito, Ševarlić kaže da je to zbog »pritiska industrije«, odnosno proizvođača umjetnih gnojiva, mehanizacije, procesne tehnike i slično. Podsjećajući na nedavni »Marš zdrave hrane« (19. rujna) u Bruxellesu, sugovor-

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU (XXXIII. DIO)

Kovanje novca i osnivanje novih biskupija u Srijemu

Piše: dr. Zsombor Szabó

Kraljev tárnokmester – rizničar *Apodov sin Deneš* (*Apod fia Dénes*), koji je provodio reforme u cilju da poveća kraljevske prihode u novcu i da prihode u naturi zamijeni novčanima u razdoblju

ra (brodska) soli i prodavati je po višim cijenama. Takav privilegij su imali združeni kaptol Titel i kaptol u Baču (prvi pisani trag iz 1233. godine donacija kralja Andrije II.). Tarnokmešter Deneš, slično kao u slučaju prava kovanja

Novac iskovan u Sirmiumu

između 1211.-1221. godine, izvršio je i decentralizaciju kovanja novca. Osnovane su tzv. komore za kovanje novca. Kralj je ovo pravo kovanja novca (komore) davao u zakup pojedincima koji su dobivali titulu komorskog grofa = *comes camaralis*. Oni su to pravo iznajmljivali od kralja i za to su pravo plaćali kraljevskom trezoru riznici određenu zakupninu. Na našim prostorima ovakva kovnica je radila u Sirmiumu – Sveti Irinej, po podacima počevši od 1253. godine. Tu se kovao srebrni novac sve do kraja XV. stoljeća, srebro je uglavnom uvoženo iz Bosne, bolje rječeno iz Srebrenice.

TRGOVANJE SOLJU

Eksploatacija rudnika soli (uglavnom u Erdelju) i prodaja kamene soli bio je kraljevski monopol. Kao pomoć institucijama Crkve, biskupski kaptoli, opatije ili prepoštije mogli su kupovati dva-tri tova-

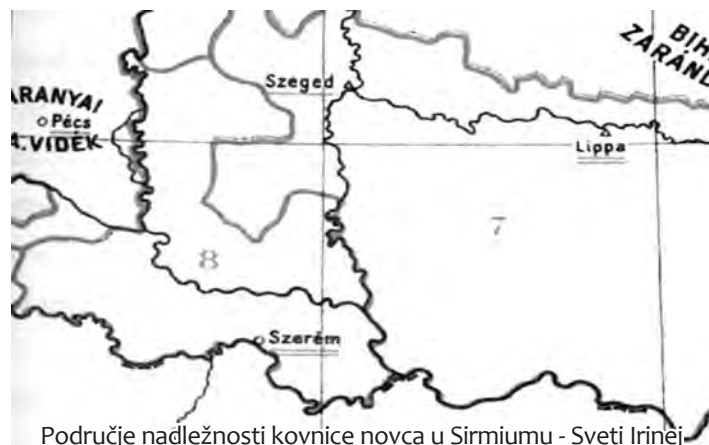
novca, izvršio je i decentralizaciju prodaje soli i organizirao je *camarae* soli koje su za to pravo isto plaćali *regale*-zakupninu. Ova se reforma nije svidala Crkvi, jer je papa vršio pritisak na samog kralja Andriju II. da »nevjernike«, arapske trgovce muslimanske vjere, kao i trgovce židovske vjere (saraceni, besermeni, kalici) potisne iz kraljeve neposredne blizine, naročito prilikom upravljanja novčanim sredstvima kraljevstva. Ovi su pritisci išli dotle da je papa u jednom trenutku ekskomunicirao cijelu zemlju na čelu s kraljem.¹ A upravo su ovi »nevjernici« imali kapital za iznajmljivanje novih komora i plaćanje regala. Kralj Bela IV. je 1239. godine ponovno omogućio Židovima i muslimanima zakup prihoda od komora za kovanje novca i soli.

¹ Ekskomunicirani Andrija II. je sam vodio jedan krstaški pohod 1217. godine, bez naročitog rezultata, za što je potrošio ogromnu količinu novca.

DECENTRALIZACIJA SUDSKE VLASTI

U XI.-XII. stoljeću župan je sam obnašao sudsku vlast, protiv njegove presude, prije svega plemići, mogli su se žaliti samo kralju. U XIII. stoljeću ova se situacija mijenja, sudsku vlast više ne obnaša samostalno župan, nego sudi zajedno s izabranim *biró*-ima (sudci) nazvanim *serviensi-szolgabiró*. U gradovima s privilegijem *civitatis regis* biro, predsjedajući gradskog vijeća imao je i ulogu suca. Zabilježeno je postojanje stalnih sudova – *sedrie*. Sedria je stalni sud sastavljen od župa-

izvršena ekspanzija prema Balkanskom poluotoku i sjeverni dio današnje Srbije i Bosne je uključen u teritorij kraljevine, pod imenom Bosansko-mačvanska kneževina (Bosznia-Macsó hercegség). Tu je osnovano i nekoliko pograničnih banovina: Kučevo (Kucsó); Braničevo (Barancs); Mačva (Machó); Tuzla (Só); Ozren (Ozora); Bosna (Bosznia). Ovime su stvoreni uvjeti da se na teritoriju Srijema, koji je pripadao Kaločko-bačkoj nadbiskupiji, odnosno biskupiji u Peču, u prvi mah stvore tri nove biskupije: Srijemska (Szerém), Morovička (Maró-

Područje nadležnosti kovnice novca u Sirmiumu - Sveti Irinej

na, podžupana i vijeća zakletih plemića koji je zasjedao obično svakog drugog tjedna. Po nekim spisima, ovakva županijska sedria je jedno vrijeme radila u Vrdniku (1497. godine).

OSNIVANJE NOVIH BISKUPIJA U SRIJEMU

Nakon ugarsko-bizantskih ratova, koji nisu bili vjerski nego ekspanzionistički motivirani, granica Ugarske Kraljevine stabilizirala se na liniji Sava-Dunav, čak je

th) i Vukovarska (Valkó). Kasnije su Srijemska i Morovička biskupija spojene u Srijemsku. Granica tih dviju biskupija bila je u visini Iloka. Sjedište Srijemske biskupije 1229. godine postao je Banoštor (Banmonostor), u kojem je Beluš ban 1134.-72. godine pokraj mjesta Ku (Kö) podigao dominikanski samostan. Tu je bio i kaptol i *locus credibilis* koji su i dalje radili nakon premještanja sjedišta biskupije u Szenterenye (Sveti Irinej) u blizini Srijemske Mitrovice.

Kujna

Kad su kujnu hasnirali priko cile godine, flasterovali su je ko i ambetuš da se zemlja ne praši. Zidove kujne su s prolića i prid jesen umazali krečom koji je kujnu ulipčō i uništio gnjizda sitni buba

Dozidana kujna na salašu brez ambetuša

Kad su naši stari sa blagom (domaćom živinom) došli u ovaj kraj, većinu su ih s blagom smistili u pustare. Čeljadima su prve nastambe bile zemunice. Velik iskorak u bolje bio je kad su počeli praviti salaše posli odlaženja Turaka iz ovog kraja.

Salašari su friško uvidili da za spremanje rane nije uvijek najpodesniji pododžak. Liti ne mogu kuvati ili peći ranu u peći jer će ugrijati sobu, biće zdravo vruća za spavanje. Ni napolju ne mož kuvati ranu po rđavom vrmenu, pa su napravili kujnu nuz salaš kod zabatnog zida na dolnjaku, sa pendžericom u avliji. Kujna je najprija bila doziđana cigljama ili valjcima, skućena, samo s toliko mista da se reduša u njoj mogla okreniti oko šporelja i astalića. Tesarska vrata su se otvarala na zid salaša. Šporelj je bio zidan, brez lerne, sa dvi plotne od salivanca.

U starijim i niskim salašima »na dva zida« tavanica u doziđanoj kujni je bila niska, dobrim ispod dva metra. Da se u njoj čeljade komotno kreće pod su ukopali za dvi basamage, pa je od poda do plafona bilo oko dva metra.

Salašić je sa dolnjaka imo kujnu. Naspram mista je i

toliko veliki astal sa hokedlama, vrmenom i s kredencom za sude i sa drvenicama (krevetom) nuz zabatni zid. Na zabatnom zidu je obično i pendžerica iz koje se vidi ulazna kapija, a često ima pendžer s pogledom u avliju, ali i da kujna bude svitlija.

U pravljenim salašima »na dva zida« kujne su pravili odjedared sa salašom toliko komotne da su popriko nuz zabatni zid stale drvenice, kujna je toliko komotna da u njoj reduša ima mista za sve sude i sersam za kuvanje, od lončića do sinije (daske za razvijanje tista).

Veću kujnu u salašu s manje čeljadi hasnirali su da u njoj i idu (jedu). Zbog tog su sve više priko dana, a najviše uveče, bili u kujni. Kujna je postala odaja u kojoj je šporelj potpaljen već od ujutru, za uskuvavanje mlika i spremanje ručka, posli užne, pa do uveče ako su kuvali večeru. Po vrućem posli užne nisu ložili u šporelj, a čim je zaladnilo u njemu se vatra takoreć nije trnila od ujutru do uveče. Ložili su čutke izmišane sa komadićima grančica okresani dračova.

Drvenice u kujni za dana nisu »namišćane«. Na njemu su podnovali, a kad je kogod dospio, malo je otpočinio. U

salašu di su imali sluškinju ili guščarku ona je noćivala na tom krevetu.

Kad su kujnu hasnirali priko cile godine, flasterovali su je ko i ambetuš da se zemlja ne praši. Zidove kujne su s prolića i prid jesen umazali

krečom koji je kujnu ulipčō i uništio gnjizda sitni buba.

Iznad kujne je napravljen tavanac na kojem su držali sitnež koji njim naritko triba, na priliku: lopate za snig, peraju na perajištu i dr.

SA ROGLJA

Radaš – gutmas u trubi

Zatomljen je kadgodašnji adet da je prodavalac na peci i na drugom mistu, recimo u prodavanju porteke (robe) kod kuće, kunčaftu (kupcu) davo radaš (madž. ráadás – dodati nešto nekome) kao dokaz da je prodato alvatno izmirio. To se radilo zato da kunčaft i ocele kod njeg kupuje. Mlikar je prilio miru, dolio malo mlika, voćar sitnog voća nekoliko šljiva, višanja i sl.

Pripovidalo se du su refeši (prodavci tekstila) majstori da privare kunčafte. Di će početi popriko sić kupljenu tkaninu u trubi (fabrički namotaj tekstila) – s ove ili s one strane prsta, nije svedno. Dobar refeš je znao prodat i razmirit tkaninu tako da se i restla (ostatak) mogla prodat, izhasnirat za štogod. Ni centi tkanine nije osto za otpad.

Žene su u novije vrime same šile prostije stvari za domaćinstvo od postava (platna) za čaršape u krevetu, za košulje, gaće, salvete za sirenje i sl., pa da ga ne bi često kupovale, obično su odjedared kupile trubu od tridesetak meteri, tj. koliko je u fabriki označena dužina ušivenom ciduljom sa olovnom plombicom, toliko je dugačka truba. Stvarna dužina je bila duža za dužinu gutmasa (radaša), dar refešu na razmiravanje.

Kad su žene posli prodalog perja ili ukljukani gusaka, pileža i sl. ušle u novce, onda su većinom postav kupovale na trubu da njim dotekne misecima. Da ne moraje nadzirati kako će refeš izmirit dužinu, kupile su trubu postava i platile toliko koliko je fabrika izmirila. Gutmas je pripo kunčaftu, a ne refešu, a postav je tačno izmiren.

PETAR VUKOVIĆ: JEZIČNI KRAJOBRAZ SUBOTICE

Nedosljedna jezična politika i stare prakse

Kako izgledaju javni natpisi u Subotici, u kakvom su međusobnom odnosu i koji jezici se javljaju češće u javnim natpisima, kakav je položaj tih jezika u sredini, ali i kakav je položaj zajednica koje se koriste njima?

Uloga jezičnog krajobraza osim što je informativna, odnosno putem javnih natpisa pruža se informacija o tome na kojim jezicima se može komunicirati u određenoj sredini, ima i drugu, simboličku funkciju koja pokazuje status i vrijednost nekog jezika u toj sredini. »Ako je neki jezik zastupljen u javnim natpisima onda je to jasan pokazatelj da se on u toj zajednici vrednuje kao važan, kao simbolički bitan dio kulturne tradicije zajednice. I sami govorinici tog jezika, ako ga vide u javnim natpisima, zapravo imaju pozitivnije stavove prema svom jeziku i spremniji su ga koristiti, komunicirati, i to ne samo u javnim komunikacijama nego čak i u privatnim situacijama. Ključno u tim istraživanjima jezičnog krajobraza je što nam javni natpisi pomažu da konstruiramo sustav vrijednosti, sustav stavova prema jezicima koji se govore u zajednici u kojoj se nalazimo«, kaže *Petar Vuković*, profesor Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

HRVATSKI JEDINO U SLUŽBENIM NATPISIMA

Istraživanje jezičnog krajolika počelo je krajem 90-ih godina u Belgiji i Kanadi. U Belgiji je ono povezano s činjenicom da je riječ o dvoje-

zičnoj zemlji u kojoj se govori francuski i nizozemski, ali su regije u kojima se ti jezici govore vrlo oštro odijeljene, te je zapravo riječ o dvjema jednojezičnim zemljama i osim Bruxellesa nema dvojezičnih područja. Tu se i pojavila upotreba termina jezičnog krajolika ili krajobraza, jer kad se iz jedne prijede u drugu regiju najednput se uočava potpuno drugi svijet javnih natpisa. Vuković ističe da se u jezičnom krajobrazu razlikuju dva osnovna tipa znakova: znakovi »odgore«, odnosno javni natpisi koje postavljaju vlasti i u kojima se reflektira službena jezična politika, te brojniji tzv. znakovi »oddole« koje u javnom prostoru postavljaju privatni poduzetnici, vlasnici različitih prodavaonica, ljudi kao pojedinci, i u kojima se odražavaju stvarne komunikacijske prakse i shvaćanja koja imaju stvarni stanovnici koji žive u određenom gradu ili regiji.

Vuković je svoje istraživanje u Subotici proveo prije godinu i pol dana u Ulici Dimitrija Tucovića, pri čemu se, kako ističe, služio najčešćim oblikom istraživanja jezičnog krajolika prema kojemu se kao uzorak obično izabere ulica u kojoj je koncentrirana najveća komercijalna aktivnost. »Ovdje ogromnu većinu, čak 61 posto čine jednojezični natpisi i to uglavnom na srpskom

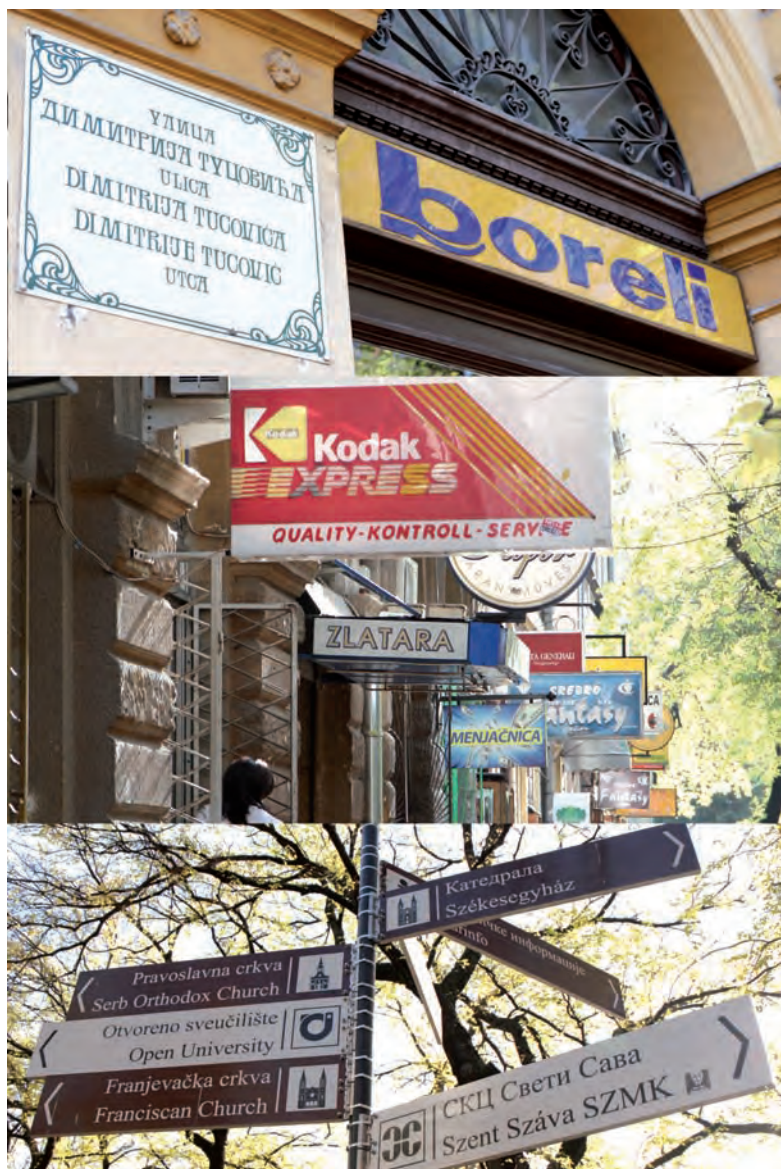
jeziku latinični, i zapravo je razmjerno malo natpisa na kojima se pojavljuje ćirilica, a najmanje je onih na kojima se ćirilica pojavljuje izolirano. Drugu skupinu čine dvojezični srpsko-mađarski natpisi, i opet je tu ćirilica jako slabo zastupljena. Najmanje, samo tri natpisa su trojezična i sva tri pripadaju službenim institucijama iza kojih stoje gradski autoriteti, i na njima se jedino pojavljuje hrvatski jezik«, kazao je Vuković.

JEZIČNA POLITIKA VLASTI NEDOSLJEDNA

Kada je riječ o tipičnim službenim natpisima koji odražavaju službenu jezičnu politiku lokalnih vlasti, prema redoslijedu kao prvi jezik pojavljuje se službeni srpski jezik koji je zapisan ćirilicom, nakon toga mađarski kao jezik najveće manjinske zajednice, a potom hrvatski kao drugi manjinski jezik koji pripada manje brojnoj i manje utjecajnoj zajednici. Za razliku od ovih trojezičnih natpisa na najvišoj razini koji su izrazito formalne naravi, već malo neformalnija razina na kojoj je manje naglašena simbolička važnost jezika a više informacijska, prestaje biti trojezična. Takav je primjer pozivnice na izložbu koja je dvojezična, na mađarskom jeziku i na srpskom latinicom. Postoje,

međutim, i trojezični natpisi s redoslijedom po kojem se poslije srpskog jezika ćirilicom pojavljuje natpis na hrvatskom i potom na mađarskom. Vuković ističe kako je takav drugačiji redoslijed posljedica prakse koja je postojala prije nego što je hrvatski uveden kao službeni jezik, kada su natpisi u Subotici bili dvojezični, ali tako da je srpskohrvatski bio na prvom mjestu, najprije ćirilicom a onda latinicom, i nakon toga mađarski. »Dakle, iz ovoga vidimo da je hrvatski uveden na mjesto na kojem je nekad bila srpskohrvatska latinica, ali pri tome nije reflektiran položaj koji hrvatska jezična zajednica ima u cijelom području, dakle, nije uzeto u obzir da je posrijedi manjinska zajednica koja je ipak i po broju, po statusu i utjecaju u institucijama, slabija od mađarske. To je jedan od pokazatelja u kojem se vidi da jezična politika koju provodi lokalna vlast zapravo nije do kraja promišljena i dosljedna«, smatra Vuković. On navodi dalje da će najprometniji natpis, koji donosi samo trenutačnu informaciju, najčešće biti napisan samo srpski latinicom, što pokazuje da je zastupljenost manjinskih jezika u javnim natpisima manja ukoliko je potrebno brže reagirati.

Kada je pak riječ o znakovima »oddole«, u natpisi-

ma koje postavljaju privatne osobe, poduzetnici, hrvatskog jezika uopće nema. Natpisi su najčešće srpsko-mađarski pri čemu je srpski dominantno latinični. »Puno su rjeđi natpisi na kojima se pojavljuje ćirilica, zapravo u cijelom jezičnom krajobrazu razmjerno je slabo zastupljena i po tome se Subotica bitno razlikuje od drugih gradova u Srbiji, pa čak i u Vojvodini. Silno sam se trudio naći jedan privatni natpis u kojem se pojavljuje hrvatski i našao sam ga, ali to je vrlo usamljeni primjer. Što su natpisi tradicionalniji, zastupljenost mađarskog je viša, ali što su noviji, zastu-

pljenost mađarskog je niža i dominantno su jednojezični sa srpskim latiničnim pismom. Vrlo su rijetki jednojezični ćirilčni natpisi«, kazao je Petar Vuković.

KAKO HRVATSKA ZAJEDNICA PERCIPIRA SEBE?

On je u svojoj analizi zapazio i kako je u jezičnom krajoliku Subotice engleskog jezika jako malo za razliku od do sada provedenih istraživanja u svijetu koja su pokazala da je engleski izrazito zastupljen kao jezik globalizacije, te je osobito u zapadnom svijetu dominantan. »Mislim

da je danas engleskog malo više nego kad sam radio ovo istraživanje prije godinu i pol dana. U to vrijeme nisam toga bio svjestan, ali kad sam uspo- ređivao rezultate u Subotici s rezultatima do kojih su dolazili drugi istraživači u, recimo, španjolskoj Galiciji, ili u nizozemskoj Friziji, ili u Izraelu, engleski je bio izrazito slabo zastupljen što govori o, rekao bih, velikoj izoliranosti ovog društva u odnosu na globalizacijske procese«, smatra Vuković.

On navodi kako se iz ovog istraživanja može zaključiti da je položaj hrvatskog u jezičnom krajoliku Subotice izrazito slab, te postoji samo u natpisima »odgore« i odražava službeni jezičnu politiku da je hrvatski službeni u Subotici. »Zapravo, rekao bih da ni lokalne vlasti u tu politiku ne vjeruju do kraja. Slaba zastupljenost odražava činjenicu da velik broj građana Subotice uopće sumnja u potrebu da se hrvatski pojavljuje kao službeni jezik, ne samo u jezičnom krajobrazu nego i općenito, jer zašto bi se na taj način promicao jezik koji je sa srpskim uzajamno razumljiv. Mađarski je razmjerno čvrsto zastupljen, ali ako pogledate privatne natpise onda vidite zapravo kako veliki broj privatnika također ne smatra da je mađarski jako potreban jezik, jer većina Mađara razumije srpski, pa zašto biste se njima obraćali na poseban način ako možemo do njih doći na tom dominantnom jeziku. Srpski je naravno dominantan, ali ono što je zanimljivo jest zapravo da je dominantan u latiničnoj verziji, što se s jedne strane može tumačiti kao neki oblik veće otvorenosti prema nesrbima,

ali ja mislim da to nije jedina interpretacija i da postoji neka druga koja odražava jednu drugu ideologiju. I na samom kraju vidimo kako mjesne vlasti zastupaju jezičnu politiku trojezičnosti, ali da to čine nereflektirano, dakle ne znaju što to znači, nisu do kraja osvijestili u čemu je zapravo važnost hrvatskoga. U privatnoj sferi je situacija potpuno drukčija. Privatni sektor je onaj koji i inače teži što je moguće jednostavnijoj, izravnijoj komunikaciji, i zapravo ne drži do nekakvih simboličkih obzira nego komunicira na način na koji je najjednostavnije doći do ciljanih klijenata, i to je de facto srpski jezik latinica u Subotici«, navodi Petar Vuković, te dodaje kako s jedne strane javni natpisi služe uspješnoj komunikaciji te je onda cilj što jednostavnija po mogućnosti jednojezična komunikacija, ali s druge strane sociopsihološka istraživanja upućuju da je javni jezični krajobraz »izrazito moćno sredstvo za to da se promijeni i da se poveća ili smanji etnojezična vitalnost manjinskih zajednica«. »Upravo je u interesu svih manjinskih zajednica, koje žele povećati svoju etnojezičnu vitalnost, povećati zastupljenost svojeg jezika u jezičnom krajobrazu područja u kojem žive. U tom smislu mi se čini da je i za hrvatsku zajednicu u Subotici u interesu da porazmisli o položaju svog jezika u javnim natpisima, jer položaj koji njihov jezik ima može imati i te kako važnu povratnu spregu s onim kako sami percipiramo sebe kao zajednicu, i s našom spremnošću da se hrvatskim koristimo i izvan javnih natpisa«, kazao je Petar Vuković.

S. Mamužić

DSS traži ocjenu Ustavnog suda Zakona o nacionalnim vijećima

Gradski odbor Demokratske stranke Srbije pokrenuo je inicijativu za ocjenu ustavnosti Zakona o nacionalnim vijećima i uputio poziv svim zainteresiranim da se uključe u javni dijalog. Šef pravnog tima stranke *Bojan Uzelac* rekao je kako se primjedbe najprije odnose na odredbe članka 12 ovog zakona, jer su diskriminacijske i u suprotnosti s Ustavom, te na posredan način uvode politički monopol nacionalnih vijeća osobito u područje obrazovanja i kulture, prenosi Radio Subotica. On je rekao i kako će prema ovom zakonu više od polovice svih ustanova u Vojvodini biti pod faktičkom političkom vlašću nacionalnih vijeća. Član Gradskog vijeća *Dragi Vučković* podsjetio je kako lokalna samouprava financira škole s 500 milijuna dinara godišnje, a nema uvid u trošenje novca. Predsjednik Gradskog odbora *Bogdan Laban* je rekao kako će nakon dijaloga sa zainteresiranim stranama podnijeti žalbu Ustavnom sudu.

Poljoprivrednici o Zakonu o poticajima

Predstavnici osam udruga poljoprivrednika s teritorija Subotice organiziraju danas, 9. studenoga, tribinu na kojoj će biti riječi o Nacrtu zakona o poticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju i primjeni Zakona o poljoprivrednom zemljištu. Osim poljoprivrednika, organizatori su na tribinu pozvali i predstavnike zadruga i poduzeća koja se bave poljoprivrednom proizvodnjom, ali i nadležne predstavnike države, pokrajine i lokalne samouprave. Početak je u 10 sati u velikoj dvorani Nove općine.

Ne smanjuje se broj ilegalnih migranata

Od početka godine pred Prekršajnim sudom u Subotici osuđeno je 1.579 migranata zbog pokušaja ili ilegalnog prelaska državne granice između Srbije i Mađarske. Taj se broj svakodnevno uvećava za oko desetak osuđenih na zatvorske kazne od 3 do 15 dana. Kako prenosi »Politika«, među onima koji su uhvaćeni u prijestupu najviše je državljana Afganistana i Pakistana. Uglavnom je riječ o muškarcima do 30 godina starosti, dok je od ovog broja prekršajno kažnjenih 286 njih bilo malodobno. Broj ilegalnih migranata sličan je kao i prošle godine kada su osim Pakistanaca i Afganistanaca bježali i državljani Sirije, Alžira, Libije i Iraka.

Natječaj za dodjelu stipendija za subotičke studente

Subotička Gradska uprava objavila je natječaj za dodjelu stipendija za subotičke studente za školsku 2012./2013. godinu. Natječaj je objavljen na web portalu Grada Subotice (www.subotica.rs), a prijave za dodjelu stipendije po natječaju dostavljaju se neposredno Povjerenstvu za dodjelu stipendije s

naznakom »Prijava za natječaj za dodjelu stipendije«, predajom u Gradski uslužni centar, Subotica, Trg slobode 1 ili poštom. Natječaj je otvoren do 23. studenoga 2012. godine.

Detaljnije informacije u svezi s natječajem mogu se dobiti u Tajništvu za društvene djelatnosti Gradske uprave Subotica, Trg slobode 1, III. kat/305, ili na telefone: 626-883 i 626-850.

Kraj štrajka u subotičkoj »Sigmii«

Radnici subotičkog poduzeća za proizvodnju male automatike i željezničke signalne opreme »Sigma« postigli su dogovor s poslovođstvom poduzeća i prekinuli tromjesečni štrajk.

Kako Tanjug prenosi, u pregovorima je uz medijaciju gradskog sindikata i lokalne samouprave postignuta suglasnost da sedam radnika bude proglašeno tehnološkim viškom i uz otpremnine napusti poduzeće. »Nadamo se da će nakon našeg odlaska tvrtka uspjeti stati na noge i da će radnici dobivati plaću, ali nitko, pa ni vlasnik poduzeća, ne može jamčiti što će biti sutra«, izjavio je dosadašnji predsjednik štrajkačkog odbora i jedan od radnika koji odlaze iz poduzeća uz otpremninu *Drago Korać*. Radnici su počeli štrajkati 1. kolovoza zbog neisplaćenih osam plaća, a do sada su im isplaćene četiri i pol plaće od osam koliko im se dugovalo, dok će ostatak biti namiren od prodaje nekretnina. Vlasnik Sigmee, Galeb grupa iz Šapca, navodno nema namjeru »staviti katanac« na poduzeće koje je nekada zapošljavalo i 700 radnika.

Ivankovićeva i Ostrogonac napustili LDP

Bivša vijećnica Liberalno-demokratske partije (LDP) u Subotici *Josipa Ivanković* i *Vjekoslav Ostrogonac*, koji je i član Gradskog vijeća zadužen za mladež i turizam, priopćili su kako su sami istupili iz te stranke te su na taj način u svom priopćenju demantirali navode menadžera LDP-a u Subotici *Robertu Šebeka*, koji je rekao da su oni isključeni iz Gradskog odbora te stranke. *Josipa Ivanković* i *Vjekoslav Ostrogonac* naveli su kako su stranku napustili zbog neslaganja s menadžerom stranke. Na posljednjoj sjednici Skupštine Grada Subotice raspala se vijećnička skupina LDP-a, a formirana je nova – Socijaldemokratska partija Srbije i Srpski pokret obnove (SDPS-SPO).

Josipa Ivanković je najavila kako će u ovoj vijećničkoj skupini nastupati kao neovisna vijećnica.

Upravo sada

Vijećnik i predsjednik subotičke organizacije Demokratske stranke vojvodanskih Mađara (DSVM) u Subotici *Szilárd Almasi* podnio je prošlog mjeseca ostavku na sve dužnosti u stranci i napustio njene redove, a sada je zajedno sa 71 članom osnovao civilnu udrugu »Upravo sada«, koja je kao cilj svoje aktivnosti postavila jačanje socijalne sigurnosti i time motiviranje mladih da ostanu ovdje i učine nešto za svoj grad, umjesto da odlaze u inozemstvo u nadi za boljim životom.

SUBOTIČKA AGORA

Građani moraju natjerati vlast da se mijenja

Vesela Laloš: Mediji u Srbiji su isti kakvo je i društvo *

Duško Radosavljević: Aktualna politička situacija plodno je tlo da se ponovno razbukta civilno društvo

Jesu li danas mediji u stanju biti generator jednog civilnog humanog društva u kojemu će građanin biti aktivan i moći utjecati na odluke i način na koji se odluke izvršavaju? Mogu li nevladine organizacije pomoći građanima da se samooorganiziraju, iskažu svoje interese i potrebe i sudjeluju u procesu donošenja odluka i kontroliranju vlasti? Bila su to pitanja o kojima su na subotnjoj »Subotičkoj agori« odgovore pokušali dati novinarka »Danasa« i dopisnica »Slobodne Europe« Vesela Laloš i politolog iz Novog Sada prof. dr. Duško Radosavljević. Voditelj tribine Ljubomir Đorđević istaknuo je kako je tek u zajedničkom sudjelovanju građana, koji moraju biti aktivni, nevladinih organizacija, koje predstavljaju oblik samooorganiziranja građana, i medija, moguće stvoriti istinski demokratsko, civilno društvo. »Kada govorimo o stvaranju humanog civilnog društva prije svega mislimo na aktivnog građanina koji sudjeluje u donošenju odluka, a ne samo naknadno čita u medijima o tim odlukama, i također taj isti građanin sudjeluje u vršenju kontrole nad onima koji obnašaju vlast«, kazao je Đorđević.

Mediji u Srbiji su isti kakvo je i društvo, i tom smislu ne može biti drukčije, niti ima prostora da mediji budu uređeni poput onih u uređenim demokratskim državama, smatra Vesela Laloš, jer svi problemi koji pritiskaju društvo reflektiraju se i na medijsku sferu. Urušena profesija novinara, nedovoljna educiranost, pristajanje na svakakve neprofesionalne sporazume, ali i utrka za profitom zbog

kako subotički mediji ipak drže određenu razinu kvalitete ispod koje nikada nisu pali.

S druge strane, novinari sve teže dolaze do informacija jer su gradske institucije sve više centralizirane, izjave najčešće mogu davati isključivo direktori, izmišljaju se razne PR službe, a sve to je način da se vlast ogradi prema javnosti. »Pres centar je jedno fingiranje komunikacije s novinarima, gdje su novina-

novinari su mogli pitati sve što ih zanima. To je ukinuo prethodni gradonačelnik, jer je jednostavno odbio sazivati te konferencije«, kazala je Vesela Laloš.

Aktualna politička situacija plodno je tlo da se ponovno razbukta civilno društvo, smatra Duško Radosavljević, jer »živimo u jednoj teškoj sjeni restauracije starog poretka Slobodana Miloševića i ovdje u Vojvodini pod odlukama Ustavnog suda Republike Srbije, koji je dodatno konzervirao situaciju, odnosno udar je u leđa najkonzervativnijim snagama srpskog društva«.

On međutim ističe kako su dobar dio nevladinih organizacija zapravo monopolizirane projektne organizacije, koje »sisaju dvije ovce a trećoj se žale da su gladne, pa čak i ulaze u parlament i odgore odlučuju kome će se davati donacije«.

Radosavljević ističe kako vlastodršci neće uraditi ništa ako ih građani ne natjeraju na to, i tek kad se o problemima društva počne pričati javno, kad se politika vrati ponovno prema onima za koje se i pravi, dok probleme ne počnemo rješavati kao aktivni građani, neće biti niti lokalne demokracije.

S. Mamužić

Duško Radosavljević, Vesela Laloš i Ljubomir Đorđević

čega se plasiraju tračevi i senzacije, pridonijeli su da građani danas nemaju povjerenja u medije, ali i sami novinari nerijetko smatraju da je ponižavajuće baviti se ovim poslom. »Ni subotički mediji nemaju baš neki veliki ugled, građani su nezadovoljni, tvrde da nemaju pravih informacija, da se pravi problemi nikad ne iznose, ne obrađuju na odgovorniji i profesionalniji način«, kaže Laloš, ali dodaje

ri kao dobili bolje uvjete za rad, a nedavno me je jedna od zaposlenih u tom centru informirala kako je njihova obveza paziti na ponašanje novinara. U Subotici je također dva desetljeća postojao jedan institut, na kojemu su nam zavidjeli novinari iz drugih gradova, tzv. brifing, što je bila konferencija za medije koju je držao gradonačelnik jednom tjedno, i obavještavao o tome što se događa a

U IŠČEKIVANJU MODERNIZACIJE ŽELJEZNIČKOG PROMETA NA SJEVERU ZEMLJE

Hoće li stari šinobusi u povijest?

*Primiće se kraj 2012. a da subotičkoj regiji nisu isporučeni novi dizel-motorni vlakovi koji su planom »Željeznica Srbije« za ovu godinu predviđeni da zamijene dotrajale šinobuse stare pola stoljeća **

Od nekadašnjih 12 šinobusa danas su u primjeni samo dva, dotrajala i često u kvaru, što ne osigurava sigurnost polazaka na nekoliko linija, niti omogućava ulazak na teritorij Mađarske, tj. Europske Unije, što putnicima na liniji prema Segedinu i u povratku, dodatno komplicira putovanja Hoće li nova vozila omogućiti uspostavu željezničkog putničkog prometa prema Hrvatskoj za koji je zainteresiran veliki broj putnika iz ove regije*

Šinobusi su ispratili mnoge željezničare u mirovinu, a sada bi i željezničari i putnici da se oproste od dotrajalih vozila i zamijene ih suvremenim i sigurnim. Dugogodišnja nada da će na nekoliko lokalnih i regionalnih željezničkih linija na sjeveru Srbije na neelektrificiranim prugama umjesto starih šinobusa biti postavljena nova vozila, učvrstila se informacijom da se željeznički promet modernizira kontingentom od 12 dizel-motornih vlakova serije 711, čija je kupnja ugovorena s ruskom kompanijom »Metrovagonmaš« (iz kredita Europske željezničke banke). Prvi put nakon puna tri desetljeća »Željeznice Srbije« ugovori-

le su nabavu novih vlakova. Prema utvrđenom planu »Željeznica Srbije« s početka 2012. za Suboticu su predviđena 3 dizel-motorna vlaka serije 711 iz Rusije, iz tog kontingenta od 12 novih vlakova.

Međutim, kraj godine se bliži, a u Suboticu nije stiglo niti jedno novo vozilo iako je raspodjela u tijeku. Kako su planom »Željeznica« tri vozila predviđena upravo za ovu regiju, ovdje se s punim pravom očekuje da se doneseni plan realizira, bez obzira na konstantne pritiske iz drugih regija da se plan izmijeni i vlakovi »preusmjere«. Neophodno je da se glasnije čuju potrebe putnika iz Subotice i okruženja, jer je

željeznički promet, ali siguran i pouzdan željeznički promet, od koristi bio širokom sloju ovdašnjeg stanovništva. Na prijevoz prugama, kao jeftiniji vid prometa, oduvijek je bio upućen veliki broj ljudi (uostalom, duga je i ovdašnja tradicija prijevoza željeznicom, utemeljena još krajem 19. stoljeća), ali su upravo zbog dotrajalosti vozila i nesigurnog režima prijevoza uzrokovanog voznim parkom, mnogi putnici bili prisiljeni okrenuti se drugim vidovima prometa.

UGROŽENI PRAVCI

U Subotici postoje svega dva šinobusa (oznaka 812-174 i 812-175) i iz pravca

Kikinde dolazi modificirani šinobus (oznake 812-304, vlasništvo Kikinde). Šinobusi su starosti oko 50 godina (njemačke proizvodnje), isporučeni ovdje šezdesetih godina prošlog stoljeća. U vrijeme kada su nabavljeni, kvalitetni i pouzdani, obavljali su veliki dio putničkog prometa na prugama Sjevernobačkog okruga koje u to vrijeme nisu bile elektrificirane. Prije dvadesetak godina bilo ih je dvanaestak. Ali, vijek pouzdanog funkcioniranja ovih šinobusa je 20-30 godina i vremenom su istrošeni do te mjere da se njima nikako ne može računati na siguran svakodnevni prijevoz putnika. Bude li ispunjen obećani plan »Željeznica«, vrijedno je, radi

uspomena tako velikog broja putnika koje su prevezli, i važne socijalne uloge koju su odigrali u prošlosti (povezivanje mnogih dijelova atara s gradom, opskrba robom iz Mađarske i obratno, i sl.) da se sačuvaju za sjećanje i povijest.

No, o tome kada stigne nova zamjena, jer ovi stari šinobusi još su uvijek u prometu takvi kakvi su, i mnogim putnicima su još uvijek veoma važni zbog usluge prijevoza. Na kojim pravcima se upotrebljavaju? Prometuju na relaciji Subotica – Roszke (tj. do granice), a do prije koje godine su do Segedina, međutim u stanju u kakvom su ne odgovaraju standardima Europske Unije, te putnici na toj liniji od svega 40-ak kilometara izlaze iz šinobusa na granici i presjedaju u mađarsko vozilo. Druga relacija je Subotica-Horgoš-Kanjiža, zatim

Subotica-Senta-Kikinda (jedan polazak starim šinobusom za Sentu, tri za Kikindu i jedan za Sentu modificiranim kikindskim šinobusom) i Subotica-Sombor-Bogojevo (koristi se šinobus ili lokomotiva s putničkim vagonima).

Osim ovih linija, treba imati u vidu još jednu potrebu stanovnika ovog područja za željeznički putnički promet koja godinama ne funkcionira, ali bi nova vozila omogućila da se i njemu konačno razmatra. Naime, od otvaranja željezničkog mosta na Bogojevu još uvijek nije uspostavljen putnički promet s Republikom Hrvatskom pravcem Subotica-Bogojevo-Erdut, potreban velikom broju putnika koji iz Sjevernobačkog okruga putuju u gradove u Republici Hrvatskoj, te sada za transfer do ovog područja i željezničkih postaja Vinkovci i Osijek

koriste usluge drugih prijevoznika. To poskupljuje i komplicira prijevoz. Inače, teretni promet na pravcu Subotica-Bogojevo-Erdut funkcionira od otvaranja mosta.

PODSJEĆANJE NA DOGOVOR

Lokalne samouprave Grada Subotice, Općine Senta, Općine Kanjiža i Općine Čoka u svibnju prošle godine podnijele su zajednički zahtjev »Željeznicama Srbije« za isporuku 3 garniture dizel-motornih vlakova iz prvog kontingenta nabave iz Rusije, podsjećajući na loše stanje željezničkog prijevoza na nekoliko relacija, kao i na kraku koji se odvaja prema Segedinu, a šinobus zbog zastarjelosti prometuje samo do granice. Naveli su svakodnevna negodovanja i prosvjede nezadovoljnih putnika što

ne mogu računati na urednost polazaka po redu vožnje zbog kvarova i dotrajalosti voznog parka, kao i veliku zainteresiranost stanovnika za ovaj vid prijevoza i normalizaciju uvjeta prometa.

Kao što je spomenuto – zahtjev je i uvršten u ovogodišnji plan »Željeznica«. Međutim, mjeseci prolaze, započeta je isporuka dizel-motornih garnitura iz Rusije, neke su već u prometu na drugim prugama, a vozila za Suboticu ne stižu. Prošlog mjeseca u pismu upućenom čelnicima »Željeznica« gradonačelnik Subotice *Modest Dulić* podsjetio je na zahtjeve iz ove regije i zatražio realizaciju do kraja 2012. godine. Jedan od poslova u interesu svih stanovnika Grada i regije je upravo ovaj: da u Suboticu doista stignu nova željeznička vozila.

Katarina Korponaić

JPSUBOTICA-TRANS
TURISTIČKA AGENCIJA

BEČ Zlatni vikend
Šoping tura
Božićni vašar

024 555 466
www.turizam.sutrans.rs

U cijenu je uračunato:
- prijevoz turističkim autobusom na relaciji Subotica - Beč - Subotica
- smještaj u hotelu »Klosteneuburg« na bazi noćenja s doručkom (švedski stol)
- obilasci po programu putovanja i lokalni vodič
- pratitelj grupe
- osiguranje prtljage
- zdravstveno putničko osiguranje

9. studenoga 2012.

HRVATSKA UDRUGA GRAĐANA U BEZDANU

Bezdanaška marina

U Bezdanu, mjestu u okolici Sombora u kojem živi skoro 500 Hrvata, prije godinu i pol dana osnovana je prva hrvatska udruga. Cilj je očuvanje kulture i običaja Hrvata u Bezdanu, koji potječu s područja Hercegovine

Vesna Zelenika

inicijatorica osnivanja hrvatske udruge u Bezdanu i njena predsjednica je Vesna Zelenika, koja je i predsjednica Mjesnog odbora DSHV-a u Bezdanu. »Udruga je osnovana 8. travnja prošle godine, a naziv je Hrvatska udruga građana 'Bezdanaška marina'. Bezdan je okružen vodama i odatle u nazivu marina. Udruga jest hrvatska, ali smo mi otvoreni za sve koji nam se žele priključiti, bez obzira na nacionalnu pripadnost. Želimo očuvati našu kulturu i običaje i tu tradiciju prenijeti našoj djeci.

Hrvatsko stanovništvo u Bezdanu najvećim je dijelom podrijetlom iz Hercegovine, uglavnom iz Mostara, Širokog Brijega i Posušja. Kultura i običaji hercegovačkih Hrvata vrlo se malo njeguju, jer je većina ovdje rođena i skoro polovica njih, da kažem tako, niti ne zna gdje je Hercegovina«, kaže predsjednica Vesna Zelenika. Udruga za sada ima 11 članova. »Mislim da je to dovoljno, ali sam razočarana jer je Bezdan 'mrtvo mjesto', za razliku recimo od susjednog Bačkog Monoštora. Problem je što nitko ne želi ništa raditi amaterski, već pitaju – što imamo od toga. Mislim kako je važno čuti da postojimo i nešto radimo. Želimo očuvati našu tradicionalnu hranu, običaje, narodnu nošnju. Ideja da kupimo jednu hercegovačku nošnju na žalost malo će pričekati, jer je cijena oko 600 eura«, kaže Zelenika.

Hrvatska udruga građana »Bezdanaška marina« sudjelovala je u »Trojnim susretima«, bezdanskim manifestaciji koja predstavlja tradiciju i kulturu Hrvata, Srba i Mađara. »To je jedina manifestacija na kojoj smo do sada sudjelovali, jer sve ovisi o materijalnim sredstvima. Do sada smo dobili materijalnu potporu Pokrajine i Grada Sombora, a očekujemo i podršku Hrvatskog nacionalnog vijeća. Neke veće aktivnosti morat će pričekati.«

U Bezdanu prema posebnom biračkom popisu ima 482 Hrvata, što je nešto manje u odnosu na popis stanovništva od prije deset godina. Naša sugovornica kaže kako se veliki broj mladih koji odu na studij poslije završenog školovanja ne vraća u Bezdan. Na hrvatskim seveučilištima je 20 do 30 mladih Bezdanaca. »Iz Bezdana je Vladan Čutura, koji je studirao hrvatski jezik. U Zagrebu je na Veterinarskom fakultetu Stanko Galić koji je odličan student. Teodori Čapo je osječka gimnazija financirala tromjesečno usavršavanje njemačkog jezika, studira na Filozofskom fakultetu i pokušavamo joj osigurati studentski dom. Ivana Bašić studira u Osijeku i za nju smo uspjeli osigurati smještaj u domu«, kaže Vesna Zelenika.

Z. Vasiljević

HKPU »ZORA« IZ VAJSKE OBILJEŽILA DRUGU

Čuvari o

U svom dosadašnjem radu udruga

U predvorju osnovne škole

U povodu druge godine rada, Hrvatska kulturna pjevačka udruga »Zora« iz Vajske priredila je program obilježavanja ove obljetnice u subotu, 3. studenoga, u predvorju Osnovne škole »Aleksa Šantić« u Vajskoj. U programu pod nazivom »Koncert pjesama i plesova« nastupili su gosti iz Golubinaca – HKPD »Tomislav«, pjesnik Josip Dumendžić Meštar iz Bođana, te domaća pjevačka skupina HKPU »Zora«.

Pjesmom »Mi smo davno stigli u ravnicu«, u izvedbi domaće pjevačke skupine pod umjetničkim vodstvom Nermine Košutić, počeo je program koncerta, a potom je zastupnik »Zore« Željko Pakledinac, među ostalim, rekao:

»Hrvatska kulturna pjevačka udruga 'Zora' osnovana je 18. kolovoza 2010. godine, s ciljem očuvanja običaja, tradicije i pjesama Hrvata u ovom dijelu Podunavlja. U svom dosadašnjem radu udruga je nastupala na mnogim kulturnim događanjima koja su organizirale

Pjevačka skupina »Zora«

9. studenoga 2012.

običaja, tradicije i pjesama

iga je nastupala na mnogim kulturnim događanjima koja su organizirale hrvatske udruge u Vojvodini

hrvatske udruge u Vojvodini. Članovi 'Zore' sudjelovali su na koncertima u Baču, Plavni, Beregu, marijanskom pjevanju u Monoštoru, Večeri ikavice u Stanišiću, na Danima europske baštine u Baču i predstavljanju šokačke narodne nošnje u Somboru. Udruga je uspostavila suradnju s KUD-om 'Tkanica' iz Vinkovaca, a oni su zauzvrat održali prošle godine koncert ovdje kod nas. Prigodom obilježavanja značajnih datuma i blagdana u hrvatskoj zajednici, 'Zora' je organizirala koncerte na kojima su nastupale i hrvatske udruge iz Sombora, Berega, Petrovaradina, te pjevački zbor 'Zvony' iz Selenče.

U ovome dvogodišnjem razdoblju, osim koncerata organizirane su i književne večeri, primjerice predstavljanje Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca, djela *Stjepana Adžića*, kao i stvaralaštva književnika *Tomislava Žigmanova* i *Mirka Kopunovića*. Uz to, ove smo godine imali i večer posvećenu Godini hrvatskih velikana u Vojvodini. Pokraj navedenih aktivnosti 'Zora' je organizirala i tri likovne kolonije s udrugom 'Cro Art' iz Subotice, zaključio je uvodno izlaganje Pakledinac, te je dodao kako udruga redovito sudjeluje u događanjima koja su od posebnog značaja za hrvatsku zajednicu, kao što je bila akcija »Izjasni se hrabro« u svezi s popisom stanovništva, koju je iniciralo Hrvatsko nacionalno vijeće.

RAZNOVRSNE TOČKE KULTURNOG PROGRAMA

U kulturnom dijelu programa publiku su raznovrsnim točkama, koje je najavljivala *Anita Žanić*, oduševili nastupi pojedinih odjela HKPD-a »Tomislav«. Za svaku je pohvalu njihov izbor programa koji je zadovoljio sve ukuse publike u prekrasnom ambijentu predvorja vajtanske škole. Počeli su Splitskim gradskim plesovima, a završili scenskim prikazom običaja Golubinačke svadbe. Prikazali su i čuvene Golubinačke mačkare, a osobito su bili zanimljivi i kvalitetni nastupi njihova tamburaškog sastava »Ladan špricer«. Publici se tijekom programa predstavio svojim pjesmama na šokačkoj ikavici i Josip Dumendžić Meštar, pjesnik iz Bođana čija je nova knjiga dječjih pjesama »Čudan ovaj bili svit« nedavno objavljena i predstavljena u Subotici. Osobito iznenađenje gostima je priredio *Mato Groznica*, ovoga puta kao vrsni recitator. Interpretirao je pjesmu pokojnog *Ilije Žarkovića* »Garancija« i time podsjetio nazočne na ovog svestranog, prerano preminulog umjetnika. Obraćajući se skupu Groznica je čestitao udruzi »Zora« na uspješnom radu i povezivanju sa svim hrvatskim udrugama u Vojvodini i šire, te integriranju u kulturni prostor ne samo uže, nego i šire zajednice: »Čast mi je pozdraviti večeras sve vas ovdje i čestitati udruzi 'Zora' drugu obljetnicu rada. Sve one

Mato Groznica i Željko Pakledinac

koji su smatrali kako će se ovdje 'smračiti', demantirala je ova udruga koja se zove 'Zora'. Sada se može konačno reći kako je 'zora svanula'. HNV podržava rad svih hrvatskih udruga, a ja mogu u ime pokrajinske Vlade i tajništva u kojem radim, reći kako se mi veselimo svakoj ovakvoj udruzi, koja svojim šarenilom prikazuje bogatstvo Vojvodine, te svojim radom doprinosi, multikulturalnosti, multikonfesionalnosti i, što je najvažnije, interkulturalnosti«, kazao je Groznica te zaklju-

čio: »Čuvajte ono što imate i u svakom slučaju imat ćete potporu i hrvatskih i pokrajinskih institucija. Dobro je što surađujete s obrazovnim institucijama gdje se izučava hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. To je, zapravo, recept opstanka ove udruge, a i način opstanka našeg naroda na ovim prostorima. U tom se smislu radujem i iskreno se nadam da će ova kulturna udruga nadživjeti sve nas ovdje nazočne.«

Zvonimir Pelajić

Tamburaški sastav »Ladan špricer« iz Golubinaca

POSILIJE NATJEČAJA »ODRŽIVI TURIZAM U FUNKCIJI RURALNOG RAZVOJA«

Obrazovni turizam u Tavankutu

Osnovna škola »Matija Gubec« iz Tavankuta prijavila se na natječaj koji je u listopadu raspisao ured UNICEF-a u Srbiji, a tiče se stjecanja znanja iz područja obrazovnog turizma, točnije na natječaj pod nazivom »Održivi turizam u funkciji ruralnog razvoja«, te se našla među ukupno dvanaest škola koje su prošle ovaj natječaj u Republici Srbiji. Tavankutska je osnovna škola jedina škola iz Vojvodine koja je prošla na ovome natječaju.

Prvo upoznavanje i predstavljanje svih dvanaest škola koje su prošle natječaj održat će se od 8. do 11. studenoga, kada će putem edukacijskih treninga moći sagledati već postojeće resurse obrazovnog turizma u Srbiji. Tom će prigodom skupno posjetiti Čarobno selo u Banji Vrujci, Otvorenu seosku školu u Pranjanim, Kamp vrijednih ruku u Paleznici, Čudesno blago Đerdapa u Tekiji, Obrazovnu avanturu u Knjaževcu i Šarenilo Banata u Vršcu.

Poslije stjecanja dodatnih znanja o obrazovnom turizmu predstavnici tavankutske škole će imati priliku skupa s

predstavnicima projekata koji ga već razvijaju, sudjelovati u treningu o upravljanju projektima. Ovaj trening je zamišljen kao interaktivni proces u kome će sudionici moći naučiti osnove projektnog ciklusa, kao i osmisliti vlastite projektne ideje te krenuti u koncipiranje zajedničkih projekata. Za kompletiranje prijedloga projekata na srpskom i engleskom jeziku bit će zaduženi konzultanti koji će držati treninge, a oni će pripomoći i oko dvojbi kako pojedini projekt upotrebiti, kome ga slati i gdje s njime aplicirati.

Ravnateljica Osnovne škole »Matija Gubec« *Stanislava Stantić-Prčić* ne krije zadovoljstvo što je tavankutska škola jedina s teritorija Vojvodine prošla ovaj natječaj. »Naša škola u ovome projektu ima nekoliko profesora i nastavnika koji su nositelji radionica: slamarske – koja se bavi izradom suvenira i predmeta od slame, ekološke – koja se bavi kompostiranjem, istraživanjem i očuvanjem značajki tavankutskih pustara, jezična radionica bavi se očuvanjem i njegovanjem hrvatskog jezika kroz paralel-

»Roljanje« u školi

nu uporabu njegove književne varijante, kao i njegovog bunjevačkog govora, etnološka radionica sastoji se od prezentacije narodnih nošnji i predmeta koji su bili u uporabi do sredine XX. stoljeća na području Tavankuta, prezentacije starih zanata i kućanskih poslova kao što su 'roljanje', pečenje kruha, 'duncovanje' (stavljanje zimmice), te radionica izrade suvenira prijateljstva. Naša škola je u suradnji s Galerijom Prve kolonije naive u tehnici slame osigurala smještajni kapacitet od dvadeset dva kreveta, kao i gastronomsku ponudu tradicionalnih jela koja bi se spremala, a bila bi prigodna za ovaj vid turizma.«

Ravnateljica napominje kako ovo nije prvi projekt u kojem tavankutska škola sudjeluje, a koji se tiče doprinosa razvitku seoskog turizma. Škola je naime dio tima, uz Galeriju

Prve kolonije naive u tehnici slame, HKPD »Matija Gubec«, Udruge žena i druge tavankutske udruge, koji predstavlja selo Tavankut u projektu Bogatstvo različitosti, a koje je Dunavski turistički klaster Istar 21 u partnerstvu s Pokrajinskim tajništvom za gospodarstvo raspisalo 2011. godine, te od tada aktivno sudjeluje u programima koje podržava ovaj projekt, a to su predstavljanje na različitim sajmovima, primanje organiziranih turističkih skupina te prezentacija svojih programa i sl. Stanislava Stantić-Prčić ističe kako tavankutska osnovna škola, zahvaljujući sudjelovanju u projektu Bogatstvo različitosti, u novi projekt iz područja obrazovnog turizma ulazi sa svojevrsnim iskustvom koje je dobrodošlo za što uspješnije sudjelovanje u novom projektu.

I. D.

OSNIVANJE ZADRUGE – KLASERA UDRUGE ŽENA ZAPADNO-BAČKOG OKRUGA

Kvalitetnije i uspješnije plasirati usluge i proizvode

Inicijalni sastanak za osnivanje zadruga – klastera udruga žena Zapadno-bačkog okruga održan je 2. studenoga u prostorijama Regionalne gospodarske komore u Somboru. Na teritoriju ovoga okruga registrirane su 44 ženske udruge – u gradu, selima i naseljima. Žene ovako organizirane bave se različitim djelatnostima, od realizacije projekata koji se tiču

rješavanja problema s kojima se žene susreću, preko humanitarnog rada, pa do domaće radinosti i izrade ručnih rado-

va i umjetničkih predmeta. Značajno je povezati ove udruge i pružiti im priliku da zajedničkim nastupom na tržištu što

kvalitetnije i uspješnije plasiraju svoje usluge ili proizvode. Ova inicijativa je naišla i na podršku Pokrajinskog tajništva za gospodarstvo, zapošljavanje i ravnopravnost spolova. Prednosti osnivanja klastera udruge žena predstavila je *Anita Beretić*, predstavnica tog Tajništva, pomoćnica za oblast ravnopravnosti spolova.

Z. Mitić

9. studenoga 2012.

HMI – PREDSTAVLJENA ŠESTA KNJIGA

Ugledni hrvatski znanstvenici u svijetu

U ovoj vrijednoj knjizi opisujemo znanstvena i profesionalna dostignuća osmero znanstvenika iz područja matematike, fizike, astronomije i biomedicine, rođenih i obrazovanih u Hrvatskoj, koji su stekli međunarodni ugled, ili barem napravili ključne korake u tom pravcu, istaknuo je urednik dr. sc. Janko Herak

Marina Ljubišić, mr. sc. Marin Knezović, prof. dr. sc. Janko Herak i akademici Dragan Dekaris i Vladimir Paar

U Hrvatskoj matici iseljenika u Zagrebu 30. listopada svečano je predstavljena šesta knjiga »Ugledni hrvatski znanstvenici u svijetu«, istoimenog knjižnog niza urednika prof. dr. sc. Janka Heraka. Riječ je o dvojezičnoj zbirci koja na 182 stranice sadrži osam stručnih radova o osam naših vrhunskih prirodoslovaca koji su se afirmirali u inozemnim centrima izvrsnosti, od Sjedinjenih Američkih Država i Kanade do europskih zemalja: *Mladen Bestvina* – profesor matematike na University of Utah, Salt Lake City, svjetski poznati stručnjak za matematičku topologiju; *Sunčica Čanić* – profesorica na Sveučilištu Houstona, direktorica Centra za matematičke bioznanosti; *Ivan Đikić* – profesor na Sveučilištu Johann Wolfgang Goethe u Frankfurtu, direktor Instituta za biokemiju i direktor Instituta za molekularne znanosti o životu – Frankfurt; *Željko Ivezić* – profesor na University of Washington u Seattleu, jedan od najplodnijih astrofizičara u svijetu, direktor znanstvenog progra-

ma Large Synoptic Survey Telescope (LSST), vrijednog oko milijardu dolara; *Josip Matovinović* (pokojni) – profesor interne medicine na University of Michigan (Ann Arbor), osnivač hrvatske endokrinologije, svjetski ekspert za gušavost; *Dušica Maysinger* – profesorica na prestižnom Sveučilištu McGill u Montrealu, poznata po proučavanju interakcije nanostrukture sa živim stanicama te primjeni nanostrukture u farmaciji i medicini; *Dinko Počanić* – profesor na University of Virginia (Charlottesville), afirmirani stručnjak na razmeđu nuklearne fizike i fizike elementarnih čestica, poznat po vrlo preciznim mjerenjima u nuklearnim reakcijama, i *Veljko Radeka* – dugogodišnji voditelj Odjela instrumentacije u Brookhaven National Laboratory (SAD), izvanredno poznat po izradi instrumentacije u nuklearnoj fizici i fizici čestica. Njegov odjel razvija optičke senzore za astronomski projekt Large Synoptic Survey Telescope.

Nakladnik knjige je

Hrvatsko-američko društvo iz Zagreba, dok je sunakladnik Hrvatska matica iseljenika. Recenzenti su akademici *Dragan Dekaris* i *Vladimir Paar*, dok je naslovnicu knjige izradio *Krešimir Haluga*. Ovo kapitalno djelo potpomognuto je donacijama Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH i Zaklade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a suautori u knjizi, koji su opisali te fascinantne znanstvene karijere, renomirani su stručnjaci iz domovine: akademik iz područja matematike *Sibe Mardešić*; nagrađivani mladi matematičar doc. dr. sc. *Josip Tambača* s Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; fizičar prof. dr. sc. *Miroslav Furić*; astronom prof. dr. sc. *Krešimir Pavlovski*, akademik iz područja tehničkih znanosti i profesor Fakulteta za elektrotehniku i računarstvo *Hrvoje Babić*; prof. dr. sc. *Jelena Filipović Grčić* s Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta; akademik iz područja medicinskih znanosti *Vlatko Silobričić*; aktualni predsjednik Hrvatske aka-

demije znanosti i umjetnosti *Zvonko Kusić*, a dva članka potpisuje urednik knjižnog niza prof. dr. Janko Herak.

Pozdravne riječi na predstavljanju knjige uputili su mr. sc. *Marin Knezović*, ravnatelj HMI, zatim *Gabrijela Herceg Sarajlić*, načelnica Sektora za međunarodnu suradnju, programe i projekte Europske Unije u ime ministra *Željka Jovanovića*, i *Marina Ljubišić*, predsjednica Hrvatsko-američkog društva. O knjizi su govorili akademici *Dragan Dekaris* i *Vladimir Paar*, te prof. dr. sc. Janko Herak, urednik knjige, dok je predstavljanje vodila *Vesna Kukavica*, voditeljica Odjela za nakladništvo Hrvatske matice iseljenika.

»U ovoj vrijednoj knjizi opisujemo znanstvena i profesionalna dostignuća osmero znanstvenika iz područja matematike, fizike, astronomije i biomedicine, rođenih i obrazovanih u Hrvatskoj, koji su stekli međunarodni ugled, ili barem napravili ključne korake u tom pravcu«, istaknuo je urednik dr. sc. Janko Herak, a akademik Vladimir Paar je dodao kako je ponosan na činjenicu da praktično nema zapadne zemlje u kojoj nema naših vrhunskih znanstvenika koji obilato doprinose svjetskoj znanosti te se nada da će i ubuduće biti volje i mogućnosti da se i dalje istražuje dio hrvatske znanosti i da će biti zabilježena u pisanom obliku.

Zlatko Žužić

MONOGRAFIJA HKUD-A »VLADIMIR NAZOR« IZ SOMBORA

Povijest duga 75 godina

Bogata povijest društva predstavljena je na 250 stranica monografije uz fotografije, dokumenta i druga svjedočanstva o brojnim aktivnostima jedne od najstarijih i najmasovnijih udruga u Somboru.

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Vladimir Nazor« iz Sombora ove godine obilježava 76 godina rada i postojanja. Prvih 75 godina, od osnutka društva 1936. godine, pa do 2011., bit će predstavljeno u monografiji koja je u tisku i koja će biti promovirana u prosincu. Bogata povijest društva predstavljena je na 250 stranica monografije uz fotografije, dokumenta i druga svjedočanstva o brojnim aktivnostima ove udruge, koja je osnovana sredinom 30-tih godina prošloga stoljeća nakon nesuglasica u »Bunjevačkom kolu«, kada se dio članova predvođen *Antunom Matarićem* odvojio i osnovao »Miroljub«. Od tada ovo društvo traje, usprkos turbulentnim političkim i društvenim periodima kroz koje je prolazilo. »Ova naša monografija, objavljena o 75. objelnici Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva 'Vladimir Nazor', plod je rada svih naših članova, od HKD-a »Miroljub« do HKUD-a »Vladimir Nazor«, od šestog prosinca 1936. do 2011. godine. Prve uratke napisali su osnivači, a posljednje mi, ovodobni djelatnici društva. Između tih redaka prikazan je rad dug 75 godina. Zato je ova knjiga prigodna jubileju koji smo doživjeli. Obuhvaćeni su svi segmenti rada pojedinih odje-

la-sekcija, istaknutih pojedina u njima, kao i najveći uspjesi na nastupima u zemlji i inozemstvu. Priložena su i neka priznanja, pohvalnice i nagrade Grada Sombora, AP Vojvodine, kao i najveće i najdraže priznanje našem 75-godišnjem kontinuiranom radu – Povelja Republike Hrvatske, koju nam je uručio predsjednik Republike Hrvatske dr. *Ivo Josipović*. To jest vrhunsko priznanje, ali i obveza da još intenzivnije radimo na očuvanju kulturnog identiteta Hrvata somborskog područja. Na to nas, uostalom, obvezuju i odrednice Statuta društva koje o tomu govore«, kaže glavni i odgovorni urednik Monografije i predsjednik HKUD-a »Vladimir Nazor« *Mata Matarić*. Urednik je *Alojzije Firanj*, a priređivač *Milan Stepanović*. Monografija će biti tiskana u 500 primjeraka.

OD »MIROLJUBA« DO »NAZORA«

Na početku monografije uvodna je riječ predsjednika društva *Mate Matarića*. Slijedi poglavlje o osnutku društva koje donosi pregled povijesnih dešavanja od doseljavanja na prostore Bačke, pa do podjele u »Bunjevačkom kolu«, što je prethodilo osnutku »Miroljuba«. Osnivačka skupština novoga društva

održana je 6. prosinca 1936. godine. Prisustvovalo je 180 budućih članova. Novo društvo dobilo je naziv Hrvatsko kulturno društvo »Miroljub«. Ime društva poteklo je od nadimka poznatog pjesnika *Ante Evetovića Miroljuba*. Prvi predsjednik bio je *Antun Matarić*, poljoprivrednik. Vrlo brzo poslije osnutka kupljena je zgrada, koja se nalazila u današnjoj Njegoševoj ulici, gdje je danas parkiralište. Okupacijske mađarske vlasti rad društva zabranile su u svibnju 1944. godine, a imovina je zapečaćena. Društvo rad nastavlja u poslijeratnim godinama, a trećeg lipnja 1945. godine održana je Skupština društva u Velikoj dvorani Gradske kuće i društvo tada dobiva naziv »Hrvatski prosvjetni dom«. Za novog predsjednika izabran je *Stipan Kalčan*. U svibnju 1948. godine društvo dobiva nove prostorije i to nekadašnje pivovare »Avala«. U tim se prostorijama na Vijencu Radomira Putnika broj 26 društvo nalazi i danas. Na sjednici Upravnog odbora 1949. godine društvo mijenja naziv u Hrvatko kulturno-prosvjetno društvo »Vladimir Nazor«. Ubrzo je pod pritiskom gradskih i partijskih vlasti izbačen nacionalni prefiks. KUD »Vladimir Nazor« 1986. godine obilježava 50. objelnicu i za tu prigodu objavljena

HKUD »VLADIMIR NAZOR«
1936. – 2011.

MONOGRAFIJA POVODOM 75 GODINA

SOMBOR
2012

je prva monografija društva u nakladi od 1.200 primjeraka, čiji je autor bio profesor *Franja Matarić*. Raspad države početkom 90-tih godina prošloga stoljeća stvorio je i poteškoće u radu društva. Već u drugoj polovici 90-tih intenzivira se rad društva, a svibnja 2001. godine Sabor društva donosi odluku da se vrati stari naziv Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Vladimir Nazor«.

DEVET PREDSEDJENIKA I ŠEST DRŽAVA

U monografiji su i kratki životopisi predsjednika druš-

R NAZOR“ SOMBOR - 2011.

75 GODINA POSTOJANJA I RADA

SOMBOR
012.

tva od 1936. do 2011. godine. Prvi predsjednik bio je Antun Matarić Tuna (1936.-1944.). *Stipan Kalčan* da čelu društva bio je od 1945. do 1960. godine. Poslije njega dvije godine društvo je vodio *Mato Škrabalo*. Od 1963. do 1968. godine predsjednik je bio *Stipan Periškić*. *Antun Matarić Tunča*, sin prvog predsjednika, društvo je vodio u tri navrata, prvi puta od 1969. do 1982. godine, zatim od 1984. do 1986. godine i od 1990. do 1996. godine. U međuvremenu su predsjednici bili *Franja Krajniger* (1982.-1984.) i *Mata Matarić* od 1987. do

1990. godine. Od 1996. pa do 2002. godine društvo je vodio *Alojzije Firanj*, zatim do 2010. *Šima Raić* i od 2010. na čelu je *Mata Matarić*. »Društvo je tijekom 75 godina svojega postojanja djelovalo u šest država, od Kraljevine Jugoslavije do Republike Srbije i kroz tri društveno-politička sustava. To se sve odrazilo na rad, što je vidljivo i iz štiva koje donosi ova monografija. Svjesni smo toga da živimo u multikulturalnoj sredini kao što je Sombor, i sve aktivnosti i programi odraz su tog položaja. Prirodno je da je naglašeno očuvanje tradicije, običaja i jezika Hrvata, jer nitko od nas nije pozvaniji to činiti. Uvijek smo bili i bit ćemo otvoreni za sve građane koji se žele baviti amaterskim kulturnim radom. Ostvareni spoj tradicijske baštine i novih trendova u kulturi i umjetnosti jamstvo su uspješnog rada i u narednim godinama«, kaže predsjednik društva *Mata Matarić*.

AKTIVNOSTI DRUŠTVA

Veliki broj aktivnosti ogleđa se u radu sekcija društva. Pjevački zbor osnovan je još 1936. godine. Rasformiran je 1956. godine i biće potrebno čak pola stoljeća da se 2007. godine obnovi njegov rad. Sačuvati od zaborava stare običajne pjesme uvijek je bio prioritet ove sekcije. Trenutačno se radi na pripremi nosača zvuka sa starim šokačkim i bunjevačkim pjesmama. Kao i zbor, i dramska sekcija počela je raditi odmah po osnutku »Miroljuba«. Bilo je manje ili više uspješnih godina i predstava, ali dramska sekcija do danas nije prekidala rad. Za razliku

od ove dvije sekcije, folklor-na sekcija oformljena je tek 1947. godine. Danas, osim izvođačke postave, postoji i mlađa folklorna grupa. Tamburaški orkestar se prvi puta kao sekcija društva spominje 1947. godine. Prošle jeseni ponovno je obnovljena škola tambure. Tijekom godina rada društvo je imalo i ritmičku i baletsku sekciju. Likovna sekcija osnovana je 1996., godine, a od 2000. ova sekcija organizator je likovne kolonije »Colorit«. Literarna sekcija djeluje od je 2007. godine. Najmlađa sekcija je Klub ljubitelja cvijeća »Za sreću veću«, koja je osnovana 2009. godine, a jedna od njihovih zapaženih aktivnosti je obnavljanje »Divojačkog vašara«. Članovi društva u tradiciji dugoj 75 godina bavili su se i sportskim aktivnostima. Danas sportska sekcija ima stolnoteniski i šahovski odjel, kao i odjel veslača i lađara koji su sudionici i poznatog »Maratona lađa« na Neretvi.

Značajan dio aktivnosti HKUD-a »Vladimir Nazor« čini izdavačka djelatnost. Prvu knjigu društvo je objavilo 1986. godine i bila je to monografija u povodu obilježavanja 50. objelnice. Od 1998. godine »Vladimir Nazor« izdaje i svoj bilten »Miroljub«. Prvi broj objavljen je za prelo 1998. godine i od tada »Miroljub« kontinuirano izlazi 14 godina. Dostupan je u desetak hrvatskih udruga u Somboru, okolic i Gornjem Podunavlju. U ovom dijelu treba spomenuti i knjižnicu koja ima oko 2.000 naslova.

POTPORA

Najveću financijsku potporu Monografiji HKUD-a

»Vladimir Nazor« dalo je Hrvatsko nacionalno vijeće. »Financije su razlog što ova monografija kasni. Od HNV-a smo dobili 200.000 dinara, pomoći će nam i ugledni somborski slikar *Sava Stojkov*. *Milan Stepanović* je odlično priredio ovu monografiju. Sama knjiga, koja ima 256 stranica, je u tisku i predstavljena će biti 7. prosinca u 20 sati u Hrvatskom domu. Sama cijena je manje bitna jer Monografija HKUD-a »Vladimir Nazor« je trajno djelo koje ostavljamo potomstvu. I pokraj svih modernih sredstava bilježenja povijesti ili događaja ovo će biti trajni dokument u knjižnicama naših članova, prijatelja društva i institucija. Trudili smo se da prikazemo sva događanja u društvu u ovih 75 godina, da to sve dokumentiramo fotografijama iz privatnih arhiva i arhiva društva. One također pokazuju kako je društvo radilo, tko ga je vodio, tko su bili članovi, uglednici koji su pomagali društvu, tko su bili donatori«, kaže *Matarić*.

Autori tekstova su: *Franja Matarić*, *Franja Krajniger*, *Ivo Škrabalo*, *Matija Đanić*, *Alojzije Firanj*, *Milan Stepanović*, *Mata Matarić*, *Stipan Pekanović*, *Zvonimir Lukač*, *Klara Šolaja Karas*, *Vesna Čuvardić*, *Emil Antunić*, *Pavle Matarić*, *Janoš Raduka*, *Joso Firanj*, *Antun Kovač*, *Zoran Čota*, *Šima Raić*, *Šima Beretić* i *Marija Šeremešić*. Redakciju na hrvatskom, lekturu i korekturu uradila je *Željka Zelić*, tehnički urednik je *Srđan Varo*, a tisak je povjeren tiskari »Simbol« iz Petrovaradina.

Zlata Vasiljević

TRODNEVNI PROGRAM U ART KINU »LIFKA«

TADIĆEVI DOKUMENTARCI

Ciklus hrvatskog filma u Subotici

U organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Art kina »Lifka« i Udruge Artizana iz Zagreba, a u suradnji sa Zagreb filmom, od 9. do 11. studenoga 2012. godine u Subotici će biti održan »Ciklus hrvatskog filma«. Svi filmovi će biti prikazivani u Art kinu »Lifka«, a ulaz na projekcije je slobodan.

U petak, 9. studenoga od 19 sati, bit će održana projekcija dokumentarnog filma Branka Ištvančića »Od zrna do slike«. Na projekciji će biti prisutan scenarist i redatelj Branko Ištvančić i koscenarist i dramaturg filma Silvio Mirošničenko.

Nakon premijernog prikazivanja filma u Tavankutu, Subotici i u Somboru, ovo će biti reprizno prikazivanje filma za sve one koji ga još nisu stigli pogledati na filmskom platnu. Film istražuje kulturu i umjetnički izričaj hrvatske nacionalne manjine

u Vojvodini, a fokus je na slamarima, bačkim narodnim umjetnicima. Film oslikava povezanost njihove svakidašnjice i umjetnosti, njihov specifični socijalni i nacionalni položaj. O slamarstvu u filmu govore istaknute slamarke Ana Milodanović i Jozefina Skenderović, povjesničar umjetnosti Bela Duranci, svećenik Andrija Kopilović, publicist Naco Zelić, te Ivo Škrabalo, hrvatski filmski kritičar, povjesničar i redatelj.

PORTRET SPLITSKOG KVARTA

Drugoga dana, u subotu 10. studenoga od 20 sati, bit će prikazan dokumentarni film »Brda 21000 Split« redatelja Silvija Mirošničenka i producenta filma Branka Ištvančića, koji će također biti nazočni na projekciji.

Ovo je jedan od najnovijih filmova u produkciji Udruge Artizana iz Zagreba. »Brda

21000 Split« je dokumentarni film koji u fellingijevskom stilu prikazuje stanovnike jednog neobičnog kvarta. U filmu upoznajemo stomatologa i pisca, izmorenog bivšeg boksača koji je ostvario karijeru u Njemačkoj, hard rock bend Pas Maters čiji je karizmatični frontmen i pjevač misteriozno nestao, starog nogometnog navijača prezimenom Hajduk, bivšeg huligana koji marljivo studira u večernjoj školi kao i mnoge druge. Višeslojni je to portret jednog neobičnog splitskog kvarta i njegovih još neobičnih stanovnika čija je jedina svetinja Hajduk. Ovo je bio jedan od posljednjih filmova koji je nastao uz potporu Dokumentarističkog fonda Grada Splita, a kasnije i uz potporu Hrvatskog audiovizualnog centra. Premijerno je prikazan na Festivalu mediteranskog filma u Splitu ove godine.

U nedjelju, 11. studenoga od 20 sati, bit će prikazana četiri dokumentarna filma redatelja Zorana Tadića: »Poštar s kamenjara« (1971.), »Druge« (1972.), »Dernek« (1974.) i »Pletenice« (1973.), koji na poetski način govore o neraskidivoj povezanosti ljudi iz dalmatinskog krša.

Zoran Tadić (1941.-2007.) jedan je od najznačajnijih hrvatskih filmskih redatelja. Studirao je komparativnu književnost i filozofiju u Zagrebu. Filmom se bavi od 1961. isprva kao kritičar i publicist, potom je asistent, odnosno pomoćnik režije i koscenarist. Od 1968. samostalno režira. Režirao je 10 kratkometražnih filmova. Snimao je i naručeni, odnosno reklamni film. Filmom »Ritam zločina« (1981.) u niskobudžetnoj TV produkciji urednika Nenada Pate, debitira kao redatelj dugometražnog igranog filma. Taj fantastični triler po scenariju Pavla Pavličića, s radnjom u odumirućoj zagrebačkoj četvrti (nagrađen na festivalu u Portu) zasigurno je žanrovski i svjetonazorski najdosljedniji i najbolji film cjelokupnog njegovog opusa. Slijede filmovi trileri izrasli iz kulturno-socijalnog sklopa, uvijek usredotočeni na manju skupinu likova, s jakim naglaskom na njihovoj tjeskobi: »Treći ključ« (1983.), »San o ruži« (1986.), »Osuđeni« (1987.), »Čovjek koji je volio sprovode« (1989.) i »Orao« (1989.).

Zoran Tadić bio je nagrađivan u zemlji i inozemstvu. Kao profesor na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu ostao je upamćen po brojnim istaknutim redateljima današnje generacije koji su bili njegovi studenti na filmskoj režiji.

H. R.

Lemešani u Crvenki i Belom Manastiru

LEMEŠ – Dramski odjel HBKUD-a »Lemeš« iz Svetozara Miletića gostovao je prošle subote u Domu kulture u Crvenki, sa svojom novom predstavom »Lažljivo veče« u režiji *Ilije Ezgete*, po tekstu više autora. Uz dobro raspoloženje »na daskama koje život znače«, glumci su izmamili osmijehe i pljesak publike. Sklopljeno je novo poznanstvo te dogovorena buduća suradnja s glumcima iz Crvenke, koji su s oduševljenjem prihvatili poziv za skoro gostovanje u Lemešu.

Inače, dramski odjel HBKUD »Lemeš« večeras će (petak, 9. studenoga) s istom predstavom gostovati u Belom Manastiru, u povodu »Noći kazališta«.

I. P. / L. K.

Izložba »Hrvatska arheološka baština« u Subotici

SUBOTICA – Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici i Gradski muzej Subotica organiziraju izložbu »Hrvatska arheološka baština«, koja će biti otvorena večeras (petak, 9. studenoga) u Gradskom muzeju u 19 sati. Izložba sadrži prikaze povijesnih spomenika i arheoloških lokaliteta na velikim plakatima koji odaju dojam stvarne šetnje kroz bogatu hrvatsku arheološku baštinu. Izložbu su realizirali Ministarstvo vanjskih i europskih poslova RH i Arheološki muzej iz Zagreba.

»Susret Šokadije« u Bregu

BEREG – Ovogodišnji »Susret Šokadije« bit će održan u nedjelju, 11. studenoga, u Bregu, gdje će im domaćin biti tamošnji HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević«. Susreti se organiziraju u okviru manifestacije »Šokci i baština«, koja je zajednički projekt udruga podunavskih Šokaca. Ove godine bit će predstavljeni svatovski običaji, a naziv programa je »Alaj voljim iti u svatove«. Udruge će predstaviti običaje, nošnju, pjesme i druge elemente vezane za svatove. Sudjeluju: UG »Urbani Šokci« iz Sombora, KPZH »Šokadija« iz Sonte, HKUPD »Matoš« iz Plavne, HKUPD »Mostonga« iz Bača, UG »Tragovi Šokaca« Bač, HKPU »Zora« Vajska, HKUPD »Dukat« Vajska, KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora, kao i domaćini HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević«. Gosti na »Susretima Šokadije« bit će i čelnici šokačke udruge iz Santova. Susret se održava u Domu kulture u Bregu, a početak je u 18 sati.

Z. V.

Dani Istre u Vojvodini

NOVI SAD – Tradicionalna manifestacija »Dani Istre u Vojvodini« ove će godine biti održana od 16. i 17. studenoga, a programi ove kulturne, turističke i zabavne priredbe koja reprezentira Istru i njezino umjetničko stvaralaštvo, turističku

ponudu, te kulturnu i gastronomsku tradiciju, bit će ponuđeni publici u Novom Sadu, Zrenjaninu i Subotici.

U petak, 16. studenoga, u Novom Sadu bit će predstavljeni istarski suvremeni književnici *Neven Ušumović*, *Roberta Razzi*, *Igor Grbić* i *Roberta Dubac*, kojima će domaćin biti *Radoslav Petković*, a kao pratnja na klaviru nastupit će i *Bruno Krajcar*. U petak će biti održan i program etno-gastro prezentacije istarske kuhinje »Okusi Istre« i rock koncert u klubu SKCNS Fabrika, na kome nastupaju the Shaiones iz Opatije, odnosno grupe Novembar, Protektori i Prljavi dripci.

U subotu, 17. studenoga, gosti iz Istre nastupaju u Zrenjaninu, predviđen je koncert kantautora Bruna Krajcara u Muzičkoj školi »Josif Marinković«, »Okusi Istre« i nastup kantautora *Elisa Lovrića* i *Dražena Turine*. Istog dana Istrijani su u Subotici, u Gradskoj knjižnici, gdje će nastupiti književnici: *Neven Ušumović*, *Roberta Razzi*, *Igor Grbić* i *Roberta Dubac*.

Završna priredba ovogodišnje manifestacije je izložba »Pad – san o ljudskosti ili traganje za moralnim«, koja se otvara u subotu 17. studenoga u novosadskom Muzeju Vojvodine. Devet umjetnika iz Istre predstaviti će svoje radove posvećene življenju u, kako se navodi, suvremenom svijetu izokrenutih vrijednosti (*Hassan Abdelghani*, *Tomislav Brajnović*, *Alen Florčić*, *Pino Josip Ivančić*, *Marina Orlić*, *Robert Pauletta*, *Borut Skok*, *Bojan Šumonja*).

Književna večer Vedrane Rudan u Subotici

SUBOTICA – U idući petak, 16. studenoga, u Omladinskom klubu »Skladište« bit će održana promocija nove knjige hrvatske spisateljice *Vedrane Rudan* »Kosturi okruga Madison«, koja je objavljena u izdanju VBZ Beograd. S autoricom tim povodom razgovara *Vladan Čutura*, profesor hrvatskog jezika i komparativne književnosti. Početak je u 19,30 sati.

Novi e-mail za slanje rukopisa!

SUBOTICA – Nakladničko vijeće NIU »Hrvatska riječ« poziva autore da svoje književne i radove s područja publicistike šalju na mail: naklada@hrvatskarijec.rs. Nova adresa otvorena je radi povećanja transparentnosti i formaliziranja prihvata pisanih rukopisa.

Uz ovaj način, dostava rukopisa moguća je poštom na adresu: NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II; 24000 Subotica, Srbija ili osobno tajništvu ove ustanove.

MIRKO KOPUNOVIĆ, »LJESTVE ZA PANONSKO NEBO«, HRVATSKO AKADEMSKO DRUŠTVO, SUBO

Panonski »pianissimo« Mirko Kopunović

U osnovi ovih pjesama u prozi je pjesnikovo esencijalističko stajalište o nepromjenjivosti njegove pjesničke/ljudske biti, omeđene sjeverno-bačkim podnebljem, Suboticom, crnicom, pijeskom, Dunavom, Tisom, tornjevima i zvoncima katedrala

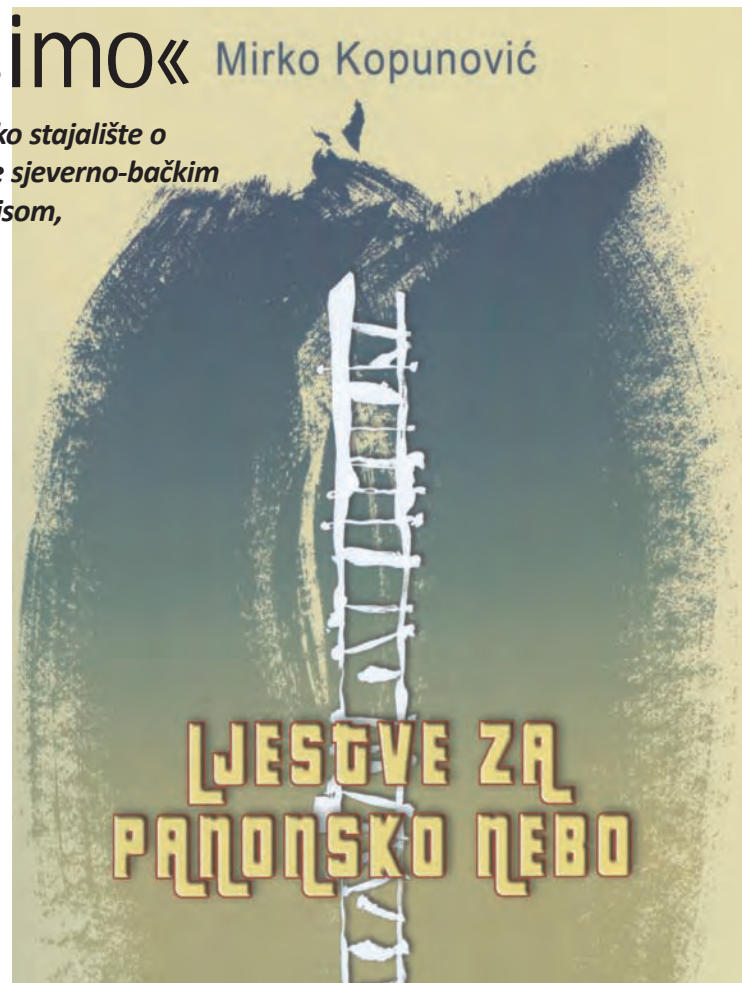
Piše: Snežana Ilić

Ako bismo tragalili za vizualizacijom posljednje, četvrte pjesničke zbirke »Ljestve za panonsko nebo – Impresije i refleksije svakodnevlja« panonskog liričara *Mirka Kopunovića*, tada bi to bilo »sfumato« platno: miješanje, nestajanje i narastanje sjenke, tmine i svjetla, bez oštine i naglosti kista, bez ekstatičnosti i silovitosti prodiranja u svijet, poput nekog od *Mandićevih* akvarela prepunih panonske magle. A u glazbeni dinamiku pretočen, njegov bi pjesnički izraz bio »pianissimo«, blagi, blagi, tihi zvuk mađarske violine s napjevom do-u-smrti ponavljane nežnosti.

»Ljestvama« su prethodile tri knjige pjesama toga najsentimentalnijeg pjesnika među vojvođanskim Hrvatima: »U iskrama nade« (2007.), »Pod slapovima sna« (2008.) i »Nad raspuklinom ćutnje« (2010.), sve odreda kao laganom tkaninom zastrta zrcala jedne melankolične duše, fragmenti poetske tetralogije s osobenim žigom panonske osjećajnosti. Istrgnut iz mreže odnosa s drugima, statičnog/nepromjenjivog identiteta, pjesnik Mirko K. ostaje nekoliko svjetlosnih godina daleko od postmodernog relativizma i smrti samorefleksivnog, autonomnog pojedinca. Tako su i crtice okupljene u ovoj zbirci autentični izraz jedne apatiji i distanci sklone panonske »Vitae fragmenta«.

POMIREN S DATOSTIMA

Zbirka »Ljestve za panonsko nebo« okuplja osamdeset i sedam pjesama u prozi podijeljenih u tri tematske cjeline: »Iskrzani krajolici duše«, »Monolozi u (bes) konačnosti«, »Brazde Sage o Bunjevcima«. U osnovi je svih tih zapisa pjesnikovo esencijalističko stajalište o nepromjenjivosti njegove pjesničke/ljudske biti, omeđene sjeverno-bačkim podnebljem, Suboticom, crnicom, pijeskom, Dunavom, Tisom, tornjevima i zvoncima katedrala. Održavajući kroz svoje ukupno pjesništvo svježinu vlastita pogleda na svijet, odnjegovane vještine čulnog (mirisnog, zvukovnog, taktilnog) doživljavanja svijeta, Mirko Kopunović uvijek polazi od emocije i pažljivog osluškivanja i promatranja života da bi kroz krajnje suspregnut izraz, pomno odvaganim riječima, došao do blagosti spram čovjekove bezutješne egzistencije. Zaronjen u introspekciju, udaljen od djelatnog odnosa prema svijetu, pjesnik razotkriva sebe kao ne-ekstatičkog subjekta pomirenog sa svim datostima, i to je provodna nit svih ovdje okupljenih pjesničkih zapisa. »Odsutnost nade i htijenja. Umirujuće nečinjenje. Spokoj i čekanje. One koja će sigurno doći«. Otkuda taj spokoj i otkuda ta izvjesnost željena dolaska

kod inače tako melankoličnog pjesnika? Pa skoro zasigurno stoga što u fantazijsko-emocionalni sklop Mirka K. ulazi i duboka, iskrena vjera u smislenost cjeline, vjera da sve ima imanentnu zakonitost, unutarju konzistenciju i svoj ritam mijena. Moć čovjeka leži u vlastitoj nemoći da izmjeni tok stvari koji se ne da izmijeniti.

STOPLJEN S PRIRODOM

Čitajući »Iskrzane krajolike duše« vidimo pjesnika posve stopljenog s prirodom; on postaje tek jedan od prirodnih elemenata koji diše, osjeća i promišlja u ritmu godišnjih doba, vjetrova i oluja, u mirisima rijeke, svježe zaorane zemlje i propupalog drveća, u cikličnoj smjeni noćne tmine i dnevne svjetlosti. Poput prvobitnog čoveka, pogani-

na (ali bez žrtvenog obreda!), Mirko K. vodi dijalog o životu, smrti, nestajanju i ponovnom rađanju sa zemljom i vodom, osnovnim životodavnim matricama. Što čovjek može učiniti pred pomamom prirodnih elemenata? Kao i u skoro svemu ostalom – ništa djelatno, poručuje nam Mirko K. »Što tu nemoćnik čovjek može. Gledati, strahovati, strijepiti, čekati. I moliti.«

I gdje onda u tom bješnjenju elemenata, ali i u mutnom kovitlacu vlastite nutrine, pronaći utočište, utjehu? U drugoj tematskoj cjelini, »Monolozi u (bes)konačnosti«, čovjek zaokupljen samim sobom, izručen svojim strahovima, strepnjama, bolima i rijetkim proplamsajima kratkotrajne radosti, utjehu ponekad nalazi samo u škripanjama svojih predaka. I zato, premda rafiniran, tankočutan

JBOTICA, 2012.

i prozračne duše (a možda baš zbog toga!), spas od smrtonosne bolesti koju nazivamo životom Mirko ispisuje po prašini baštinjenih predmeta. »S dobivenim škrinjama tajne zaključane otkrivamo. Nasljeđujemo. Tajne trajanja koje svatko otkriti mora.«

Snažno ukorijenjen u bačko-bunjevačku subkulturnu tradiciju, Mirko Kopunović se u posljednjem dijelu zbirke »Brazde Sage o Bunjevcima« konačno kontekstualizira, referirajući na prozno djelo svojega sunarodnjaka i sugrađanina *Tomislava Žigmanova* »Prid svitom: Saga o svitu koji nestaje«. Iz insajderske perspektive, riječima punim topline, pjesnik ispisuje crtice o Bunjevcima koji, ne uzmo-gavši ovladati stvarnošću, uzmiču u vedrija prisjećanja, prepuštaju se utješnosti vjere, tonu u čežnju i egzaltaciju duše. Naposlijetku, kulturološki i psihološki smješten u širi kontekst, Mirko K. izgovara: »Ljudi sviknuti već, skriveni, čekaju. To je njihova moć.« I konačno postaje jasno zašto riječi poput: mir, pomirenost, čekanje, šutnja svojom učestalošću u »Ljestvama za panonsko nebo« potpuno svladavaju: bol, nemoć, kušnju. Skoro da vidimo odškrinuta vrata Disove nirvane, Adyjeva kasnog misticizma, a u ovom slučaju dubokog mira Mirka K. koji kao i Jakov računa na vječnost. »I usne san: ljestve stoje na zemlji, a vrhom do neba dopiru, i anđeli Božji po njima se penju i silaze.« (Postanak 28,12) A put je do vječnosti samo jedan – smisleni život u ljubavi, vjeri i nadi. Mirko Kopunović pokušava živjeti upravo takav život ispisujući i ovu zbirku pjesama u prozi.

9. studenoga 2012.

INTERLIBER OD 13. DO 18. STUDENOGA U ZAGREBU

Knjiga dijeli sudbinu ekonomske krize

Ovogodišnji Međunarodni sajam knjiga i učila Interliber održat će se od 13. do 18. studenoga, u 5. i 6. paviljonu Zagrebačkoga vele-sajma, a na sajmu će nastupiti svi važniji hrvatski nakladnici, najavili su organizatori. Osim prodaje knjiga na ovogodišnjem Interliberu bit će postavljene izložbe starih slikovnica, francuskoga stripa te dječje književnosti u inozemstvu. Novina će ove godine biti tzv. autorski kutak, odnosno prostor gdje će autori razgovarati s posjetiteljima i potpisivati svoje knjige. Zamjenik predsjednika Zajednice nakladnika i knjižara Hrvatske (ZNKH) *Mišo*

Nejašmić ocijenio je za Hinu kako je stanje u hrvatskom nakladništvu loše, u skladu s općim stanjem gospodarstva. Po njegovim riječima, nakladnici u posljednje tri godine pokušavaju preživjeti u svom poslu, promet pada, a broj novih naslova je prepolovljen.

Ove godine, kao i posljednjih nekoliko, neće biti zemlje partnera. Zbog recesijskih prilika, izostat će i štand Hrvatske matice iseljenika na kojem se inače predstavlja nakladnička djelatnost hrvatskog iseljništva, hrvatskih manjina i Hrvata iz BiH, pa tako i hrvatskih nakladnika i autora iz Srbije. Na Interliber

će i ove godine ići učenici hrvatskih odjela iz subotičke gimnazije »Svetozar Marković«, a skupni odlazak na ovu sajamsku manifestaciju organizira i OŠ »Matija Gubec« iz Tavankuta. Na najveću knjišku manifestaciju u Hrvatskoj ići će i troje učenika iz Srijemske Mitrovice koji su nagrađivani na literarnim natjecanjima »Zlatna ribica« Hrvatske matice iseljenika i »Moj lijepi zavičaj« hrvatskih manjinskih institucija i ustanova u Srbiji.

Ulaz za posjetitelje Interlibera bit će besplatan te otvoren od 10 do 19 sati, a u petak i subotu do 21 sat.

D. B. P.

JESENSKI KONCERT SUBOTIČKOG TAMBURAŠKOG ORKESTRA

Raznolik program za vjernu publiku

Subotički tamburaški orkestar uvijek okupi i razveseli svoju vjernu publiku, što je potvrdio i ovogodišnji jesenski, repertoarski veoma raznolik koncert STO-a, održan prošloga tjedna u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Koncert je otvorio Subotički tamburaški kvartet s numerom »Primi rakontri«, a nakon toga kvartetu se priključila i vokalna solistica *Antonija Piuković* izvevši pjesme »Zlatni dani« i »Posljednja i prva ljubav«.

Jedan od gostiju koncerta bio je *Zvonko Markovinović*,

odvjetnik i glazbenik iz Sombora koji je nastupio s tri autorske pjesme: »Plovi mjesec«, »U tvome oku«, »Da je meni ključić mali«, uz pratnju Subotičkog tamburaškog orkestra kojim je ovaj put dirigirala prof. *Marijana Crnković*.

Veliki tamburaški orkestar STO-a oprobao se u raznim žanrovima, ali je naširoko poznat po izvodenju skladbi klasične glazbe. Ovoga puta predstavili su se s tri nove skladbe u repertoaru: završnim kolom iz opere »Ero s onoga svijeta«

od *J. Gotovca*, »Romansom« *P. I. Čajkovskog*, te Igrom komedijaša iz opere »Prodana nevjesta« *B. Smetane*.

Koncert su zatvorili članovi Požeškog tamburaškog orkestra pod vodstvom *Tomislava Galića*. Oni njeguju tradicionalnu tamburašku glazbu, no, kako bi ovaj izvorni hrvatski instrument učinili zanimljivijim i mladim naraštajima, skloni su i tamburaškim interpretacijama popularnih skladbi. Pa su tako za Subotičane pripremili interpretaciju ovogodišnjeg hita »Ai se eu te pego«.

A. S.

OBLJETNICA

Tri desetljeća katoličke crkve u Aleksandrovu

Kada je biskupom postao mons. Matiša Zvekanović, on je iskazao odlučnu nakanu – izgraditi crkvu u tom dijelu grada, budući da je Aleksandrovo ubrzano raslo kao dio industrijske zone Subotice

Matiša Zvekanović i njegovi suradnici očito su dobro predvidjeli širenje Aleksandrova, baš u tom okruženju.

Odmah se pristupilo pripravi svih dokumenata i prilagodbi postojećeg plana – da se ne bi morao raditi novi zbog toga gubiti vrijeme – te je on nakon četrnaest godina (ponovno!) prihvaćen. Sa tadašnjim župnikom *Andrijom Kopilovićem* je odlučeno da se između ponuđenih naslovnika crkve Sveti Ćiril i Metod ili Marija Majka Crkve izabere naslovnik Marija Majka Crkve i da se, smjelo, odredi datum posveta crkve, na dvadesetu godišnjicu otvaranja II. Vatikanskog sabora, a to je 11. listopada 1982. Trebalo je, dakle raditi i te kako žurno! Ugovor o izvođenju radova sklopljen je s poduzećem »Integral – Polet«.

NOVO I VELIKO VJERSKO ISKUSTVO

Temeljni kamen je postavljen 21. rujna 1981. na blagdan svetoga Mateja apostola i evanđeliste, a donesen je iz Fatime i Lourdesa. Naime, svjetski Euharistijski kongres je održan u Lourdesu 1981. na kojem je trebao biti prisutan i Papa *Ivan Pavao II.*, ali pošto je u svibnju bio ranjen u atentatu, poslao je kardinala *Gantina* kao delegata. Iz Subotičke biskupije išlo je jedno hodočašće, najprije u Fatimu, a onda u Lourdes na Kongres. U Fatimi je uzet kamen s Kalvarije (koji su gradili vjernici Mađari),

Sredinom dvadesetih godina XX. stoljeća katolički vjernici iz prigradskog naselja Aleksandrovo, okupljali su se u prostorima koji nisu bili građeni niti predviđeni za njihove potrebe i pastoralnu namjenu. Uoči II. svjetskog rata započele su ozbiljne pripreme za izgradnju katoličke crkve, s druge strane puta, naspram današnje Pravoslavne crkve. Međutim, ratno i poratno vrijeme spriječilo je podizanje tada zamišljane župne crkve s dva tornja, ali je od dijela građevinskog materijala, već tada nabavljanog, podignut dio jedne zgrade i danas na tom mjestu. U uvjetima koji su vladali nakon rata jedva se i moglo razmišljati o gradnji nove crkve. Premda se o njoj uvijek sanjalo. Kada je biskupom postao mons. *Matiša Zvekanović*, on je iskazao odlučnu nakanu – izgraditi crkvu u tom dijelu grada, budući da je Aleksandrovo ubrzano raslo kao dio industrijske zone Subotice. S porastom zajednice vjernika naskoro su svi prostori postali skućeni. Prve službene molbe

za podizanje crkve datiraju iz 1968. kada je ustanovljena samostalna Subotička biskupija, a projekt za nju je uradio dipl. ing. *Bolto Dulić*, prema parceli gdje je bila župna kuća (Aksentija Marodića 11).

OD SNOVA I ŽELJA – DO NJIHOVA OSTVARENJA

Ondašnja je državna vlast, iz svojih razloga i potreba, odlučila podijeliti odličja »Bratstva-jedinstva sa srebrnim vijencem«, dvojici biskupa: episkopu bačkom *Nikanoru* i biskupu *Matiši Zvekanoviću*. To je bilo razdoblje iza smrti predsjednika *Josipa Broza Tita*, kada je Predsjedništvo na čelu države, zacijelo htjelo pokazati svoje dobre odnose s dvama Crkvama.

Razumije se, u ono vrijeme primiti odličje, ipak, komunističkih vlasti, baš i nije bilo osobito popularno. Subotički biskup *Zvekanović* na više je načina pokušao otkloniti od sebe to odličje, pravdajući se potrebom bolničkog liječenja, čestim službenim putovanjima i dr. Ipak, nije uspio

izbjeći da mu se to odličje uruči u palači Izvršnog vijeća u Novom Sadu. Pošao je na tu svečanost i spremivši govor o tome u čemu se po njemu, uistinu i nedvojbeno, sastoji bratstvo-jedinstvo, uz uvjet poštivanja svake osobe. Dočim je na povratku iz Novog Sada strogo zaprijetio svojim pratiocima neka s tim odličjem ne uvećavaju njegovu osobu. Tada mu je sugerirano neka se obrati ondašnjem gradonačelniku *Károlyu Bagiju* i vrati mu odličje ukoliko ponovno ne uspije ishoditi dozvolu za gradnju crkve u Aleksandrovu.

IZBOR LOKACIJE I GRADNJA CRKVE

Biskup je prihvatio izazov toga neizvjesnoga pokušaja, a predsjednik *Bagi* je njegovim iskorakom ostao zatečen. Ipak, već istog dana zajedno polaze tražiti prikladnu lokaciju za katoličku crkvu u Aleksandrovu. Ubrzo je odlučeno da se ona podigne na mjestu starog »Fircovog mlina«, na rubu ondašnjega Novoga naselja. Biskup

a iz Lourdesa isto kamen s Dvanaeste postaje. Kongres je bio u lipnju. Po povratku su oba kamena obrađena i u njih je stavljena povelja i moći svete Male Terezije. Danas su oba ova kamena vidljiva na ulazu u crkvu s lijeve strane. Gradnja je tekla bez većih smetnji tijekom osam mjeseci. U međuvremenu je organizirano neprestano moljenje krunice u obiteljima – danonoćno. Svaki sat se je mijenjala obitelj koja je molila krunicu kroz cijelo vrijeme gradnje. A neke su obitelji i nakon završetka gradnje nastavili taj običaj molitve. Bilo je to novo i veliko vjersko iskustvo. Za izgradnju crkve utrošeno je oko milijun dinara. Od toga su vjernici župe, prodajom kuće i dobrovoljnim priložima prikupili oko 250.000 tisuća. Katedrala je dala 50.000, a 700.000 je nabavio biskup Zvekanović. O tom nije govorio ali čini se da je novac dobio iz Austrije preko mons. *Griesera*. Činjenica je da izgradnja nije ostala u dugu.

MJESTO VAŽNIH I DRAGOCJENIH SIMBOLA

Unatoč užurbanog rada, gradnja crkve je završena samo par dana prije posvete. Kuća je bila useljiva tek nakon posvete. U crkvi postoji još nekoliko značajnih simbola. Križevi koje će biskup pomazati kod posvete doneseni su iz Marijanskih svetišta ondašnje Jugoslavije. Primjerice, donesen je kamen iz Marije Bistrice, kamen sa Kosova iz Letnice, kamen sa Škrpjela iz Crne Gore, iz Dalmacije je donesen kamen iz Solinskog pra-svetišta i Sinja i Veprica (pored Makarske) i sa Trsata. Iz Slovenije iz Brezja, iz Aljmaša, iz Olova

u Bosni, sa Tekija iz Srijema i iz Doroslova zemlja. Svijeće koje su gorjele ispred križeva su stigle iz švicarskog svetišta Einsiedeln. Na oltaru su bile svijeće iz Alttöttinga, križ na oltaru iz Schönschtatta i oltarnik iz Mariazella. Dvanaest kamenova na čemu je oltarna ploča su iz Posušja iz Hercegovine, a sama menza je iz Dubrovnika. U oltaru su moći svetog Nikostrata.

Krstionica je minijatura Višeslavove krstionice iz Nina. Tako zapravo postoji poveznica Marijanskih svetišta iz Europe i sa teritorija bivše Jugoslavije. Posveta je svečano obavljena, prvi puta po novom obredu, koji je zapravo jedan od plodova liturgijske reforme Drugog vatikanskog sabora. Treba spomenuti da je bl. Ivan XVIII. otvorio Sabor na ondašnji liturgijski spomendan Materinstva Blažene

Djevice Marije (koji je sada premješten na Novu godinu). Dvadeseta godišnjica otvaranja Sabora je razlog da se na taj dan posvetila najnovija subotička crkva. Ove godine je pedeseta godišnjica otvaranja Drugog vatikanskog sabora i početak Godine vjere, a Crkva u Aleksandrovu trajno će ostati spomen na Drugi vatikanski sabor. Prvotni Tabernakul je bio u zidu i

imao je amblem subotičkog euharistijskog kongresa, a kasnije je preneseno Svetohranište iz subotičke katedrale koje je posvećeno 7. prosinca 1966. sa novim oltarom u katedrali, a sljedećega dana je ređen prvi župnik ove crkve, vlč. *Andrija Kopilović*. Blagoslov su obavili biskupi Zvekanović, *Kuharić* i *Segedi*. Zvona su postavljena odmah i nabavljena su elektronska zvona iz Italije. To su bila prva elektronska zvona u biskupiji.

Potrebno je napomenuti da crkva nije sagrađena prema prvotnom planu. Osobito svetište je trebalo izgledati drugačije. Planiran je veliki zlatni mozaik, gdje se iz kupole crkve svetog Petra i tornjeva subotičke katedrale izvija visoki (četiri metra) lik Majke Božje »Virgo orans« raširenih ruku na molitvu, a u grudima je lik Isusa. Na zlat-

Župnici i kapelani

Župa u Aleksandrovu isprve je bila filijala Svetog Roka, do 1926. a u njoj su kao župnici i kapelani djelovali: *Ivan Topalić*, *Tomo Bukvić*, *Antun Fischer Bilanity*, *Blaško Dekany*, *Josip Temunović*, *Andrija Kopilović*. U dva navrata, kratko je ondje službovao i budući biskup *Matiša Zvekanović*, a po potrebi su ispomagali i drugi svećenici. Od 2011. na čelu župe Marije Majke Crkve u Aleksandrovu je mons. *Slavko Večerin*, generalni vikar Subotičke biskupije.

noj pozadini kao zvijezde su likovi svetog Pavla, Terezije Avilske, Ćirila i Metoda, Svetog Stjepana. Dolje je narod – Crkva – sa poznatim likovima Pape, biskupa i vjernika. Nažalost, taj projekt bi bio skuplji od same crkve, a zlatni mozaik iz Ravenne nije bilo moguće uvesti. Ta, bitna pojedinost (Istok – Zapad, mozaik je trebao biti u stilu Istočne Crkve) ostaje za neka druga vremena.

Nakon posvete crkve slijedilo je njezino postupno uređenje. Klupe su darovali pojedini vjernici, ispovjedaonicu jedna obitelj. Uslijedile su postaje Križnoga puta, nabavljene su orgulje, izgrađen kor, dograđene dvorane i kuća časnih sestara. Za vrijeme ratnih godina devedesetih, iz crkava koje su bile izložene pljačkama, doneseni su kipovi i dijelovi novoga oltara (Ratkovo i Srpski Miletić). Kip Bistričke Gospe je dar župnika mons. *Lovre Cindorija*. Crkva je kompletno opremljena grijanjem, rasvjetom, slikama, Otajstvima krunice u tehniici slame do 2009. godine.

J. Basch

Brojni gosti

Crkva u Aleksandrovu je postala svojevrsno svetište. Ugostila je preko trideset biskupa, četiri kardinala i mnoge goste iz crkvenog i društvenog života, među ostalima kardinal *Franju Kuharića* i *Vinka Puljića*, nadbiskupe *Franca Perka* i *Stanislava Hočevara*, te druge, koji su pohodili Marijansko svetište Bunarić.

Svetkovina Svih svetih u Irigu

Srijemski biskup *Đuro Gašparović* predvodio je svečano misno slavlje na svetkovinu Svih svetih u župnoj crkvi Srijemske biskupije u Irigu koja je posvećena Svim svetima. U konceleciji je, uz župnika i začasnog kanonika preč. *Blaža Zmaića*, bio i prof. dr. sc. *Ivica Čatić*, profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu. U homiliji biskup je povezoao svetkovinu Svih svetih s obilježavanjem Godine vjere i Godine svećeničkoga i redovničkoga poziva u Srijemskoj biskupiji i naglasio kako su sveci, posebno mučenici s ovih područja, koji su podnijeli smrt za Isusa Krista u ovim našim krajevima, svima nama svjedoci vjere i povjerenja u Isusa Krista i navjestitelji Kristova poslanja po svem svijetu. Oni su nam primjer u hodu prema svetosti i produbljivanju i jačanju vjere koju smo primili na krštenju i koju trebamo usavršavati.

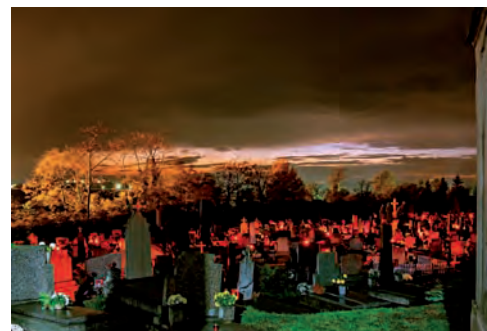
»Ovdje smo svi zajedno, rekao je biskup, sjedinjeni u Kristu Gospodinu, s Kristom Gospodinom kada slavimo ovu svetu misu u zajedništvu svetih. Ujedinilo nas je veliko mnoštvo vjernika koje nije moguće izbrojiti, a to su svi sveti. Bog posvećuje one koje je stvorio na svoju sliku i priliku. Za nas žive svetac označava čovjeka kojega možemo uzeti za uzor vjere, ufanja i ljubavi, koji je, sve što je od Gospodina primio u životu, zasljedio krepovima u takvu stupnju da može drugima poslužiti za uzor. To posvećenje se za nas kršćane dogodilo po Isusu Kristu u trenutku krštenja kad nas je Bog Duhom posinstva prigrlio kao svoju djecu i učinio nas dionicima svojega božanskog života. Zato je dobro da u ovom trenutku, dok smo ovako okupljeni na svetoj misi, imamo pred očima sve dobre ljude koje smo poznavali, kao i one koje nismo poznavali, a za njih smo čuli, a koji su u Gospodinu usnuli. Spomenimo se danas onih koji su na nas ostavili plemenit dojam dobrote i kojima, na ovaj ili onaj način, dugujemo zahvalnost. Dobro je da imamo pred očima i one sasvim nepoznate, za koje nismo čuli ili nismo imali prigodu upoznati ih. Stavlja se pred nas danas mnoštvo tolikih poznatih i nepoznatih koji su u zemaljskim uvjetima živjeli i oko sebe širili dobrotu i ljubav, koji su ostavili trag u svojim potomcima, u nama, ili koji su ostavili svijetli trag u duhovnosti, kulturi i u načinu života ljudi. Važno je da imamo pred očima sve što su ljudi ovdje na svijetu, nošeni Božjim Duhom, učinili dobro.« Govoreći o našim pokojnicima biskup je nastavio: »Stoga smijemo i možemo danas imati pred očima sve svoje mile i drage pokojnike i one koje poznajemo po dobru, smijemo ih danas gledati u kontekstu svetosti, u zajedništvu svetih, u tom nebeskom Jeruzalemu. Smijemo ih promatrati danas u svjetlu vjere, kao spašene i nagrađene za dobro što su ga činili.« Na koncu homilije biskup je zaključio: »Molimo Gospodina, braćo i sestre, da nikada ne ponestane uzora svetosti. Molimo za sebe i svoje bližnje da svetost što ju je na krštenju u nas ulio Otac nebeski ne bude nikada zakopana i neiskorištena. Neka svatko od nas tu svetost potvrdi u svojem kršćanskom životu. Zato je potrebno primijeniti Isusov govor na gori u kojem obećaje blaženstvo onima koji sada osjećaju nedostatke i oslanjaju se na nadu koja je u Bogu. To su oni koji očekuju Božju pravednost, koji su pogođeni raznim nevoljama, koji teže za mirom, pravednošću, istinom, dobrotom, čisto-

ćom srca. To nam poručuju svi sveti, to nam poručuju i sveti srijemski mučenici, koji su, više nego itko od nas, podnijeli mučeništvo i nepravdu.«

Tomislav Mađarević

Svi sveti u Lemešu

Dan Svih svetih i Dušni dan u Lemešu, među katolicima protekli su uz liturgijsko slavlje i obilazak grobova najmilijih. Unatoč vjetru i kiši vjernici su u lijepom broju nazočili na svetim misama. Mnogi Lemešani koji žive u drugim mjestima

došli su obići grobove svojih pokojnika i blagosloviti grob sa župnikom. Lijepo uređena kapela na groblju privukla je pozornost posjetitelja, kao i svečana sveta misa za pokojnike koja je održana u njoj. Nitko nije propustio prigodu otići na krov kapele i pogledati panoramu sela. Ova je građevina napravljena 1928. po planu arhitekta *Josipa Baslera*. Kapela je odolijevala vremenu i vandalima, ali joj je trebala hitna rekonstrukcija. Župnik *Antal Egedi* ovaj opsežan posao povjerava dvojici vjernika – *Petru Klinovskom* i *Željku Zeliću*. Oni prikupljaju novac i u roku od tri godine uspijevaju obnoviti ravni krov, oluke, okapnice i sanirati posljedice prokišnjavaanja. Za cijeli posao utrošeno je 3.300 eura. Vjernici su zahvalni svim ljudima koji su na bilo koji način pripomogli u izvođenju radova, kao i gospodinu *Andrasu Matyusu*, njemačkom prioru, na donaciji.

L. K.

Blagdan Svih svetih u Beški

Na dan Svih svetih i Dušni dan iseljeni Beščani su na groblju u svojoj rodnoj Beški odali dužnu počast svojim bližnjima, ali se i prisjetili hrvatskih velikana, onih koji su nas zadužili kroz povijest. Cvijeće i svijeće jedino su materijalno što pokojnicima još možemo posvetiti. Duhovno, možemo im dati naše molitve i misli. Možemo se sjetiti svega lijepog i dobrog što su nam rekli i čemu su nas naučili, zahvaliti im u mislima na vremenu koje su utkali u naš život. Istovremeno, sjećajući se njih možemo preispitati naš odnos prema onima koji su još uvijek s nama, ovdje, a koje zanemarujemo. I zato dok s upaljenim svijećama, cvijećem i molitvama odajemo dužnu počast onima kojih više nema činimo lijepe stvari danas, kada smo još živi i možemo biti dobri jedni prema drugima.

Z. Ž.

Bračni par Majić i bračni par Mandić

9. studenoga 2012.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Priprema: Lazar Merković

KRONOLOGIJA od 9. studenoga do 15. studenoga

9. STUDENOGA 1945.

Prema službenim podacima, subotička »Tvornica sapuna Bek« mjesечно je proizvođila 1.200 komada toaletnog sapuna, kao i 15.000 komada sapuna za pranje. Sapun se, inače, dijelio na točkice.

9. STUDENOGA 1978.

Od 2.735 zaposlenika, na referendumu se 2.430 izjasnilo za stvaranje »Subotičke udružene trgovine« (SUT). Trgovačku mrežu sačinjavala je 541 prodavaonica s 53.200 četvornih metara prodajnog prostora. Na jednu prodavaonicu u prosjeku je bilo upućeno 257 kupaca.

10. STUDENOGA 1918.

Na velikom narodnom zboru ispred gostione »Hungaria« (kino »Lifka«) okupilo se preko 5 tisuća Subotičana. Tom prigodom izabran je Narodni odbor od 40 članova, a za predsjednika veleposjednik i spisatelj, pukovnik u mirovini *Šime Milodanović*. Usvojena je rezolucija prema kojoj se položaj Slavena u Ugarskoj ima riješiti sukladno načelima kulturnog svijeta, budući da svi narodi imaju pravo odrediti vlastitu sudbinu.

10. STUDENOGA 1946.

Na izborima za Skupštinu Narodne Republike Srbije, u subotičkom kotaru izabrani su za zastupnike *Geza Tikvicki*, *Ida Szabó*, *Blaško Stražarković*, *Mitar Mijatov* i *Lajos Budai*.

11. STUDENOGA 1919.

U Subotici je pokrenut nezavisni politički dnevnik »Narod«,

glasilo Jugoslavenske demokratske stranke. Vlasnik, direktor i glavni urednik bio je pjesnik *Lazar Stipić*. List prestaje izlaziti 1923. godine.

11. STUDENOGA 1958.

U Gradskoj knjižnici nastao je prvi broj usmenih novina »Vrijeme sadašnje«, u čemu su sudjelovali subotičkih spisatelji na srpskom i hrvatskom jeziku. Glavni urednik bio je *Lazar Merković*. Pisci na mađarskom jeziku oglašavali su se u usmenim novinama pod nazivom »Életjek«.

11. STUDENOGA 1997.

ZOO vrt na Paliću dobio je značajne prinove: šest pingvina iz Engleske, četiri lame iz Mađarske, kao i tri foke koje su stigle posredovanjem humanitarne organizacije Intercare.

12. STUDENOGA 1700.

Zaštitnim pismom Mješovitog povjerenstva za ustrojstvo Potiske i Pomoriške vojne krajine stanovništvo Subotice i okolice izuzeto je iz županjske i vlastelinske jurisdikcije i oslobođeno plaćanja poreza, različitih dažbina i kuluka.

12. STUDENOGA 1849.

Magistrat Slobodnog kraljevskog grada Subotice obnarodovao je Carski ustav kojim se ukida samostalnost Ugarske, koja je svedena na status pokrajine, čime započinje uvođenje privremenih mjera (provizorij), odnosno tzv. Bachov apsolutizam.

12. STUDENOGA 2000.

Obilježena je stota obljetnica rođenja subotičkog slika-

ra *Martina Džavića*, koji kao izrazito darovit započinje studij u Beogradu, a nastavlja u Beču, ali ga nije okončao budući da mu je nakon dvije godine ukinuta gradska stipendija. Bio je pripadnikom tzv. »izgubljene generacije«. Prvu samostalnu izložbu priredio je 1933. godine. Među ostalim oslikao je (1936.) crkvu u Žedniku. Umro je 1957. godine.

13. STUDENOGA 1918.

U večernjim satima (18,35), kroz susnježicu, na subotički željeznički kolodvor stigao je vlak u kojem je bila srpska vojska, čije su zapovjednike, potpukovnika *Antu Živulovića* i bojnika *Mihajla Bodija*, sačekali i pozdravili predstavnici Narodnog odbora Bunjevaca i Srba, kao i Mađarskog nacionalnog vijeća.

13. STUDENOGA 2004.

Obilježena je 110. obljetnica rođenja dvojice istaknutih umjetnika s Palića: *Béle Farkasa* (1894.-1941.) i kipara *Károlya Baranyija* (1894.-1978.). Tom je prigodom u Gradskom muzeju otvorena izložba njihovih radova o kojima su govorili povjesničari umjetnosti *Bela Duranci* i *Olga Kovačev-Ninkov*.

14. STUDENOGA 1920.

Rođen je *Berislav Deželić*, arhitekt, scenograf i lutkar. Studij završio u Zagrebu i Beču, a kao scenograf opremio je oko 300 predstava u Subotici, Zagrebu, Puli, Novom Sadu, Beogradu i drugdje. Od 1945. bio je prvi scenograf subotičkog Hrvatskog narodnog kaza-

lišta. Umro je u Zagrebu 22. lipnja 1982.

14. STUDENOGA 1978.

Održana je praznična »Risara«, igrokaza kojega je napisao Lajčo Lendvaj, utemeljivač i prvi ravnatelj subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta

14. STUDENOGA 1995.

Izrečena je prvostupajnska presuda u subotičkom procesu stoljeća. Višestrukim ubojici i pljačkašu *Marinku Magdi* u odsustvu su izrečene dvije smrtno kazne i 15 godina robije. *Siniša Petričić* je za četiri kaznena djela dobio 65 godina zatvora.

15. STUDENOGA 1830.

U nastojanju da se unaprijeđi opća pismenost, Gradsko vijeće Subotice odlučilo je da se trgovački pomoćnici i učenici, nedjeljom i praznikom od 7 do 9 sati podučavaju pismenosti »U ime Boga besplatno«.

15. STUDENOGA 1918.

Bojnik *Imre Ratvay*, predstavnik mađarske vojske u Subotici, predao je pukovniku Srpske vojske *Vladislavu Krupeževiću* sve vojne objekte u gradu, nakon čega se stotinjak vojnika, koliko ih je preostalo od četiri mađarska puka, povuklo preko demarkacijske linije.

15. STUDENOGA 2003.

Subotičanka *Nevena Mlinko* sudjelovala je u Zagrebu na završnoj svečanosti nacionalnog kviza upriličenog s ciljem poticanja čitanja, priređenog u povodu sajma knjiga »Interliber, 2003«.

Piše i uređuje: Branka Dulić

Mitska zlatna jabuka

Naranča se obično konzumira svježja kao desert ili dodatak voćnoj salati. Može se flambirati, nezaobilazan je sastojak palačinki crepes Suzzete, a idealna je za pripremu moussea, pjenice, soufflea, sladoleda, sorbeta...

Naranča je okrugli sočni plod drveta naranče s narančastom ili žutom korom te slatkim, sočnim mesom, podijeljenim na segmente koji mogu, ali ne moraju sadržavati sjemenke. Najvjerojatnije potječe iz toplih krajeva jugoistočne Azije i južne Kine, a spominje se na početku kršćanske ere u indijskim i kine-

skim tekstovima. Naranču je vjerojatno poznao i antički svijet, jer se smatra da su mitske zlatne jabuke *Hesperidum mala* ustvari naranče.

Naranče su u Europu najvjerojatnije donijeli Arapi (u Španjolsku), a križari u Francusku. Više je vrsta naranči, a razlikuju se po veličini, boji i kakvoći.

Pri kupnji naranče prvenstveno morate obratiti pozornost na izgled narančine kore. Ona ne smije biti oštećena i smežurana, s mrljama ili plijesni na površini. Veća težina potvrđuje veću sočnost ploda.

Budući da ima više vrsta naranče, već sam izgled može otkriti o kojoj je sorti

Naranču je vjerojatno poznao i antički svijet, jer se smatra da su mitske zlatne jabuke »Hesperidum mala« ustvari naranče

riječ. Aromatična naranča crvenkastog, mirisnog ploda i gotovo bez koštica, to je naranča sa Sicilije. Ove naranče su srednje veličine, a kora im je narančasta s crvenim pjegama.

Jaffa je sorta naranče krupnijeg, duguljastog ploda, debele i žute kore. Vrlo su sočne i slatke, podrijetlom iz Izraela, a slične sorte uzgajaju se i u Maroku i Grčkoj, ali malo kiselijeg okusa.

Jedna od popularnih sorti naranči podrijetlom je iz Valencije, veoma sočna, tanke, bljeđe kore.

Naranče treba čuvati nekoliko dana na sobnoj temperaturi ili u hladnjaku do dva tjedna.

PRIPREMA JELA S NARANČOM

Naranča se obično konzumira svježja ili kao dodatak voćnoj salati. Može se flambirati, nezaobilazan je sastojak palačinki crepes Suzete, a idealna je za pripremu moussea, pjenice, soufflea, sladoleda, sorbeta i dr.

Ujedno ne treba posebno naglašavati kako je sok od naranče jedan od najzdravijih i najčešćih sokova, osobito za doručak.

REBRA S NARANČAMA

Potrebni sastojci:

1500 g svinjskih rebara
3 kom naranče
estragon senf
po potrebi mješavina kurkume,
sol, papar

Priprema:

Rebra operemo, osušimo, ostrim nožem između rebara napravimo rezove do polovice rebara. Meso utrljamo paprom, kurkumom i solju. Upakiramo u foliju bez puno preklapanja i pečemo na 180 C 90 minuta. Nakon sat i pol rebra su mekana, otvorimo foliju i četkicom premažemo estragon senf, meso polijemo

ocijeđenim sokom od jedne i pol naranče i pospemo sitno nasjeckanim mesom jedne i pol naranče koje smo odvojili

od opne i pokožice. Rebra pečemo oko 20 minuta na 200 C, tj. dok ne dobiju lijepu rumenu boju. Nakon vađenja prevrnemo rebra tako da donja strana bude u saftu par minuta prije služenja, na taj način će rebra biti još sočnija.

TORTA S NARANČAMA I ČOKOLADOM

Potrebni sastojci:

4 jaja
1 šalica smeđeg šećera
0,5 šalice integralnog brašna
200 g oraha
0,5 šalice kakaa
1 naranča
1 kiselo vrhnje
1 prašak za pecivo
2 jabuke

krema:

200 ml slatkog vrhnja
200 g čokolade za kuhanje

Priprema:

Mikserom pjenasto umutite jaja i smeđi šećer. Umiksavajte redom integralno brašno, mljevene orahe, kakao, svježe naribanu koricu naranče, kiselo vrhnje i prašak za pecivo. Kada ste dobili jednoličnu smjesu, ručnom lopati-

com umiješajte naribane jabuke i filete od naranče. Gotovu smjesu prebacite u namašćen kalup i pecite u pećnici 40-ak minuta na 180 stupnjeva. Pečeni i ohlađeni biskvit prelijte čokoladnom kremom koju ste napravili tako da ste u slatkom vrhnju otopili čokoladu za kuhanje.

PUREĆI ODRESCI U UMAKU OD NARANČE

Renesansni Firentinci bili su prvi Europljani koji su citruse ubacili u recepte, a umake od naranče odmah su dodijelili peradi.

Potrebni sastojci:

600 g purećeg filea
1 žlica vegete
1 žličica kurkume
1 žličica naribane narančine korice
50 ml narančina soka
30 g maslaca
200 ml vrhnja za kuhanje

Priprema:

Pureći file narežite na odreske, potucite batom za meso, pospite vegetom, kur-

kumom i narančinom koricom, a zatim prelijte narančinim sokom. Marinirajte sat vremena na hladnom mjestu. Na otopljenom maslacu popecite odreske sa svake strane oko 5 minuta. Podlijevajući s malo vode, pirjajte još 15-ak minuta. Na kraju umiješajte vrhnje i kratko prokuhajte. Poslužite s kuhanom rižom!

Naranča je profinjena okusa pa njene kriškice izvrsno nadopunjuju topla i hladna jela, bilo riblja ili mesna. Osvježit će složene ili miješane salate kako svojim plodom tako i sokom.

Umaci na bazi narančina soka dobro će prijati uz kuhanu piletinu, ali i uz kreme i pjenice na bazi čokolade ili vanilije.

Naranče se prerađuju u džem i sirup. Narančina se kora koristi kod priprema slastica, naribana ili kandirana.

MOŽDA NISTE ZNALI A TREBALI BISTE ZNATI

Vitamin C sudjeluje u mnogim procesima u organizmu, pospješuje resorpciju željeza, ubrzava mnoge metaboličke procese, pridonosi obrambenoj sposobnosti i vitalnosti organizma, sudjeluje u tvorbi kolagena – važnog vezivnog tkiva u kostima, hrskavici i koži. Vitamin C pomaže u borbi protiv umora, prehlade i gripe. Djeluje kao antioksidans i djelotvoran je kod nekih vrsta karcinoma.

Naranča regulira kolesterol, gdje koncentracija dobrog (HDL) ostaje nepromijenjena, a razina lošeg (LDL) se smanjuje. Antioksidativno djelovanje naranče štiti organizam od slobodnih radikala.

Flavonoidi imaju dokazano protuupalno, antialergijsko i protuvirusno djelovanje. Neke studije pokazuju kako blagotvorni učinci citrusnog voća smanjuju rizik od kardiovaskularnih bolesti, pretilosti i dijabetesa.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

od 1991. sa vama

STOČNA BOLEST, CRNI PRIŠT	KIŠOBRAN (REG.), UMBRELA, AMREL	JAKO SE NAPITI (RAZG.)	GOSTIONI-CA (ITAL.)	PRIGOVA-RATI, RONZATI (DALM.)	BOLEST VINOVE LOZE, GRI-NJAVOST	KARLOVAC	NAŠ BIVŠI RUKOMETNI TRENER, IVAN	50 SKANDI	PISAC SCENARIJA	OKRUGLO SLOVO	DUBRO-VAČKI POMORAC, MIHO	GRČKI (I RIMSKI) BOG VJETROVA	SKRIVATI
								TV VODI-TELJICA, RENATA AVARIN, OBAR					
ČOVJEK IZ MAROKA										CJJEV, PEČNICA (NJEM.) LINGVIST KATICIC			
STOLARSKI ALAT, BLANJAČA, HOBL						OVEROLI "INDUSTRIJSKO POLJO-PRIVREDNI KOMBINAT"							
ČLAN ROTARY-KLUBA, ROTAR												"TONA" MADONNI-NA PJESMA (KIŠA)	
EKOLOŠKI BIOTIP							RADIOLO-KATORI ŠP. GROŽ-ĐICE (obr-nuto: ROS)						
GRKLJAN (LAT.)								TAL. SKLA-DATELJ, NINO TROPSKI VJETAR					ENIGMA-TICNOST
KONJI U PJESMAMA (ATOV)				"OPSEG"		DESKRI-P-CIJA DVORIŠNA ŽITNICA (HAMBAR)					IVAN ZAJC OČNE ŠARENICE		
50 SKANDI	IBRICA JUSIC STANAR U PODNAJMU			ZARASLO MJESTO PTICA SIMBOL PROLJEĆA									
POBOŽNA PJESMA							FILMSKA ZVJEZDA PJEVNI DIO RECI-TATIVA					"GRAM" NIJEDNA OSOBA	
"OER"			AUSTRIJA BANKOMAT ILI STROJNICA		"BROADWAY ACROSS AMERICA" KIN. MJE-RA (TAEL)				POŠIP ILI ZLAHTINA ASIM ODMILA				
NJEMAČKA		FENIČKO-SIRIJSKA BOŽICA PJESMA KOLEDARA								IVICA ANTI I MARICI UZDE			
MANJI MO-TOCIKLI								VRSTA SKLADE (MNOŽ.) JANKO POLIC ...					
SVEOBUH-VATAN FILMSKI PLAN						VOJNIČKI LOGOR NOGOME-TAŠ SHARBINI					KUTINA GRAD U FRANCUS-KOJ		
ALASKA MREŽA					ASIMA ODMILA "READY TO RACE"				...-RAA REISINGE-ROVO IME				
PJESMA "PARNOG VALJKA"												"OTAC" "ID EST"	
MEĐU SPISE (LAT.)							UPALA UHA TAJLAND						
POLJOD-JELSTVO										KČERIN MUŽ			

RJEŠENJE KRIŽALJKE:
g, oc, a, baa, vino, d, astarta, sin, skuteri, suite, total, oko, kt, aloy, asa, amon, nemirno more, o, ad acta, ofits, ratarstvo, zet.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo i urednica Hreka)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić
Branimir Kuntić
Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

Tvornica tepiha »Jovan Mikić«

Fotografija veličine poštanske dopisnice u crno-bijeloj tehnici snimljena je tijekom 1960. godine u Helsinborgu (Švedska) i prikazuje *Margicu Kopunović*, tkalju tvornice tepiha »Jovan Mikić« iz Subotice, koja je fotografirana u originalnoj narodnoj bunjevačkoj nošnji, prilikom rada na razboju. Junakinja ovog fotosa, starog više od 50 godina, radila je u »Mikiću«, tvornici tepiha koja je upošljavala više od 400 djelatnica, koje su izrađivale (tkale) ručno rađene tepihe prema nacrtima i mustrama koje su oblikovali likovni umjetnici, koji su također bili uposlenici ove tvornice.

Zanimljivo je istaknuti kako je jedan od slikara-dizajnera sve do svog umirovljenja bio i *Marko Vuković*, član likovne sekcije HKUD-a »Bunjevačko kolo« i jedan od osnivača tog društva 1970. godine.

IZRADA TEPIHA

Prije prelaska na strojnu izradu tepisi su se isključivo ručno tkali na drvenim ili metalnim razbojima, po željama naručitelja, prevashodno iz nesvrstanih arapskih zemalja, Afrike i Azije, koji su bili i najveći kupci ponuđenog asortimana. Izrađivane su klasične dimenzije (2x3 m, 3x4 m, 3x5 m), ali i mini verzije (40x50 cm), kao svojevrsni suveniri na kojima su se nalazili motivi Gradske kuće, paličkog tornja, Velike terase i drugih subotičkih motiva, ali i specijalni primjerci na kojima je bio lik druga Tita, koji su bili darovani gostima tvornice.

Za izradu jednog tepiha većih dimenzija bilo je potrebno utrošiti dva do tri mjeseca rada, ovisno o kompliciranosti mustre i idejnog nacrtu prema zahtjevima kupaca. Svi tepisi su bili izrađivani u više boja, uz prethodnu internu tehničku kontrolu izbora boja

koje su bile trajnog karaktera. Najveći tepih u povijesti tvornice »Jovan Mikić« izrađen je prema narudžbi jednog arapskog šeika u dimenzijama 11x13 m, a koji je bio izrađivan u fazama na tri metalna razboja.

TVORNICA

Centralni pogon tvornice tepiha »Jovan Mikić« nalazio se na prostoru pokraj Bajskog groblja i hipodroma, kod »Somborske kapije«, u prostoru gdje je danas smještena tvornica kolača i peciva »Forneti«, a tvrtka je propala ubrzo nakon raspada nekadašnje SFRJ, uslijed stečaja izazvanog nemogućnošću daljnjeg plasmana na tržištima, prije svih arapskih zemalja koje su bile poslovni partneri s nekadašnjom zajedničkom državom.

Pokraj glavnog pogona, tvornica je imala pogone i na uglu ulica Braće Radića i Kumičićeve, pod nazivom »Meka«, kao i na uglu Somborskog puta na adresi broj 47 i Ulice Pariske komune, gdje su zapravo i bili prvobitni pogoni, a centralni pogon je izgrađen kasnije. Tijekom svojih najuspješnijih godina, subotička tvornica tepiha je imala trgovačke zastupnike u pojedinim arapskim zemljama, koji su na adresu tvrtke izravno dostavljali zaključnice

o naručenim količinama tepiha. Transport tepiha se vršio morskim putem preko luke u Rijeci, dok je za europske države bio realiziran željezničkim trasama.

MUZEJSKI EKSPONAT

Nekadašnji razboji stvar su daleke prošlosti i na njima se već odavno ne prave tepisi, no, pojedini primjerci ostali su sačuvani, baš kao i jedan koji je bio u vlasništvu *Margice Ružinski*, koja je također bila radnica u »Mikiću«, a kojeg je ona nedavno darovala *Lazaru Barakoviću*, vlasniku poduzeća »Agria« iz Subotice i njegovoj privatnoj muzejskoj zbirci starih traktora i priključnih strojeva. Tako će ovaj stroj, nakon reparacije i restauracije, ostati sačuvan od zaborava i biti dio izložbenog postava koji je lociran na Bajskom putu u pogonu ove tvrtke koja proizvodi poljoprivredne strojeve. Inače, ovaj razboj je Margica Ružinski prilikom odlaska u mirovinu dobila na dar od svoje tvornice, jer se s ručne prešlo na strojnu izradu, dok su ručni primjerci rađeni samo za specijalne naručitelje. Zato pogledajte dobro starije tepihe u vašim kućama, možda je neki od njih izrađen upravo u subotičkoj tvornici tepiha »Jovan Mikić«. Danas i oni imaju svojevrsnu muzejsku vrijednost.

g. studenog 1960.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Danas u Gradskoj knjižnici u Subotici XI. pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku

Danas je u Gradskoj knjižnici veliki praznik za stiholjupce, jer se održava XI. pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku. Kao i svake godine, susrest će se djeca koja nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku ili su članovi neke udruge ili kulturno-umjetničkog društva s hrvatskim predznakom, kako bi kazivala stihove na svom materinskom hrvatskom jeziku, bilo na književnom ili govoru šokačkih i bunjevačkih Hrvata. Članovi prosudbenog povjerenstva odlučit će tko će biti najbolji, te tako ostvariti pravo odlaska u Osijek na besplatan izlet i kazališnu predstavu. Organizator smotre, Hrvatska

čitaonica, za sve sudionike osigurala je knjige koje će im uz zahvalnicu biti darovane u znak sjećanja na sudjelovanje na smotri.

Velika poslastica za sve prisutne bit će svakako i nova knjiga Hrvatske čitaonice - slikovnica za djecu »Naša Gradska kuća«, čiji prikaz možete ovdje pročitati. To je prva slikovnica o našoj Gradskoj kući koja ove godine proslavlja svoj 100. rođendan. Napisala ju je i ilustrirala Ružica Miković-Žigmanov, a tiskanje ove knjige, koja će biti i dijeljena djeci na smotri, podupro je Grad Subotica.

NOVA KNJIGA: RUŽICA MIKOVIĆ-ŽIGMANOV, NAŠA GRADSKA KUĆA, HRVATSKA ČITAONICA, SUBOTICA, 2012.

Za stoti rođendan

Za najmlađe i one malo starije: prva slikovnica o subotičkoj Gradskoj kući

»Čudesna stoljetna ljepotica u srcu Subotice - Gradska kuća - inspirirala je Ružicu Miković-Žigmanov za stvaranje bajke u tekstu i slici, čiji su protagonisti stalni stanari ove najljepše gradske građevine. Proslavom stotog rođendana, kojim se obilježava završetak njezine gradnje, Gradska kuća dobiva na mladosti jer ova slikovnica ide u ruke najmlađih čitatelja. Ipak svojom toplom pričom i podacima o njezinoj povijesti privući će i ljubitelje našega grada svih dobi.

Nakon dvije knjige ilustracija, ovo je autoričina treća knjiga koju je oslikala, a prva za koju je napisala tekst«, kaže u pogovoru Katarina Čeliković o prvoj slikovnici o subotičkoj Gradskoj kući.

Junak Ružičine bajke je ostarjeli golub djed Gašpar koji govori svojim unucima, kao što svi djedovi svojim unucima govore »s krila na krilo«, golubićima Georgini i Grguru o onovremenim prilikama i neprilikama, tadašnjoj Subotici, njezinim građevinama, poznatim stanovnicima koji su svi čekali da te 1912. godine »bljesne gradska ljepotica«, »veličanstvena raskošna i velebna«, kojoj se i danas divimo. Priču koja traje 23 stranice prati 12 nježnih, bajkovitih ilustracija.

Slikovnicu je uredila i lektorirala Katarina Čeliković, za nakladnika se potpisuje Bernadica Ivanković, foto-

grafije ilustracija je uradio Augustin Juriga, naslovnicu je osmislio Darko Vuković, tehnički je urednik, a i prijelom je teksta uradio mr. Ervin Čeliković, a Štamparija Printex je tiskala 500 primjeraka.

M. K.

PROGLAŠENI POBJEDNICI NACIONALNOG KVIZA »OVE SU KNJIGE NAGRAĐENE, PROVJERI ZAŠTO« U SUBOTICI

Marijana Dulić iz Đurđina i Marko Grmić iz Tavankuta putuju za Zagreb

Više od 170 subotičkih djevojčica i dječaka sudjelovalo je u Nacionalnom kvizu za poticanje čitanja koji organiziraju Knjižnice grada Zagreba, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica. Radujem se što ste se odazvali u ovakom lijepom broju posebice što ste čitali knjige, što je i bio cilj kviza.

Marijana Dulić, učenica VI. b razreda Osnovne škole »Vladimir Nazor« iz Đurđina i Marko Grmić, učenik V. a razreda Osnovne škole »Matija Gubec« iz Tavankuta dobitnici su glavne nagrade – putovanja na Sajam knjiga INTERLIBER u Zagreb na završnu svečanost i dodjelu nagrada, koja će biti sljedećeg tjedna u četvrtak, 15. studenoga. Naravno, po povratku očekujemo njihovo izvješće o tome kako su se proveli u Zagrebu.

Ova informacija objavljena je na web portalu Knjižnica grada Zagreba <http://www.kgz.hr/default.aspx?id=1621>, dok su utješne nagrade izvučene u Subotici. Dobitnici knjiga (a čega drugog kad je kviz za poticanje čitanja) su:

Valentina Moravčić, VIII. r. iz OŠ »Matija Gubec« Tavankut
Mario Vujković, VIII. r. iz OŠ »Matko Vuković« Subotica

Grgo Ivanković, VI. r. iz OŠ »Ivan Milutinović« Subotica
Ines Bajić, VII. r. iz OŠ »Matko Vuković« Subotica
Marija Ivanković, VIII. r. iz OŠ »Sveti Sava« Subotica
Majda Stantić, VIII. r. iz OŠ »Ivan Milutinović« Mala Bosna
Tatjana Poljaković, VIII. r. iz OŠ »Pionir« Stari Žednik
Josipa Oračić, VIII. r. iz OŠ »Sveti Sava« Subotica
Marija Piuković, VIII. r. iz OŠ »Ivan Milutinović« Subotica
Filip Skenderović, VII. r. iz OŠ »Ivan Milutinović« Mala Bosna
Pavle Horvacki, VIII. r. iz OŠ »Vladimir Nazor« Đurđin
Antonija Rudić, VII. r. iz OŠ »Matija Gubec« Tavankut
Ana Dulić, VIII. r. iz OŠ »Vladimir Nazor« Đurđin

O kvizu smo već više puta pisali i vjerujem da već sve znate. Ponovit ćemo samo toliko da je Nacionalni kviz za poticanje čitanja ove godine realiziran pod naslovom »Ove su knjige nagrađene – provjeri zašto!« i od prošle godine se veoma uspješno provodi on – line ispunjavanjem upitnika. Pravo sudjelovanja imali su svi učenici od V. do VIII. razreda osnovne škole koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku.

Vjerujem da ste uživali čitajući ponuđena nagrađena djela. Do nekog novog kviza ili natječaja družite se i dalje s knjigom, jer čitanje je, definitivno potvrđeno, ponovno u modi!!!

ODRŽANI DANI KRUHA U OŠ »IVAN GORAN KOVAČIĆ« U SONTI

Jesen miriše na svježi kruh

Učenici, polaznici izbornog predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, u školskoj zbornici skupa sa svojim nastavnicama priredili izložbu plodova zemlje uz prigodan kulturno-zabavni program

Tijekom listopada širom matične domovine Hrvatske i na prostorima ostalih država u kojima žive pripadnici hrvatske nacionalne zajednice održava se manifestacija pod nazivom »Dani kruha«. Posljednjeg dana listopada i učenici OŠ »Ivan Goran Kovačić« iz Sonte, polaznici izbornog predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, prigodnom su manifestacijom dali svoj doprinos obilježavanju Dana kruha. U školskoj zbornici postavljena je izložba plodova zemlje užeg zavičaja, kruha i krušnih proizvoda, različitog sjemenja, te uporabnih predmeta za pripremu kruha. Izloženi su učenički radovi, urađeni od materijala iz prirode, u većini zrnavlja žitarica. Vrlo dinamičan i zanimljiv namjenski kulturno-zabavni program izmamio je buru pljeska brojnih učenika i roditelja iz improviziranoga gledališta. Bilo je tu poezije, igrokaza i pjevanja, a najstariji učenici priredili su izložbu proizvoda od brašna u obliku kruha i raznih starinskih peciva, te demonstrirali i miješenje kruha. Nakon završetka programa pozvali su učenike, nastavnike i roditelje na degustaciju izloženoga. Hit izložbe bio je »masni, posoliti i popapriti kruv«. Ovogodišnje Dane kruha u OŠ »Ivan Goran Kovačić« vrlo uspješno su, skupa s učenicima – polaznicima hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, organizirale nastavnice ovog izbornog predmeta: Kata Tadijan, Biljana Ribić, Kristina Matin i Tamara Jakšić.

I. Andrašić

PETAK
9.11.2012.

06:25 Tema dana
 06:43 Najava programa
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska
 08:35 Vijesti
 10:00 Vijesti
 10:10 Mitskim putovima 3, dokumentarna serija
 11:10 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
 11:35 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
 12:00 Dnevnik
 12:40 Prkosna ljubav, telenovela
 13:30 Dr. Oz, talk show
 14:10 Skica za portret
 14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:30 Jelovnici izgubljenog vremena
 14:55 Drugo mišljenje
 15:35 Znanstvena petica
 16:05 Luda kuća, humoristična serija
 16:58 Hrvatska uživo
 17:00 Vijesti
 18:00 Kontakt: Na dobrom putu
 18:20 Iza ekrana
 18:55 manjinski Mozaik
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 Pjevaj moju pjesmu
 21:40 Carstvo poroka, serija
 22:45 Dnevnik 3
 23:05 Vijesti iz kulture
 23:25 Filmski maraton:
 Women in Trouble, američki film
 01:00 Filmski maraton: Nacija brze hrane, britansko-američki film
 02:50 Filmski maraton: Igrač iz lijevog polja, američki film (R)
 04:25 Regionalni dnevnik
 04:45 Dnevnik 3
 05:05 Vijesti iz kulture
 05:18 Mitskim putovima 3, dokumentarna serija
 06:10 Kontakt: Na dobrom putu
HRT 2
 05:35 Najava programa
 05:40 Trenutak spoznaje
 06:15 Prkosna ljubav, telenovela
 07:00 Mala TV:
 --- TV vrtić: Strah od letenja
 --- Oblutkov kišni dan

--- Tajni dnevnik patke
 Matilde: Neslane šale
 07:30 Hotel Zombi, crtana serija
 07:55 Teletubbies
 08:20 Djevojčica iz budućnosti 1, serija
 08:45 Olujni svijet, serija
 09:10 Školski sat: Dizajn ili... kako nastaju lijepe stvari?
 10:00 Film
 13:35 Igrač iz lijevog polja, američki film
 15:10 Školski sat: Dizajn ili... kako nastaju lijepe stvari?
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:20 Županijska panorama
 16:40 Generacija Y: Ljubomora i zavist
 17:10 Briljanteen
 17:55 Baci mamu iz vlaka, američki film
 19:20 Crtani film
 19:30 Duet, dokumentarna serija
 20:00 Djeca sunca, znanstveno-popularna serija
 20:55 Knjiga ili život
 21:20 Opera box
 21:50 Pedja Mužijević i Simfonijski orkestar HRT-a pod ravnanjem Thomasa Sanderlinga
 22:55 Nijemi svjedok 14, mini-serija
 00:40 Retrovizor: 24, serija
 01:25 Retrovizor: Kojak 2, serija (R)
 02:15 Retrovizor: Dharma i Greg 1, humoristična serija
 02:35 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy, crtana serija
 07:05 Monsuno, crtana serija
 07:30 Polja nade, serija R
 08:30 TV izlog
 08:45 Moja majka, serija
 09:45 TV izlog
 10:00 Izgubljena čast, serija R
 11:00 Walker, teksaški rendžer, serija R
 12:00 Zauvijek susjedi, R
 12:40 IN magazin R
 13:25 Larin izbor, serija R
 14:25 Walker, teksaški rendžer, serija
 16:25 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 IN magazin
 18:05 Polja nade, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Larin izbor, serija
 21:00 Masterchef, reality show
 22:10 Žene s Dedinja, serija
 23:10 Još jedna priča o Pepeljugi, igrani film
 01:00 Dilema jedne mladenke,

igrani film
 02:50 Iskra, igrani film
 04:30 Ezo TV, tarot show
 06:00 Dnevnik Nove TV R
 06:50 Kraj programa
 06.20 RTL Danas, (R)
 06.55 Moji džepni ljubimci
 07.10 Yu-Gi-Oh!
 07.35 Ben 10: Ultimate Alien
 08.00 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 08.50 TV prodaja
 09.05 Flashpoint, serija (R)
 10.00 Flashpoint, serija (R)
 10.55 TV prodaja
 11.20 Ekkluziv Tabloid, (R)
 11.45 Krv nije voda, serija (R)
 12.40 TV prodaja
 12.55 Ruža vjetrova, serija (R)
 13.55 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
 15.00 Flashpoint, serija
 16.00 Flashpoint, serija
 16.55 RTL 5 do 5
 17.10 Galileo
 18.05 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.10 Krv nije voda, serija
 20.00 Ruža vjetrova, serija
 21.00 Budva na pjenu od mora, humoristična serija
 22.00 Igra smrti - TV premijera, film, akcijski
 00.00 Američki ninja 3: Krvavi lov, igrani film, akcijski
 01.45 RTL Danas, (R)
 02.20 Kraj programa

SUBOTA
10.11.2012.

06:30 Tema dana
 06:48 Najava programa
 07:02 Knjiga ili život
 07:27 Iza ekrana
 07:57 Hrvatska kronika BiH
 08:15 Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Poštenjačina, američki film
 10:00 Vijesti
 10:14 Kućni ljubimci
 10:45 Potresujka, emisija pučke i predajne kulture
 11:20 Normalan život, emisija
 12:00 Dnevnik
 12:35 Veterani mira, emisija
 13:25 Duhovni izazovi, međureligijski magazin
 13:55 Prizma
 14:45 Merkatka dinastija 1, dokumentarna serija
 15:15 Reporter
 16:15 Eko zona
 17:00 Vijesti
 17:23 Odmori se, zaslužio si

4 - humoristična serija
 18:05 Lijepom našom: Čitluk
 19:05 Najava programa
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 Loto 7/39
 20:15 Ples sa zvijezdama
 22:00 Dnevnik 3
 22:20 Vijesti iz kulture
 22:40 Inspektorica Irene Huss 2, serija
 00:20 Filmski maraton: Obitelj Savage, američki film
 02:10 Filmski maraton - 2
 03:50 Filmski maraton
 05:30 Skica za portret
 05:50 Dnevnik 3
 06:10 Vijesti iz kulture

06:15 Najava programa
 06:20 Drugo mišljenje
 06:55 Poštar Pat, crtani film
 07:10 Aladinove pustolovine, crtani film
 07:25 Hamtaro, crtana serija
 07:50 Mala princeza, crtani film
 08:00 Ružica Šarenić, crtani film
 08:15 Gladijatorska akademija, crtana serija
 08:40 Merlin 4, serija za djecu i mlade
 09:25 Mala TV
 --- TV vrtić: Vješalica
 --- Danica i jelen koji nije jelen
 --- Tajni dnevnik patke
 Matilde: Neslane šale
 09:55 Levi: Svjetski skijaški kup (Ž) - slalom, prijenos 1. vožnje
 10:35 Gulliverova putovanja, američki film za djecu
 12:55 Levi: Svjetski skijaški kup (Ž) - slalom, prijenos 2. vožnje
 15:40 Navrh jezika
 15:41 Briljanteen
 16:20 Navrh jezika
 16:25 Rukomet, Seha liga: CO Zagreb - Lovćen, prijenos
 18:05 Pozitivno
 18:35 Domaći dok.film
 19:05 Garaža: Wasted Generation
 19:30 Duet, dok.serija
 20:00 Food Inc., dokumentarni film
 21:35 Majki, makedonski film
 23:20 Peti dan, talk show
 00:20 Reporter
 01:15 Retrovizor: 24, serija
 02:00 Retrovizor: Kojak 2, serija (R)
 02:50 Retrovizor: Dharma i Greg 2, serija
 03:10 Noćni glazbeni program

06:55 Gormiti, crtana serija R
 07:20 TV Izlog
 07:35 Pokémoni, crtana serija
 08:00 Beyblade metal
 08:25 Winx Club, crtana serija
 08:55 Lalaloopsy, crtana serija
 09:00 Bratz, crtana serija
 09:25 Power Rangers Samurai, serija R
 09:50 Power Rangers Samurai
 10:15 Larin izbor, serija R
 12:20 Dilema jedne mladenke, igrani film R
 14:15 Masterchef, R
 15:25 Okusi Hrvatske, pustolovni gastro show
 15:55 Provjereno, R
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:15 Lud, zbunjen, normalan, serija R
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Gas do daske, film
 21:55 Utjerivač pravde, film
 22:30 Boks: V. Kličko vs. M. Wach - emisija
 22:55 Boks: V. Kličko vs. M. Wach - prijenos
 00:10 Boks: V. Kličko vs. M. Wach - emisija
 00:15 Utjerivač pravde, igrani film - nastavak
 01:30 Babilon 5, igrani film
 02:40 Na kraju ljeta, film
 04:10 Ezo TV, tarot show
 05:40 Dnevnik Nove TV R
 06:30 IN magazin R
 07:05 Kraj programa

06.50 Jezikova juha, reality show
 07.40 Moji džepni ljubimci
 08.00 Yu-Gi-Oh!, (R)
 08.50 Ben 10: Ultimate Alien
 09.15 Učilica, kviz za djecu
 09.50 TV prodaja
 10.05 Galileo, emisija
 11.00 TV prodaja
 11.15 Bibin svijet, serija
 12.30 TV prodaja
 12.45 Sumrak u Forksu (1. dio), dokumentarni film
 14.25 Sumrak u Forksu (2. dio), dokumentarni film
 16.05 Budva na pjenu od mora, humoristična serija (R)
 17.15 Smrtonosnih 60, dokumentarna serija
 17.50 Smrtonosnih 60
 18.30 RTL Danas
 19.10 Galileo, emisija
 20.00 Sumrak saga: Mladi mjesec, igrani film
 22.30 Pogodi tko dolazi na večeru, igrani film
 00.25 Joshua, igrani film, horor/ triler
 02.25 RTL Danas, (R)
 03.00 Kraj programa

NEDJELJA
11.11.2012.

06:50 Tema dana
07:08 Najava programa
07:25 Odmori se, zaslužio si 4 - humoristična serija
08:00 Zlatna kinoteka
09:50 Vijesti
09:59 HAK - Promet info
10:00 ni DA ni NE: Učeničko odlučivanje (R)
10:55 Istrage gospodice Fisher, serija
12:00 Dnevnik
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Earthflight, dokumentarna serija
17:00 Vijesti
17:15 Vrtlarica
17:50 Volim Hrvatsku, show program
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Loto 6/45
20:15 Sve u 7!, kviz
21:05 Stipe u gostima 5, humoristična serija
21:45 Nedjeljom ujutro, subotom navečer - humoristična serija
22:15 Damin gambit, talk show
23:00 Dnevnik 3
23:20 Vijesti iz kulture
23:40 Nedjeljom u dva
00:45 Istrage gospodice Fisher, serija
01:40 Strani igrani film - dnevna repriza
03:25 Prizma, multinacionalni magazin
04:10 Dnevnik 3
04:30 Vijesti iz kulture
04:43 Earthflight, dokumentarna serija
05:35 Sve u 7!, kviz

05:20 Najava programa
05:25 Veterani mira, emisija
06:10 Duhovni izazovi, (R)
06:40 Normalan život, emisija
07:10 Moomini, crtana serija
07:35 Animanijaci, crtana serija
08:00 Monika Leskova i Itamar Golan, snimka koncerta
09:05 Domaći dok. film
09:55 Levi: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, prijenos 1. vožnje
10:40 Biblija
10:50 Portret crkve i mjesta
11:00 Nijemci: Misa, prijenos
12:05 Domaći dok. film
12:55 Levi: Svjetski skijaški

kup (M) - slalom, prijenos 2. vožnje
13:35 Fotografija u Hrvatskoj
14:25 Mary Higgins Clark: Ti pripadaš meni, američki film
16:00 Olimp - sportska emisija
17:25 Rukomet, LP (Ž): Podravka - Gyor, prijenos
19:00 Magazin Lige prvaka
19:30 Duet, dok. serija
20:00 Ciklus filmskog spektakla: Kraljevstvo nebesko, američki film
22:25 Ciklus festivalskih pobjednika: Un Homme Qui Crie, čadsko-francusko-belgijski film
00:05 Runjićeve večeri 2012., snimka koncerta iz HNK Split
01:35 Noćni glazbeni program

07:05 TV Izlog
07:20 Gormiti, crtana serija
07:45 Pokemoni, crtana serija
08:10 Beyblade metal
08:35 Winx Club, crtana serija R
09:05 Lalaloopsy, crtana serija
09:10 Bratz, crtana serija
09:35 Power Rangers Samurai
10:00 Power Rangers Samurai
10:25 Larin izbor, serija R
12:30 Scooby doo 2, film
14:20 Kauboji, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Gas do daske, film R
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan
20:45 Lud, zbunjen, normalan
21:45 Masterchef, reality show
23:20 Red Carpet, showbiz magazin
00:20 Žene s Dedinja, serija R
01:20 Utjerivač pravde, film R
03:00 Kauboji, igrani film R
05:10 Red Carpet, showbiz magazin R
05:55 Dnevnik Nove TV R
06:45 Kraj programa

06:15 RTL Danas, (R)
06:45 Bibin svijet, serija (R)
07:15 Moji džepni ljubimci
07:25 Yu-Gi-Oh!, serija (R)
08:40 Ben 10: Ultimate Alien
09:10 TV prodaja
09:25 Galileo, emisija
10:20 TV prodaja
10:35 Jezikova juha, reality show (R)
11:50 Smrtonosnih 60, dokumentarna serija (R)
12:25 Smrtonosnih 60, dokumentarna serija (R)
13:00 Pogodi tko dolazi na večeru, igrani film, (R)

HRT 2 11.11. 2012 00:05 Runjićeve večeri 2012., snimka

U nedjelju, 7. listopada, tražila se karta više u splitskom HNK. Sad već tradicionalno održane su "Runjićeve večeri 2012".

Oliver Dragojević, Jelena Radan, Nina Badrić, Ivana Kindl, Nenad Bach, Sergej Trifunović, Meri Cetinić, Zorica Kondža te Marko Tolja, koji se ponovno pokazao kao sjajan domaćin-voditelj, samo su neki od vodećih izvođača koji su pomno odabranim skladbama iz bogate Runjićeve pjesmarice oduševili mnogobrojnu publiku u splitskom HNK.

Ovogodišnje osmo glazbeno sjećanje na jednog od najvećih hrvatskih auto-

ra još jednom je pokazalo kako pjesme Zdenka Runjića mogu preživjeti sva vremena, trendove, i u novom aranžerskom ruhu ponovno zablistati bezvremenskim sjajem. Jer Zdenko Runjić autor je neupitne kvalitete čija je ostavština i danas jedan od najvećih i najvrednijih opusa u hrvatskoj glazbi 20. stoljeća.

Redatelj: Zoran Nikolić
Urednik: Petka Coner

15:00 Sumrak saga: Mladi mjesec, igrani film (R)
17:25 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
18:30 RTL Danas
19:10 Galileo, emisija
20:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
21:10 Sulejman Veličanstveni
22:10 CSI: Miami, serija
23:00 CSI: Miami, serija
23:55 CSI: Miami, serija
00:50 Joshua, igrani film, horor/ triler (R)
02:35 Astro show, show
03:35 RTL Danas, (R)
04:10 Kraj programa

PONEDJELJAK 12.11.2012.

06:25 Tema dana
06:43 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
10:00 Vijesti
10:10 Mitskim putovima 3, dokumentarna serija
11:10 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
11:35 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:40 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:30 manjinski Mozaik
14:55 Treća dob, emisija
15:35 Glas domovine
16:05 Luda kuća, serija
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti

18:00 Kontakt: Gradanske minute
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 TV Bingo
20:35 Potrošački kod
21:10 Nulta točka, politički talk show
22:25 Dnevnik 3
22:45 Vijesti iz kulture
23:05 Na rubu znanosti
00:00 Seks i grad 6, humoristična serija
00:30 Regionalni dnevnik
00:50 Strani igrani film
02:25 Dr. Oz, talk show
03:05 Dr. House 8, serija
03:50 Dnevnik 3
04:10 Vijesti iz kulture
04:23 Mitskim putovima 3, dokumentarna serija
05:15 Nulta točka, politički talk show

05:40 Najava programa
05:45 Mir i dobro
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV
--:-- TV vrtić: Kesteni
--:-- Brlog: Na obali
--:-- Čarobna ploča: Sedam kontinenata - Jugoistočna Europa
07:30 Hotel Zombi, crtana serija
07:55 Teletubbies
08:20 Djevojčica iz budućnosti 1, serija
08:45 Olujni svijet, serija
09:10 Školski sat
10:00 Strani igrani film
12:00 Idemo na put s Goranom Milićem
12:45 Plodovi zemlje
13:35 Izgubljeno dijete, amrtički film
15:10 Školski sat

16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 U uredu 6, serija
17:05 Split: More
17:35 Che (1969.), američki film
19:15 Crtani film
19:30 Duet, dok. serija
20:00 Ljubav i praznici, američki film
22:15 Dr. House 8, serija
23:00 Whitechapel 3, serija
23:45 Zaštitnica svjedoka 2, serija
00:30 CSI: Miami 9, serija
01:15 Retrovizor: CSI: Las Vegas 11, serija
02:00 Retrovizor: Kojak 2, serija (R)
02:50 Retrovizor: Dharma i Greg 2, serija
03:10 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy, crtana serija
07:05 Monsuno, crtana serija
07:30 Kako vrijeme prolazi, serija R
08:30 TV izlog
08:45 Moja majka, serija
09:45 TV izlog
10:00 Walker, teksaški rendžer, serija R
10:55 Zauvijek susjedi, R
12:05 IN magazin R
12:45 Larin izbor, serija R
13:45 Masterchef, R
15:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Izgubljena čast, serija
22:00 Masterchef
23:10 Večernje vijesti
23:30 Gušter, igrani film

01:50 Povratak u kuću straha, igrani film
03:10 Flash Gordon, serija
04:00 Ezo TV, tarot show
05:00 Dnevnik Nove TV R
05:50 IN magazin R
06:25 Kraj programa

05:35 RTL Danas, (R)
06:10 Moji džepni ljubimci
06:25 Yu-Gi-Oh!
06:50 Ben 10: Ultimate Alien,
07:10 Galileo, emisija
08:00 Flashpoint, serija (R)
08:55 Flashpoint, serija (R)
10:15 Ekkluziv Tabloid, (R)
10:35 Krv nije voda, serija (R)
11:45 Ruža vjetrova, serija (R)
12:45 TV prodaja
13:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
14:05 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15:00 Flashpoint, serija
16:00 Flashpoint, serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:10 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:00 Sulejman Veličanstveni
22:10 RTL Vijesti
22:30 Hitman - agent 47, igrani film, akcijski
00:15 CSI: Miami, serija (R)
01:05 CSI: Miami, serija (R)
02:00 Astro show, show
03:00 CSI: Miami, serija (R)
03:45 RTL Danas, (R)
04:20 Kraj programa

UTORAK 13.11.2012.

06:24 Tema dana
06:42 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Mitskim putovima 3, dokumentarna serija
11:10 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
11:35 Ključ u ruke 1
12:00 Dnevnik
12:40 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:30 Kulturna baština
14:55 Među nama
15:35 Kako je Vojtjeh tražio istinu, dokumentarni film

16:05 Luda kuća, serija
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
18:00 Kontakt: Slova do krova
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Paravan
21:05 Ciklus hrvatskog filma: Vila Orhideja
22:45 Dnevnik 3
23:05 Vijesti iz kulture
23:25 Planina Brokeback, američki film
01:35 Seks i grad 6, serija
02:05 Regionalni dnevnik
02:25 Dr. Oz, talk show
03:10 Dr. House 8, serija
03:55 Skica za portret
04:10 Dnevnik 3
04:30 Vijesti iz kulture
04:43 Mitskim putovima 3, dokumentarna serija
05:35 Paravan

05:35 Najava programa
05:40 Treća dob, emisija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV
07:30 Hotel Zombi, crtana serija
07:55 Teletubbies
08:20 Djevojčica iz budućnosti 2, serija
08:45 Olujni svijet, serija
09:10 Školski sat
10:00 Strani igrani film
11:40 Idemo na put s Goranom Milićem
12:25 Glas domovine
13:30 Mali John, američki film
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 U uredu 6, humoristična serija
17:05 Potrošački kod
17:45 F.I.S.T., američki film
20:10 Dr. House 8, serija
21:00 Harrisonovo cvijeće, francuski film
23:05 Whitechapel 3, serija
23:50 Zaštitnica svjedoka 2, serija
00:35 CSI: Miami 9, serija
01:20 Retrovizor: CSI: Las Vegas 11, serija
02:05 Retrovizor: Kojak 2, serija (R)
02:55 Retrovizor: Dharma i Greg 2, humoristična serija
03:15 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy, crtana serija
07:05 Monsuno, crtana serija
07:30 Kako vrijeme prolazi, serija R

08:30 TV izlog
08:45 Moja majka, serija
09:45 TV izlog
10:00 Izgubljena čast, serija R
11:00 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:00 Zauvijek susjedi, R
12:35 IN magazin R
13:20 Larin izbor, serija R
14:20 Masterchef, reality show R
15:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Izgubljena čast, serija
22:00 Masterchef, reality show
23:10 Večernje vijesti
23:30 Faca, igrani film
01:10 Gušter, igrani film R
03:20 Flash Gordon, serija
04:05 Ezo TV, tarot show
05:05 Flash Gordon, serija R
05:50 Dnevnik Nove TV R
06:40 Kraj programa

06:30 RTL Danas, (R)
07:05 Moji džepni ljubimci, animirana serija
07:20 Yu-Gi-Oh!
07:50 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija (R)
08:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
09:00 TV prodaja
09:15 Flashpoint, serija (R)
10:10 Flashpoint, serija (R)
11:05 TV prodaja
11:30 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)
11:55 Krv nije voda, serija (R)
12:50 TV prodaja
13:05 Ruža vjetrova, dramska serija (R)
14:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija (R)
15:00 Flashpoint, serija
16:00 Flashpoint, serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid, magazin
18:30 RTL Danas
19:10 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
22:10 RTL Vijesti
22:30 Opsadno stanje, igrani film, akcijski
00:35 Hitman - agent 47, igrani film, akcijski (R)
02:20 Astro show, emisija uživo
03:20 RTL Danas, (R)
03:55 Kraj programa

SRIJEDA 14.11.2012.

06:24 Tema dana
06:42 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Mitskim putovima 3, dokumentarna serija
11:10 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
11:35 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:40 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:30 Fotografija u Hrvatskoj
14:55 Riječ i život: Hrvatski putokazi u Godini vjere, religijska emisija
15:35 Alpe Dunav Jadran
16:05 Luda kuća 1, serija
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
18:00 Kontakt: Druga strana medalje
18:20 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Loto 7/39
20:15 Globalno sijelo
20:50 Za srećom na kraj svijeta, dok.film
21:45 Horizonti, vanjsko politička emisija
22:40 Dnevnik 3
23:00 Vijesti iz kulture
23:20 Drugi format
00:10 Seks i grad 6, serija
00:40 Regionalni dnevnik
01:00 Zaljubljena Lily, mađarsko-američki film (R)
02:50 Prekid programa radi redovnog održavanja uređaja
05:00 Dnevnik 3
05:20 Vijesti iz kulture
05:33 Horizonti, vanjsko politička emisija

05:35 Najava programa
05:40 Među nama
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV:
07:30 Hotel Zombi
07:55 Teletubbies
08:20 Djevojčica iz budućnosti 2, serija
08:45 Olujni svijet, serija
10:00 Prijenos sjednice

Hrvatskog sabora
13:30 Zaljubljena Lily, mađarsko-američki film
15:15 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 U uredu 6, serija
17:05 Eko zona
17:30 Crtani film
17:45 Rijeka: Prijateljska nogometna utakmica: Hrvatska nogometna reprezentacija - Selekcija HNL, emisija
17:55 Rijeka: Prijateljska nogometna utakmica: Hrvatska nogometna reprezentacija - Selekcija HNL, prijenos
19:50 Rijeka: Prijateljska nogometna utakmica: Hrvatska nogometna reprezentacija - Selekcija HNL, emisija
20:10 Blago kralja Solomona, američki film (R)
21:55 Top Gear 13, dok.serija
22:45 Zalagaonica, dok.serija
23:10 Zalagaonica, dok.serija
23:35 Zaštitnica svjedoka 2, serija
00:20 CSI: Miami 9, serija
01:05 Retrovizor: CSI: Las Vegas 11, serija
01:50 Retrovizor: Kojak 2, serija (R)
02:40 Retrovizor: Dharma i Greg 2, serija
03:00 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy, crtana serija
07:05 Monsuno, crtana serija
07:30 Kako vrijeme prolazi, serija R
08:30 TV izlog
08:45 Moja majka, serija
10:00 Izgubljena čast, serija R
11:00 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:00 Zauvijek susjedi, R
12:35 IN magazin R
13:20 Larin izbor, serija R
14:20 Masterchef, R
15:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Izgubljena čast, serija
22:00 Masterchef
23:10 Večernje vijesti
23:30 Sve moje bivše, film
01:30 Čelična šaka, film
03:10 Flash Gordon, serija
04:00 Ezo TV, tarot show
05:00 Flash Gordon, serija R
05:45 Dnevnik Nove TV R
06:35 Kraj programa

06.30 RTL Danas, (R)
07.05 Moji džepni ljubimci
07.20 Yu-Gi-Oh!
07.45 Ben 10: Ultimate Alien
08.10 Galileo, emisija
09.00 TV prodaja
09.15 Flashpoint, serija (R)
10.10 Flashpoint, serija (R)
11.05 TV prodaja
11.30 Ekkluziv Tabloid, (R)
11.50 Krv nije voda, serija (R)
12.50 TV prodaja
13.05 Ruža vjetrova, serija (R)
14.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15.00 Flashpoint, serija
16.00 Flashpoint, serija
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo, emisija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.10 Krv nije voda, serija
20.00 Ruža vjetrova, serija
21.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
22.10 RTL Vijesti
22.30 Mentalist, serija
23.20 Mentalist, serija
00.20 Opsadno stanje, igrani film, akcijski (R)
02.20 Astro show, show
03.20 RTL Danas, informativna emisija (R)
03.55 Kraj programa

**ČETVRTAK
15.11.2012.**

06:24 Tema dana
06:42 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Mitskim putovima 4, dokumentarna serija
11:10 Ključ u ruke 1, dokumentarna serija
11:35 Ključ u ruke 1
12:00 Dnevnik
12:40 Prkosna ljubav
13:30 Dr. Oz, talk show
14:10 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:30 Hrvatska kronika BiH
14:55 Trenutak spoznaje
15:35 Pozitivno
16:05 Luda kuća 2, serija
16:58 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
18:00 Kontakt: Vaše priče
18:20 Znanstvene vijesti
18:25 8. kat, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Kič?, dok.serija
20:45 Spektar, unutrašnje politički magazin
21:40 Paralele
22:10 Pola ure kulture
22:50 Dnevnik 3
23:10 Vijesti iz kulture
23:30 Ciklus kulturnih filmova: Svijet duhova, američki film
01:18 Regionalni dnevnik
01:38 Kapsula za spašavanje, američki film (R)
03:03 Dr. Oz, talk show

03:43 Jelovnici izgubljenog vremena
04:03 Skica za portret
04:13 Dnevnik 3
04:33 Vijesti iz kulture
04:46 Mitskim putovima 4, dokumentarna serija
05:38 Spektar, unutrašnje politički magazin

05:35 Najava programa
05:40 Riječ i život: Hrvatski putokazi u Godini vjere, religijska emisija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV:
--TV vrtić: Buka i tišina
--Fleks: Šišmišasta priča, crtani film
--Baltazar: Peppino Cicerone, crtani film
07:30 Hotel Zombi, crtana serija
07:55 Teletubbies, animirana serija
08:20 Djevojčica iz budućnosti 2, serija
08:45 Olujni svijet, serija
09:10 Školski sat
10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
13:30 Fotografija u Hrvatskoj
13:45 Kapsula za spašavanje, američki film (R)
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 U uredu 6, humoristična serija
17:05 Kamerom oko svijeta, dokumentarni film

17:35 Strani igrani film
21:05 Strani igrani film
23:00 Zaštitnica svjedoka 2, serija
23:45 Stargate Universe 2, serija
00:30 Retrovizor: CSI: Las Vegas 11, serija
01:15 Retrovizor: Kojak 2, serija (R)
02:05 Retrovizor: Dharma i Greg 2, humoristična serija
02:25 Noćni glazbeni program

06:40 Astro Boy, crtana serija
07:05 Monsuno, crtana serija
07:30 Kako vrijeme prolazi, serija R
08:30 TV izlog
08:45 Moja majka, serija
10:00 Izgubljena čast, serija R
11:00 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:00 Zauvijek susjedi, R
12:35 IN magazin R
13:20 Larin izbor, serija R
14:20 Masterchef, R
15:25 Walker, teksaški rendžer
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Larin izbor, serija
21:00 Izgubljena čast, serija
22:00 Provjereno
23:10 Večernje vijesti
23:30 Savršeno ubojstvo, film
01:35 Povratak u kuću straha, igrani film

03:00 Klub otpisanih, serija
03:30 Ezo TV, tarot show
04:30 Flash Gordon, serija R
05:15 Dnevnik Nove TV R
06:00 IN magazin R
06:35 Kraj programa

06.25 RTL Danas, (R)
07.00 Moji džepni ljubimci
07.15 Yu-Gi-Oh!
07.40 Ben 10: Ultimate Alien
08.05 Galileo, emisija
08.55 TV prodaja
09.10 Flashpoint, serija (R)
10.05 Flashpoint, serija (R)
11.00 TV prodaja
11.25 Ekkluziv Tabloid, (R)
11.50 Krv nije voda, serija (R)
12.45 TV prodaja
13.00 Ruža vjetrova, serija (R)
14.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15.00 Flashpoint, serija
16.00 Flashpoint, serija
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo, emisija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.10 Krv nije voda, serija
20.00 Ruža vjetrova, serija
21.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
22.10 RTL Vijesti
22.30 CSI, serija
23.20 CSI, serija
00.25 Mentalist, serija (R)
01.15 Mentalist, serija (R)
02.05 Astro show, emisija uživo
03.05 RTL Danas, informativna emisija (R)
03.40 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Starišća emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18:30 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14,40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20,00 Divni novi svijet
• 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

NOGOMET

U Sonti prasnula petarda

SONTA – Jedanaesto kolo prvenstva Međuopćinske nogometne lige Sombor donijelo je navijačima Dinama novu radost. Nakon brojnih rezultatskih posrtanja, u nedjelju su plavi odigrali treću uzastopnu utakmicu bez primljenoga zgoditka, a napadači su bili neuobičajeno efikasni, pa je Dinamo zabilježio i najubjedljiviju pobjedu u posljednjih nekoliko sezona – 5:0, poluvrijeme 1:0. Po prekrasnom jesenskom vremenu igralo se obostrano otvoreno, s blagom prednošću Dinama, koja je i realizirana zgoditkom Kmezića u 31. minuti. Nakon odmora Sonćani pojačavaju pritisak na vrata Somboraca, što je rezultiralo s još tri pogotka Kmezića, u 59. 61. i 67. minuti, a točku na i stavio je vezist Mihaljev dvije minute prije svršetka utakmice. Ovom pobjedom Dinamo se odlijepio od dna ljestvice, pa je sada plasiran na 10. mjesto, s 9 bodova kao i devetoplasirani Dunav iz Bačkog Monoštora.

I. A.

Kolo neuspjeha

BIKOVO – Momčad Poljoprivrednika svladala je Zrinjski 1932 (2-0) u 11. kolu Gradske nogometne lige. U sljedećem kolu »plavo-bijeli« na svom terenu u Aleksandrovu u nedjelju, 11. studenoga, od 13 sati dočekuju Lokomotivu. Pioniri Zrinjskog poraženi su u 8. kolu PGFL od vršnjaka iz Radničkog (Bajmok) s 2-1.

Težak poraz Bačke 1901

STARČEVO – Derbi dvije momčadi s vrha tablice Vojvođanske lige, skupina Istok, pripao je domaćem Boreu koji je visokim rezultatom (4-1) porazio Bačku 1901. Prilikom za popravni i nove bodove u borbi za vrh tablice »crveno-bijeli« imaju u subotu, 10. studenoga, od 13 sati u novom derbiju kada na stadionu kraj Somborske kapije dočekuju prvoplasiranu momčad Vršca.

Privatna stomatološka ordinacija

Opće stomatološke i specijalističke ortodontske usluge

dr. Róbert Horvát

www.poslovnabaza.com/drhorvatrobert
24000 SUBOTICA Đure Đakovića 7/a Tel.: 024/554-136

Nova pobjeda

SUBOTICA – Subotički Superligaš Spartak Zlatibor voda nastavlja s odličnim rezultatima i novom pobjedom približio se samom vrhu tablice. Na Gradskom stadionu svladan je BSK (Borča) s 2-1, a »plavi golubovi« su saznali i protivnika u četvrtini finala kupa Srbije. U srijedu, 21. studenoga, Spartak ZV dočekaće novosadsku Vojvodinu, a početak susreta bit će naknadno objavljen.

KARATE

Kup Sonte

SONTA – U nedjelju, 4. studenoga, održan je karate turnir pod nazivom »Kup Sonte 2012«. Organizaciju ove manifestacije potpisuje Karate klub »Kumite« iz Sonte i Karate federacija Vojvodine. Prilikom za natjecanje ovom prilikom imale su mlađe kategorije boraca – od poletaraca do nada. Na turniru je sudjelovalo ukupno 10 klubova sa 152 natjecatelja. Predstavnici KK »Nidan« iz Bačkog Monoštora postigli su i ovom prilikom sjajne rezultate: u kategoriji poletaraca Nikola Čizmar osvojio je prvo mjesto, a u kategoriji pionira prvo mjesto odneo je Boris Francuz, dok su Kristina Čizmar i Boris Štranger osvojili druga mjesto u svojim kategorijama.

Domaćini su postigli veliki uspjeh osvajanjem 11 zlatnih, 19 srebrnih i 3 brončana odličja. Zlatna odličja u svojim kategorijama osvojili su: Stefan i Anđela Klecin, Martina Šegrt, Anđela Pauković, Aleksandra Janjanin, Mina Popović, Nemanja Vlatković, Milica Rakočević, Miloš Mihaljev, Alen Matić i Milan Lazić.

Z. M., I. A.

ODBOJKA

Pobjeda i poraz

SUBOTICA, BEOGRAD – Odbojkaši Spartaka zabilježili su domaću pobjedu protiv Radničkog iz Kragujevca (3-2) u 4. kolu Superlige. Crvena zvezda je u 3. kolu ženske Superlige nanijela prvi poraz odbojkašicama Spartaka (3-1).

STOLNI TENIS

Spartak – Banat 2:4

SUBOTICA – Gostujuća momčad Banata iz Zrenjanina bila je prejaka za Spartak u 5. kolu stolnotenisačke Superlige. Subotičani se nalaze na posljednjem mjestu, a sljedeći ligaški susret igraju protiv Stenesa u Zrenjaninu.

Na prvom mjestu

NK »Gibarac 95«, ligaš Nogometnog saveza Osijek, zasjeo je na prvo mjesto, pa evo lijepe prigode da se nađe i na sportskim stranicama Hrvatske riječi. U kraćem razgovoru za naš tjednik, *Miroslav Mića Šišić*, alfa i omega gibaračkog kluba priča o momčadi koja se već deset godina natječe u službenom nogometnom natjecanju na teritoriju Grada Osijeka.

MOMČAD

Miroslav Šišić je prvo pobrojao dečke koji su zaslužni za trenutnu poziciju, pa danas »Gibarac 95«. čine: *Krunoslav Pajeska, Dalibor Škreblijin, Darko Andraković, Andrija Tulumović, Ivan Milanović, Zlatko Ubrenkić, Hrvoje Andrić, Goran Kapić, Davor Babić, Ante Matan, Dino Puc, Drago Čosić, Milan Vincek, Dario Škarica, Danijel Kovač, Mirko Ilibašić, Ante i Hrvoje Katić. O ovih dvadesetak mladića brigu vodi Mića, trener ekipe i Uprava: Pero Tomić, Mata Kapić, Ilija Andrić, Ivica Milašević, Tomislav Adamović, Josip Katić, Stipan, Ante i Ivica*

Bilandžija, a predsjednik je *Stjepan Fišer*. U deset godina natjecanja Gibarčani su uvijek bili u samom vrhu, ali nikada dostatno za plasman u viši razred. U posljednjih pet godina, od kada momčad vodi Mića, tri puta su bili drugi, no samo je prvi ulazio u viši rang, a prošle su godine bili četvrti, a u bolju ligu išla su prva dvojica. Ove su godine tu negdje, treći, pa drugi, i kada su se zbivanja posložila izbili su na prvo mjesto, mada je ekipa oslabljena u odnosu na prošlu sezonu. I s financijama lošije stoje, sponzora je sve manje, no dečki su odlučni i dat će sve od sebe. Konkurencija jest oštra, Radnički i Dopsin ih prate u stopu, ali kada se cilj zacrti, sve se može.

»Ove godine ligu čini samo pet ekipa, dvije su otišle u viši rang a jedna je odustala, pa se igra trokružni sustav natjecanja, što je u neku ruku dobro, jer više je utakmica, češće se susreću sa izravnim rivalima i lakše je praviti strategiju za svaku novu utakmicu. Još kada bi sredstava bilo više, barem da se dečkima plate putni troškove za trening, bilo bi još bolje. Prošle

je godine kroz cijelu sezonu briljirala ekipa Brijesta, bez ijednog poraza, i jedino smo im mi, Gibarčani, uzeli bod. Ove su godine ekipe ujednačene i unatoč pomlađenoj ekipi Gibarac može računati na titulu šampiona, a samim tim i na plasman u viši rang. Do konca polusezone ostala su još tri kola, ali Gibarac je u posljednjem slobodan, no uvjereni smo kako ćemo iz dvije preostale utakmice osvojiti četiri boda, što nam je dosta za ostanak na vrhu«, priča Mića Šišić

FINANCIJE

Govoreći o financijama, Mića je zahvalio općini Čepin koja im pruža stalnu potporu, a dosta ih je pomogla i kada je u pitanju građevni materijal, tako da u Čokadincima, gdje su registrirani, imaju primjerene klupske prostorije i solidno igralište.

»Bilo je ranije i više sponzora, no recesija je pogodila i nogomet, a mi smo sretni ako dobijemo opremu ili sredstva za kopačke i štucne. Zadovoljni smo, nije loše, ali valjalo bi da je i bolje. Na ruku nam ide i veći broj utakmica, dođe sve veći broj

Tri kola prije kraja jesenskog dijela Gibarčani su lideri NS Lige Osijek

navijača i posjetitelja, tako da u posljednje vrijeme od karata možemo osigurati plaćanje delegata i sudaca.

PRIJATELJSKE SVEZE

S Mićom je na ovaj prigodni razgovor došao i *Hrvoje Katić* iz Tenja, koji je priznao kako za Gibarac ranije i nije čuo i baš nije siguran da i sada zna gdje se selo nalazi, ali s Gibarčanima je već petu godinu. Došao je na nagovor prijatelja i ostao. Sprijateljio se s tim dečkima, s trenerom Mićom to je preraslo u kućno prijateljstvo, a kod sklapanja braka Mića mu je bio vjenčani kum. Sada igraju i on i *Ante*, a otac *Josip* član je uprave i kuhar po potrebi. Hrvoje kaže kako u svlačionici vlada odlično ozračje, svi su međusobno prijatelji, nema svađe, nema prepirke i otuda dolazi pobjednički mentalitet. Uvjeren je da mogu ostati na prvom mjestu. Igra na poziciji stopera, ali se često po lijevoj strani ubacuje naprijed i vrlo često njegove asistencije urode golom, a zna i zatresti protivničku mrežu.

Međunarodni susreti

Kada su Gibarčani održavali tradicijski turnir posvećen Martinu Fišeru, obilježena je i 20. obljetnica osnutka DSHV-a u Gibarcu, a gosti su bili članovi selekcije vojvođanskih Hrvata, dok su prošle godine Gibarčani uzvratili posjet Subotici i s prvacima Europe odigrali prijateljski susret u Tavankutu.

POGLED S TRIBINA

Kup

Ne događa se baš tako često da dvije vodeće nogometne momčadi i višestruki uzastopni prvaci u Hrvatskoj i Srbiji ispadaju od outsidersa u osmini finala nacionalnog kupa. A upravo to se dogodilo prošloga tjedna.

Dinamo je na domaćem maksimirskom travnjaku poražen i ponižen od Zadra (2-3), posljednje momčadi na tablici 1. HNL. U četrnaest odigranih ligaških kola Zadrani su postigli svega 13 pogodaka, dok su u samo jednom susretu protiv favoriziranih »modrih« uspeli zabiti tri pogotka, pritom preokrenuvši vodstvo domaćina od 2-0. Agonija Dinama u Ligi prvaka čini se ostavlja traga i na domaćim travnjacima, iako je neupitno osvajanje još jednog naslova prvaka države. Deset poraza u nizu (6 prošle sezone i 4 ove sezone, uz katastrofalnu gol razliku 0-10), plus blamaža protiv Zadra, veliki su alarm za momčad iz Maksimira.

Preko granice gotovo identičan scenarij, lider prvenstva Partizan posrnuo je, također, u osmini finala kupa Srbije na svom travnjaku protiv Borca iz Čačka (1-2). »Crno-bijeli« su, slično »modrima«, opterećeni igrama na tri kolosijeka (nacionalno prvenstvo, kup i Liga Europe) platili ceh objektivno podcjenjivanju protivnika - što je čest slučaj kod velikih momčadi uvijek pretplaćenih na pobjede.

Zadrani i Čačani su pokazali »zube« velikim lavovima iz Zagreba i Beograda i »ugrizli« ih kada su se najmanje nadali. Već u osmini finala nacionalnog nogometnoga kupa. Za utjehu, Dinamo i Partizan ostaje jedna briga manje i »daljnja vožnja« na dva kolosijeka.

No, kako stvari stoje, osobito na Maksimiru, jedva se čeka prestanak torture Portoa, PSG-a i imenjaka iz Kijeva u Ligi prvaka i povratak u realu 1. HNL.

D.P.

NOGOMET

Povratak Hajduka

Sigurnom pobjedom protiv Zadra (3-0), uz kiks Slavena protiv Splita (2-2), nogometaši Hajduka su se vratili na drugo mjesto ljestvice 1. HNL.

Ostali rezultati 14. kola: Dinamo – Istra 1961 3:1, Osijek – Lokomotiva 1:2, Rijeka – Zagreb 1:0, Inter – Cibalia 0:0,

Tablica: Dinamo 35, Hajduk, Rijeka, Slaven 24, Lokomotiva 22, Osijek, Split 21, Istra 1961 16, Inter 15, Cibalia 12, Zagreb 9, Zadar 7

KOŠARKA

Cedeviti derbi

Košarkaši hrvatskog prvaka Cedevite u 7. kolu svladali su na domaćem parketu momčad Igokee (78-76) i približili se vrhu

tablice regionalne ABA lige. Cibona je na gostovanju bila bolja od Budućnosti (64-60), dok su ostala dva hrvatska predstavnika Split i Zadar doživjeli poraze od Partizana (72-79), odnosno Širokog (71-80).

RUKOMET

Dvije kvalifikacijske pobjede

Muška rukometna reprezentacija Hrvatske upisala je dvije pobjede na startu kvalifikacija za sljedeće prvenstvo Europe kojemu će 2014. godine biti domaćin Danska. Izabranici Slavka Goluže prvo su u Osijeku svladali Slovačku (25-21), a potom su na gostovanju protiv Latvije upisali još jednu pobjedu (31-23). Nastavak kvalifikacija je na programu u travnju iduće godine kada Hrvatsku očekuju dueli protiv Mađarske, najjačeg rivala u skupini.

TENIS

Marin Čilić na 15. mjestu

Najbolji hrvatski tenisač današnjice Marin Čilić je sezonu završio na 15. mjestu ATP ljestvice najboljih svjetskih igrača. Ivan Dodig se nalazi na 72. mjestu, dok je Ivo Karlović na 102. mjestu. Potonja dvojica još mogu popraviti svoj plasman, jer igraju na Challengeru u Bratislavi.

HOKEJ

Nova pobjeda »medvjeda«

Pobjedom na gostovanju u Grazu (6-5), momčad Medveščaka je potvrdila odličnu formu koju prikazuje u ovoj sezoni EBEL lige i zaslužno zauzima drugo mjesto na tablici s 29 osvojenih bodova iz 19 odigranih susreta.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rs

e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodaje se kuća na Makovoj sedmici sa svim sporednim prostorijama i zidanim bazenom u dvorišnom dijelu, dimenzija: 7 x 4 m i placem od 3 motike, s mogućom zamjenom za odgovarajući stan i doplatu. Tel.: 063/538-639.

Prihvatila bih čuvanje i održavanje stambene zgrade na užem i širem području grada Subotice, uz plaćanje svih režijskih i komunalnih troškova, bez plaćanja zakupnine. Tel.: 064/121-85-48.

Izdajem jednosoban komforan namješten stan – studentima ili mladom bračnom paru u Novom Sadu – blizu sportskog centra na Klisi! Tel.: 063/718-90-33.

Prodajem sliku ulje na platnu slikara Gustava Matkovića. Portret djevojčice s psom. Cijena 500 eura. Tel.: 061-4338-102.

Izdajem kompletno opremljen dvosoban apartman s četiri ležaja, čajnom kuhinjom, kupaonicom, velikom terasom i parkirnim mjestom 150 m od plaže, u Kraljevici na hrvatskom primorju. Tel.: 00381 63/7400209.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Izdajem jednosoban namješten stan kod Vatrogasaca i VTŠ, pogodan za studente ili radnike. Tel.: 024-562-512 i 064-1485229.

Prodajem katnicu 110 m² i dvosoban stan od 45 m² istom dvorištu s garažom i nusprostorijama, 3

kupaone, centralno grijanje (2 kombibojlera), s voćnjakom i kompletnim namještajem. U obzir dolazi i zamjena za dvosoban stan u Subotici uz doplatu po dogovoru. Nekretnine se nalaze na Senjaku, blizu gradskog vrta u Osijeku. Interesirati se u poslijepodnevni satima. Tel.: 00-385-31 570 355.

U najljepšem djelu Kertvaroša prodajem ulični odvojeni dio obiteljske kuće od cca 64 m², potrebna adaptacija. Cijena 15500 eura. Postoji sva infrastruktura. Tel.: 572-875 ili 063-8838747.

Izdajem apartmane blizu mora u Crikvenici. Tel.: 00-385- 51 241 053.

Kupujem, prodajem i mijenjam značke. Kupujem knjige i medalje nogometnih klubova. Tel.: 024/542-310 i 062/8-528-228.

Prodaje se sijačica OLT GAMA 18 (gumeni točkovi) s lulama i JEDNOBRAZNI PLUG IMT 14 COLI. Tel.: 024/528682.

Prodaje se polovna cigla malog i velikog formata (4 din/kom) i nova električna kosilica za travu. Tel.: 024/532570.

Prodajem kolica za blizance marke PEREGO. Tel.: 064/1142257.

Izdajem apartman u Novom Vinodolskom. Tel.: 00 385 51 241-610, 00 385 98 442-178.

Izdajem prazan dvosoban stan od 46 m² s grijanjem na plin. Tel.: 064-2394773.

Povoljno prodajem hrastovu kaku za vino cca 1500 litara, drvenu muljaču za grožđe, dvoredni špartač za kukuruz i razboj za tkanje. Tel.: 021-776372

Povoljno izdajem smještaj u Rovinju. Tel.: +385-52030007 ili +385-989277470, Jadranka.

Prodajem 4 slike 1x2 m ulje na platnu s ramovima – posljednja večera rad akademskog slikara. Jeftino. Tel.: 060 0242233.

Prodajem 600 kom. stare cigle velikog formata. Tel.: 024 535 319.

Prihvatila bih čuvanje i njegu male djece ili starije osobe. Tel.: 064/0714938.

Apartman za dve osobe, pored mora u gradu Hvaru, luksuzno uređen. Popust u rujnu 50%! Tel.: +385 95 9056576.

Prihvatila bi se održavanja stambene zgrade uz plaćanje svih režijskih troškova. Tel.: 065/5319928.

Izdaje se namješten stan na Prozivci, bračnom paru ili studentima i učenicima. Tel.: 062/1789170.

Hitno izdajem sobu za jednu ili dvije ozbiljne učenice, studentice ili uposlenice na Novom naselju, u Novom Sadu. Tel.: 021/496-014.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Povoljno izdajem skladište kod autobusnog kolodvora u Subotici. Tel.: 064-9640745.

Izdajem novu garsonjeru soba, kuhinja, kupaonica. Centar Subotice, ulica Nikole Kujundžića (kod katedrale) kompletno namještenu novim stvarima i priključcima. Cijena 80 eura. Tel.: 754-650 ili 064/201-56-89.

Dvosoban stan od 60 m² Subotica – Zorka izdajem ili mijenjam za sličan u Novom Sadu. Tel.: 064 255 68 22.

Hrvatska likovna udruga »CROART« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**
 * **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35355000000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 355-1023208-69

S tari vjernici kažu da su putovi Božje providnosti nepredvidivi. Na sredokraći između Sombora i Kule lijeno se proteže pitomo, nekada poput parka uređeno, a danas pomalo oronulo selo Sivac. Sa svojih blizu 12 tisuća žitelja isticano je kao najveće selo u SFRJ, a danas je za četvrtinu malobrojnije. Po posljednjem popisu u 2.900 domaćinstava živi nepunih 9 tisuća žitelja. Prije II. svjetskog rata Sivac su u većini naseljavali Nijemci, manji dio žitelja činili su Srbi. Većinsko stanovništvo od blizu 60 postotaka danas čine Srbi, a tridesetak postotaka Crnogorci, kolonizirani poslije II. svjetskog rata. Za vrijeme kolonizacije Vojvodine od 1945. do 1948. godine na ove prostore su naseljene i pojedine obitelji Hrvata s područja kopnene Dalmacije i otoka.

Upravo u tom selu živi neobičan bračni par – *Marija i Slavko Vlaškalić*. Slavko je zagazio u osamdeset treću, Marija je tri godine mlađa. Život ih je na najčudniji mogući način doveo na isto križanje daleke 1958. godine.

SUSRET PA VJENČANJE

Slavko, mnogim sportskim poslenicima u cijeloj Vojvodini znan po nadimku Batica, bio je uposlenik tadašnjega gospodarstvenoga giganta, šećerane u obližnjoj Crvenki. »Rođen sam i odrastao u starosjedilačkoj srpskoj, pravoslavnoj obitelji. Otac mi je u Kraljevini Jugoslaviji bio žandarm, pa je razumljivo što sam odgojen u strogo patrijarhalnom duhu. Poslije oslobođenja sve se u mojem životu promijenilo. Iz Sivca se odselilo puno meni dragih ljudi, došli su neki drugi, kolonizirani u razdoblju od 1945. do 1948. godine. Bili su to ljudi drugoga mentaliteta, no, vrijeme je učinilo svoje, pa smo

MARIJA I SLAVKO VLAŠKALIĆ IZ SIVCA

Svi smo mi svoji

se nekako suživjeli. Relativno mlad uposlio sam se u šećerani Crvenka. Brzo sam napredovao na poslu, a uključio sam se i u seoska zbivanja vezana uz sport i kulturu. Vremenom sam se isprofilirao u prilično utjecajnog sportskog djelatnika. U šećerani sam radio na mjestu smjenovode. Relativno mlad sam se oženio, ne baš s puno vlastite volje, pa je nakon samo nekoliko godina taj brak i krahirao. Šećerana je te, za mene sudbonosne 1958. godine, kupila odmaralište na Jadranu, na poluotoku Trpnju. Pošao sam na ljetovanje s prvom smjenom, ne sluteći da idem u susret svojoj sudbini«, priča Slavko, gledajući s toplim osmijehom svoju suprugu.

»Živjela sam u malom mjestu i za sve nas bila je vijest sezone dolazak Vojvođana. Sam termin Vojvodina za nas je bio nešto vrlo mistično, nešto daleko i nama nedostupno. Tek kad je prva skupina doputovala u hotel koji su kupili, vidjeli smo da su to obični ljudi, ljudi poput nas. No, što se moralo zbiti, zbilo se. Na prvi pogled dopao mi se jedan naočit momak iz te skupine. Od prvoga kontakta, ne znam ni kojim je slučajem došlo do njega, nešto je među nama planulo. Od tada smo svaki trenutak provodili skupa. Dva tjedna je proletjelo, ni jedno ni drugo nismo željeli

rastanak. Slavko je predložio da se vjenčamo i da s njim otputujem u Sivac. Nisam se protivila, sve što sam željela, bilo je da život provedem uz njega. Bio je toliko pažljiv, toliko kulturn, za razliku od naših domaćih momaka, koji su bili vrlo žestoki i koji do ženskoga roda baš i nisu držali kao do sebi ravnopravnih osoba. Tako smo se vjenčali, pokupila sam samo nešto garderobe i u ekspediciji Vojvođana u povratku bila je jedna osoba više«, s razoružavajućim osmijehom priča Marija.

DRUGI NAROD, DRUGI OBIČAJI

»Sa svekrvom i svekrom od prvoga kontakta sam uspostavila vrlo dobar odnos. Trudila sam se, a vremenom i uspjela, priviknuti se na novi način života. Za mene je dolazak u Sivac bio velika promjena, drugi je ovdje narod, drugi običaji. No, srce mi je bilo puno, sve što sam željela, bio je život uz mogega Slavka. Puno sam naučila od ovdašnjih žena, najviše od svekrve. Danas mi svi kažu da kuham kao rođena Vojvođanka. Sa svekrom sam puno razgovarala, on je obožavao moj dalmatinski dijalekt. Ja sam, opet, upijala svaku njegovu riječ, kroz godine se i moj izgovor mijenjao, tako da danas nitko tko me ne zna ne bi ni pomislio da nisam rođena

Sivčanka«, s osmijehom priča Marija.

RATNE DEVEDESETE

Jedina neomiljena tema ovih divnih ljudi vezana je za ratne devedesete. »Nacijom i vjedom nikada nisam bio opterećen. Istina, oduvijek sam znao tko sam i što sam, ali ne u onom smislu u kojem je to bilo poželjno koncem prošloga stoljeća. Prije svega, cijenio sam čovjeka, tko god on bio. Dugogodišnji sam sportski radnik, bio sam predsjednik mjesnog nogometnog kluba, u kojem nas je bilo, ukoliko se ne varam, pripadnika sedam-osam nacionalnosti. Sva ona događanja u središte zbivanja su izbacila ljude s margina. Svjedočili smo tih godina mnogim nemilim događanjima, osobito nakon masovnog dolaska izbjeglica. Tenzije su bile stalno prisutne, no, da li zbog mogega statusa u Sivcu, ili možda zbog toga što su svi znali kakav sam po naravi, meni i Mariji nije se nitko usudio stvoriti bilo kakvu nepriliku. Nažalost, mislim da će nacionalizmi još dugo biti prisutni na ovim prostorima, jer su se oni probudili kao plod sustavnog djelovanja diktiranog od strane tadašnjih najviših političkih krugova i jednostavno su zarazili mnoge generacije, tako da će biti potrebno dosta vremena da se i izgube«, zabrinuto kaže Slavko.

Marija s radošću gleda na godine proživljene sa Slavkom. »Jedno drugom smo uvijek bili sve. Mislim da današnja mladež nema toga duha, jer je odgojena potpuno drugačije od naših generacija. No, poručila bih im da se jednostavno prepuste srcu i duši, da će im jedino to donijeti dugovječnu sreću. Volite svoje, poštujujte tuđe, pa jedino tako i od druge strane možete očekivati isto«, za kraj poručuje mladima Marija.

Ivan Andrašić

9. studenoga 2012.

Kanda će izbori, makar selcki

Ošo bać-Iva niki dan malo obit dadu i mater. Malo se divanili od zdravlja, pa malo od marve i živine, al vidi on da se dada nikako uzvrtošijo. Sve ko da bi ništa tijo reč. »Dite, deder ti mene kaži očemo li opet kakegod izbirat. Ništa mi se vi naši jako umudrili, pa samo sve redom tapšu po ramena. A nisam skoro čo ni da tebe grdu, pa se samo čudim«, veli odjedamput. »Ta ite, dado, samo što smo izbirnili ve, prošlo jedva tri miseca, vi bi već opet klajbas u šake«, proba ga prikinit bać-Iva. »Bome, pravo dite i kaže, samo bi se ništa izbiro, ko da nisu svi isti!«, umiša se i mater. »Deder, ženo, ti se mani politike, bolje varnjaču u šake! A vada svi znadete da još nikad nisam omanijo, ni grebencijaši ne znu pogodit vrime, ko što ja znadem ka će izbori!«, važno će dada. I stvarno, ka se bać-Iva prisapijo, ispada da je selskima vaj Božić poslidnji. Četiri godine projdu za dram. »E, saće opet koferencije, pa će svaki Ciga svojega konja falit, pa će ni što su sve profurdali opet divanit kako će i koliko toga dovuć u selo...«, veli on njegove ka se vratijo doma. »Ta šta sad opet drobiš? Ti se konda još divaniš š dadom«, prikinje ga ona. Bać-Iva je samo odmanijo rukom i jako se zaštodiro. Dobro znade da će vi miseci najglasniji bit ni što bi zapovidali i šta da se trukuje i što bi pravili reda u škole, pa bi se potli starali i šta će se igrat i pivat, a oni bi voljili samo svirat. Do kraj bi mogli i pope pridike pisat. U tomu došo i dada, vidi bać-Iva da bi se on još divanijo. »Samo da znadeš, ti tvoji ope radu naopako. Svi već znadu kako oni samo čeku da dobiju kakigod aber iz Varoši, pa jim odvratu šta su jim oni rekli da jim kažu i na kraj oni njima kažu šta su jim kazali da jim kažu da su jim kazali. Ta šta nam briga šta radu u Varoši, kad imademo toliko toga za oprat i u našem ataru! Da su jim čiste gaće, najglasnije bi od toga, pa bi drugi drščali od nji!«, veli dada, al ko zna jel i sam sebe razumijo. »A, ritko bude divana od našega atara, nema se toliko vrimenta. A i kad ga se spomene, samo se jedni drugima žalu kaki su mali i nikaki i kako ji baš niko u ataru ne volji i ništa jim ne dade«, odmane rukom bać-Iva. »E, dite moje, ako bi da jim niko ništa dade, moru to i iskat i još dok išču, moru jako drečat što to nemu. Da znadeš, ni mater ne vadi sisu dok dite ne zadreči«, ne da se dada. »Bome, pravo dada i kaže. Gle, svud okolo ljudi iskali, pa i dobili. A nama niko neće ništa silom utrpāt, ako sami to ne iščemo. Još nam ni ne priznaju da smo no što jesmo, uvik bi da budemo ništa drugo! Gle, samo, kako naš kum divani na radijonu, svake nedilje po cila dva sata. Ljudi lipo iskali, pa i dobili«, umiša se u divan njegova i meće kafu nastal. »Dobro, kad već spominješ kuma, na vrime je isko, bijo u njevomu ataru još sam, al gle, sad ji pet, pa su ko rogovi u džaku. Vaj bi noga, naj bi voga, te neće jedno drugo zvāt u goste, te kad se zovu to ni od srca, pa se ne otide, ko da je Vrag unišo u nji. A ni što nas baš jako ne merišu, al se prid drugima pravu da smo jim na srcu, samo čutu i gledu šta radimo jedni drugima. Ne moru se ni mišat, sami ćemo sebe...«, Bać-Iva je samo odmanijo rukom i izašo napolje. Jako je duvo kroz nos, a njegova bi se mogla zakunit i da je dlanom otriso oko.

Piše: Ivan Andrašić

9. studenoga 2012.

Za oporavak je potrebno vrijeme, ali također i pravi uvjeti.

Hipokrat

Ako nećeš ići cijelim putem, zašto bi uopće išao?

Joe Namath

Ne postoji osoba koja nije sposobna uraditi više od onoga što misli da može.

Henri Ford

Oslobođen višak energije!

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

Baltazar Adam Krčelić

Koje godine i gdje se rodio hrvatski teolog i povjesničar Baltazar Adam Krčelić?

Koju je dužnost obnašao u Zagrebu?

Što je bio u Beču?

Na kojim jezicima je pisao?

O čemu govore njegova najpoznatija djela?

Kako se zove njegov glasoviti ljetopis?

O čemu govori ovaj vrijedan povijesni spis?

Kada i gdje je umro Baltazar Adam Krčelić?

Rodio se u Šenkovecu kraj Zagreba, 5. veljače 1715. godine.
Bio je zagrebački kanonik.
Rektor hrvatskog kolegija.
Na latinskom jeziku i kajkavskom narječju.
O zagrebačkoj crkvenoj povijesti do polovice 17. stoljeća.
»Annuae ili historija 1748. do 1767«.
O seljačkim i krajišničkim bunama.
Umro je u Zagrebu, 29. ožujka 1778. godine.

Pita učiteljica djecu:

- Koliko je 3:3?

- Neriješeno – odgovori Ivica.

Hvali se mali Perica materi:

- Danas sam ja jedini znao odgovor na učiteljčino pitanje!

- A što je bilo pitanje, sine moj?

- Tko je razbio prozor?

Pitali Stipu koliko mora popiti da bi imao dva promila u krvi.

- Pa, jedno tri dana ništa!

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

ts tržnica AD
subotica

www.subotickatrznica.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

**KTC SUBOTICA :: SOMBOR ::
APATIN::SENTA :: BEČEJ**

VIKEND AKCIJA *9.11 - 12.11.2012. * ČEKOVIMA GRABANA DO 90 DANA

- ODGODA PLAĆANJA

**Oslje bez glave
rinfuzno 1 kg**

319.90din
~~369.90~~

Brašno T400 meko 1kg

69.90din
~~74.90~~

Orasi 1kg

-15 %

799.90din
~~949.90~~

Kupus svježi 1 kg

-26 %

21.90din
~~29.90~~

Jabuka Granny Smith 1kg

-52 %

45.90din
~~95.90~~

**Mlijeko svježe 1.5 %
mliječne masti, 2.2 mm. 1.**

75.90din
~~86.90~~

Noblita 2+1 gratis

108.90din
~~124.90~~

**Deterdžent za rublje
Merix 3kg više vrsta**

419.90din
~~499.90~~
1kg=139.96 din

**Eletrični aparat za
mljevenje kave CSS-5422**

1.479.00din
~~1.999.00~~

HIT PONUDA!

**U srijedu
14.11.2012.**

-15 % popusta

**na
bijelu tehniku, televizore
i male kućanske
aparate**

NOVO

PETAK-SUBOTA-NEDJELJA POPUST-10%
popust se odnosi i danima 10. i 11. studenog na svaku kupnju

ČINJENICA CRNO NA BELO!

**"93,15 odsto čitalaca pronalazi
ono što traži u Svaštari!"**

Izvor: Rezultati istraživanja u Vojvođanskoj Svaštari, oktobar 2012.

www.svastara.rs

VOJVOĐANSKA
Svaštara